Міністерство освіти та науки України
Луцький національний технічний університет

ПОДАТКОВЕ АДМІНІСТРУВАННЯ

Конспект лекцій
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Облік і оподаткування»
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спеціальності
D1 Облік і оподаткування,
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 336.225(07)
П 44

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ
Директор бібліотеки _____ Н.П. Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ,
протокол № 10 від «13» травня 2026 року.
Голова вченої ради факультету бізнесу та права _____ Л.Л. Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри обліку і аудиту ЛНТУ,
протокол № 9 від «12» березня 2026 року.
Завідувач кафедри обліку і аудиту _____ О.А. Нужна

Укладач: _____ Н.В. Тлучкевич, кандидат економічних наук, доцент кафедри обліку і аудиту ЛНТУ.

Рецензент: _____ О.А. Нужна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту ЛНТУ.

Відповідальний за випуск: _____О.А. Нужна, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту ЛНТУ.

П 44 **Податкове адміністрування** : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Облік і оподаткування» галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спец. D1 Облік і оподаткування денної та заоч. форм навч. / уклад. Н.В. Тлучкевич. Луцьк : ЛНТУ, 2026. 120 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми дисципліни «Податкове адміністрування» з метою опанування теоретичними знаннями. Наведено мету і завдання вивчення дисципліни, програму дисципліни, теоретичний матеріал до вивчення дисципліни, рекомендовану літературу.

Призначене для здобувачів спеціальності D1 Облік і оподаткування освітньої програми «Облік і оподаткування».

© Тлучкевич Н.В., 2026

Зміст

1. Мета і завдання вивчення дисципліни 4
2. Програма дисципліни 4
3. Теоретичний матеріал до вивчення дисципліни 6
Тема 1. Теоретичні, правові та організаційні засади адміністрування податків, зборів, платежів в Україні 6
Тема 2. Адміністратори податків, зборів (обов'язкових платежів) (контролюючі органи в Україні) 15
Тема 3 Порядок обліку платників податків, зборів, платежів у контролюючих органах 29
Тема 4. Організація обліку надходження податків, зборів (обов'язкових платежів) у органах ДПС 42
Тема 5. Приймання та обробка податкових декларацій у контролюючих органах 65
Тема 6. Податковий контроль у системі адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів 79
Тема 7. Визначення суми податкових зобов'язань платника податків контролюючими органами 92
Тема 8. Відповідальність за порушення податкового законодавства, порядок оскарження рішень контролюючих органів 105
4. Рекомендована література 116

1. Мета і завдання вивчення дисципліни.

Мета вивчення дисципліни - формування теоретичних знань та практичних навичок з організації і методики проведення податкового контролю, кваліфікованого використання сучасних форм і методів податкового адміністрування для реєстрації та обліку платників податків, обліку податкових надходжень до бюджету, здійснення контролю за справлянням податків, зборів, платежів та процедури погашення податкового боргу.

Завдання вивчення дисципліни: вивчення сутності, завдань та етапів організації податкового адміністрування, нормативного забезпечення податкового контролю, методичних прийомів та методики податкової перевірки, оформлення документів в органах Державної податкової служби, складання податкових декларацій та актів перевірок.

Теоретичний матеріал дисципліни «Податкове адміністрування» структуровано за двома змістовними модулями:

Модуль 1. «Система адміністрування податків, зборів, платежів в Україні, нормативне забезпечення податкового контролю».

Модуль 2. «Елементи системи адміністрування податків, зборів, платежів, податковий контроль і відповідальність платників».

2. Програма дисципліни.

Змістовий модуль 1. Система адміністрування податків, зборів, платежів в Україні, нормативне забезпечення податкового контролю.

Тема 1. Теоретичні, правові та організаційні засади адміністрування податків, зборів, платежів в Україні

Загальні положення адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів). Система органів податкового контролю. Права, обов'язки й відповідальність посадових осіб органів державної податкової служби. Права та обов'язки платників податків.

Тема 2. Адміністратори податків, зборів (обов'язкових платежів) (контролюючі органи в Україні)

Історія становлення та розвитку інституту адміністраторів (контролюючих органів) податків, зборів, платежів. Правові засади системи надання адміністративних послуг органами ДПС. Права, обов'язки та відповідальність контролюючих органів. Адміністративні послуги ДПС України. Податкові консультації.

Тема 3. Порядок обліку платників податків, зборів, платежів у контролюючих органах

Правові засади організації обліку платників податків у контролюючих органах. Порядок взяття на облік за основним місцем обліку платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів. Взяття на облік за основним місцем обліку самозайнятих осіб. Порядок внесення змін до облікових даних платників податків. Оприлюднення даних про взяття на облік платників податків. Порядок зняття з обліку платників податків у контролюючих органах.

Тема 4. Організація обліку надходження податків, зборів (обов'язкових платежів) у органах ДПС

Правові засади ведення оперативного обліку податків, зборів, платежів в органах ДПС України. Сплата податків і зборів. Єдиний рахунок. Листування платників податків та контролюючих органів. Електронний кабінет. Оперативний облік податкових надходжень до бюджету. Електронні рахунки платників податку на додану вартість. Умови повернення помилково або надмірно сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів платникам.

Змістовий модуль 2. Елементи системи адміністрування податків, зборів, платежів, податковий контроль і відповідальність платників.

Тема 5. Приймання та обробка податкових декларацій у контролюючих органах

Правові засади приймання податкової звітності в контролюючих органах. Складання та подання податкової звітності. Адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності. Порядок обробки та перенесення інформації з документів податкової звітності до електронних баз контролюючих органів.

Тема 6. Податковий контроль у системі адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів

Поняття податкового контролю як складової системи адміністрування податків, зборів, платежів. Горизонтальний моніторинг як форма податкового контролю. Податкові перевірки в системі податкового контролю. Електронні перевірки як додатковий сервіс у системі податкового контролю. Оформлення результатів перевірок.

Тема 7. Визначення суми податкових зобов'язань платника податків контролюючими органами

Поняття податкового та/або грошового зобов'язання та порядок їх визначення контролюючими органами. Строки сплати податкового зобов'язання. Податкові повідомлення – рішення контролюючих органів та процедура їх направлення (вручення) платникам податків. Порядок направлення (вручення) контролюючими органами податкових вимог платникам податків. Відкликання податкового повідомлення-рішення і податкової вимоги. Методика встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу. Розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків. Списання безнадійного податкового боргу.

Тема 8. Відповідальність за порушення податкового законодавства, порядок оскарження рішень контролюючих органів

Відповідальність за порушення податкового законодавства. Умови притягнення до фінансової відповідальності за вчинення порушень податкового законодавства. Штрафні (фінансові) санкції. Порядок нарахування та сплати пені. Порядок оскарження дій посадових осіб органів ДПС.

3. Теоретичний матеріал до вивчення дисципліни.

Тема 1. Теоретичні, правові та організаційні засади адміністрування податків, зборів, платежів в Україні.

Запитання.

1. Загальні положення адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів).
2. Система органів податкового контролю.
3. Права, обов'язки й відповідальність посадових осіб органів державної податкової служби.
4. Права та обов'язки платників податків.

Основні поняття: адміністрування податків і зборів, податки, збори, податковий контроль, контролюючі органи, органи стягнення, податкові органи, платники податків.

1. Загальні положення адміністрування податків, зборів (обов'язкових платежів).

В цілому **податкове законодавство України включає**:

- Конституція України (ст.67. Кожен зобов'язаний сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text;
- Податковий кодекс України (ПКУ) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text;
- Митний кодекс України (МКУ, ввізне і вивізне мито) https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text;
- чинні міжнародні договори з питань оподаткування, ратифіковані Верховною радою України;
- нормативно-правові акти, прийняті на підставі та на виконання Податкового кодексу України та законів з питань митної справи;
- рішення органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів.

ПКУ регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів та **визначає**:

- перелік податків та зборів та порядок їх адміністрування;
- платників податків та зборів, їх права та обов'язки;
- компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю;
- відповідальність за порушення податкового законодавства.

Адміністрування податків, зборів і платежів в Україні регулюється Податковим кодексом України, зокрема розділом II ПКУ «Адміністрування податків, зборів, платежів» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text).

Види податків і зборів (ст. 9-10 ПКУ):

1. ***Загальнодержавні*** - податки та збори, що встановлені ПКУ і є обов'язковими до сплати на усій території України, крім випадків, передбачених Податковим кодексом:
   - податок на прибуток підприємства;
   - податок на доходи фізичних осіб;

- податок на додану вартість;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- рентна плата (рентна плата за користування надрами для видобування корисних копалин; рентна плата за користування надрами в цілях, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин; рентна плата за користування радіочастотним ресурсом України; рентна плата за спеціальне використання води; рентна плата за спеціальне використання лісових ресурсів; рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами та нафтопродуктопроводами, транзитне транспортування трубопроводами аміаку територією України);
- мито.

2. ***Місцеві*** - податки та збори, що встановлені відповідно до переліку і в межах граничних розмірів ставок, визначених ПКУ, рішеннями сільських, селищних і міських рад у межах їх повноважень,і є обов'язковими до сплати на території відповідних територіальних громад:

- податок на майно (податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; плата за землю);
- єдиний податок;
- збір за місця для паркування транспортних засобів;
- туристичний збір.

Адміністрування податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та інших платежів відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи - це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків і платників єдиного внеску та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом (п. $14.1.1^{-1}$ ПКУ).

Розділ 2 ПКУ структуровани за відповідними блоками (глава):

1) загальні положення;
2) податкова звітність;
3) податкові консультації;
4) визначення суми податкових та/або грошових зобов'язань платника податків, порядок їх сплати та оскарження рішень контролюючих органів;
5) податковий контроль;
6) облік платників податків;
7) інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів;
8) перевірки;
9) погашення податкового боргу платника податків;
10) застосування міжнародних договорів та погашення податкового боргу за запитами компетентних органів іноземних держав;
11) відповідальність;
12) пеня.

Завдяки адмініструванню податків, зборів (обов'язкових платежів) достатньою мірою забезпечується дієвість та функціонування самої системи адміністрування, яка, у свою чергу є складовою податкової системи держави.

Об'єктом податкового адміністрування є процес узгодження й погашення податкових зобов'язань платників податків.

Метою податкового адміністрування є забезпечення погашення податкових зобов'язань платників шляхом оптимального втручання в їхню господарську діяльність через застосування законодавчо встановлених механізмів і процедур.

Суб'єктами податкового адміністрування є:

1) платники податків, у тому числі ті, на яких покладено обов'язок утримувати податки (так звані податкові агенти);

2) органи контролю;

3) органи стягнення.

У межах податкового адміністрування здійснюються такі дії:

- реєстрація та облік платників податків;
- обробка податкових декларацій;
- облік платежів (визначення податкових зобов'язань);
- сервісне обслуговування платників податків;
- зміна строків виконання податкових зобов'язань, повернення зайво сплачених податків, стягнення несплачених податків, застосування забезпечувальних заходів (податкова застава, податкова порука, адміністративний арешт активів);
- податковий контроль;
- апеляції платників податків;
- адміністрування податковим боргом.

Адміністрування податків, зборів і платежів грунтується на загальних принципах податкового законодавства України:

- загальність оподаткування - кожна особа зобов'язана сплачувати встановлені ПКУ, законами з питань митної справи податки та збори, платником яких вона є згідно з положеннями ПКУ;
- рівність усіх платників перед законом, недопущення будь-яких проявів податкової дискримінації - забезпечення однакового підходу до всіх платників податків незалежно від соціальної, расової, національної, релігійної приналежності, форми власності юридичної особи, громадянства фізичної особи, місця походження капіталу;
- невідворотність настання визначеної законом відповідальності у разі порушення податкового законодавства;
- презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне) трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу;
- фіскальна достатність - встановлення податків та зборів з урахуванням необхідності досягнення збалансованості витрат бюджету з його надходженнями;
- соціальна справедливість - установлення податків та зборів відповідно до платоспроможності платників податків;

- економічність оподаткування - установлення податків та зборів, обсяг надходжень від сплати яких до бюджету значно перевищує витрати на їх адміністрування;

- нейтральність оподаткування - установлення податків та зборів у спосіб, який не впливає на збільшення або зменшення конкурентоздатності платника податків;

- стабільність - зміни до будь-яких елементів податків та зборів не можуть вноситися пізніш як за шість місяців до початку нового бюджетного періоду, в якому будуть діяти нові правила та ставки. Податки та збори, їх ставки, а також податкові пільги не можуть змінюватися протягом бюджетного року;

- рівномірність та зручність сплати - установлення строків сплати податків та зборів, виходячи із необхідності забезпечення своєчасного надходження коштів до бюджетів для здійснення витрат бюджету та зручності їх сплати платниками;

- єдиний підхід до встановлення податків та зборів - визначення на законодавчому рівні усіх обов'язкових елементів податку.

2. Система органів податкового контролю.

Центральну роль у процесі адміністрування податків і зборів виконує Державна податкова служба України, яка здійснює повноваження безпосередньо та через утворені в установленому порядку територіальні органи.

Податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (п. 61. ПКУ).

Податковий контроль здійснюється контролюючими органами та органами стягнення:

1) контролюючими органами є (ст. 41 ПКУ):

- податкові органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальні органи) - щодо дотримання законодавства з питань оподаткування (крім випадків, визначених ПКУ), законодавства з питань сплати єдиного внеску, а також щодо дотримання іншого законодавства, контроль за виконанням якого покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, чи його територіальні органи;

- митні органи (центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальні органи) - щодо дотримання законодавства з питань митної справи та оподаткування митом, акцизним податком, податком на додану вартість, іншими податками та зборами, які відповідно до податкового, митного та іншого законодавства справляються у зв'язку із ввезенням (пересиланням) товарів на митну територію України або територію вільної митної зони або вивезенням (пересиланням) товарів з митної території України або території вільної митної зони.

2) органами стягнення є виключно контролюючі органи, визначені вище, уповноважені здійснювати заходи щодо забезпечення погашення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску у межах повноважень, а також державні виконавці в межах своїх повноважень. Стягнення податкового боргу та недоїмки зі сплати єдиного внеску за виконавчими написами нотаріусів не дозволяється.

Порядок обміну інформацією між центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, його територіальними органами та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, його територіальними органами для цілей виконання функцій контролюючих органів визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Державні податкові інспекції є структурними підрозділами територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та діють на підставі положень про такі територіальні органи, затверджених центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, в межах функцій, визначених ПКУ.

Повноваження і функції контролюючих органів визначаються ПКУ, Митним кодексом України та законами України.

Розмежування повноважень і функціональних обов'язків контролюючих органів визначається законодавством України.

Інші державні органи (органи Служби безпеки України, Національної поліції України, прокуратури, інші правоохоронні органи та їх службові (посадові) особи) не мають права проводити перевірки своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати податків і зборів, у тому числі на запит правоохоронних органів.

Способи здійснення податкового контролю (ст. 62 ПКУ):

- ведення обліку платників податків;
- інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів;
- перевірка та звірка відповідно до вимог ПКУ, а також перевірка щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин.
- моніторинг контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до ПКУ.

3. Права, обов'язки й відповідальність посадових осіб органів державної податкової служби.

Посадовою особою контролюючих органів є особа, яка має постійне, тимчасове чи спеціальне повноваження здійснювати функції представника влади у відносинах оподаткування.

Посадовою особою органу державної податкової служби може бути особа, яка має освіту за фахом та відповідає кваліфікаційним вимогам, установленим Державною податковою адміністрацією України.

Посадові особи органів державної податкової служби мають право здійснювати свою професійну діяльність в межах прав податкових органів, визначених статею 20.1 ПКУ.

Посадовим особам органів державної податкової служби забороняється вимагати від платника податків надання:

- інформації, що була отримана контролюючим органом раніше в установленому законом порядку, в тому числі інформації, що міститься та опрацьовується в інформаційних базах, що ведуться відповідно до ПКУ;

- документів, у яких містяться відомості, внесені до відповідних інформаційних баз, що ведуться відповідно до ПКУ.

Посадові та службові особи органів державної податкової служби зобов'язані (ст. 21 ПКУ):

- дотримуватися Констиуції України та діяти виключно у відповідності з ПКУ та іншими законами України, іншими нормативними актами;

- забезпечувати сумлінне виконання покладених на контролюючі органи функцій;

- забезпечувати ефективну роботу та виконання завдань контролюючих органів відповідно до їх повноважень;

- не допускати порушень прав та охоронюваних законом інтересів громадян, підприємств, установ, організацій;

- коректно та уважно ставитися до платників податків, їх представників та інших учасників відносин, що виникають під час реалізації норм ПКУ та інших законів, не принижувати їх честі та гідності;

- не допускати розголошення інформації з обмеженим доступом, що одержується, використовується, зберігається під час реалізації функцій, покладених на контролюючі органи (н*е вважається розголошенням інформації з обмеженим доступом та/або поширенням персональних даних без згоди суб'єкта персональних даних надання контролюючим органом на користь органів місцевого самоврядування інформації, передбаченої ПКУ);*

- надавати органам державної влади та органам місцевого самоврядування на їх письмовий запит відкриту податкову інформацію в порядку, встановленому законом;

- оприлюднювати на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, перелік уповноважених осіб контролюючих органів, визначених ПКУ, та переданих таким особам функцій у випадках, передбачених ПКУ;

- використовувати дані та інформацію, отримані через електронний кабінет, необхідні для виконання покладених на них функцій з адміністрування податків, зборів, митних платежів та реалізації державної податкової та державної митної політики в межах наданих їм повноважень;

- вносити до інформаційних баз даних інформацію з документів, отриманих від платників податків у паперовій формі, а також інформацію про взаємодію з платниками податків, отриману в іншій формі;

- невідкладно розмістити на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, повідомлення про виявлення технічних та/або методологічних помилок чи технічного збою в роботі електронного кабінету із зазначенням дати та часу їх початку, а також невідкладно вжити всіх необхідних заходів для усунення таких технічних та/або методологічних помилок чи технічного збою, за результатами яких розмістити на офіційному веб-

сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, повідомлення про їх усунення із зазначенням дати та часу їх завершення.

За невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків посадові (службові) особи податкових органів несуть відповідальність згідно із законом (п. 21.2 ПКУ):

- за прийняття неправомірного рішення, яким визначаються податкові (грошові) зобов'язання платнику податків, посадова (службова) особа контролюючого органу, яка прийняла таке рішення, а також безпосередній керівник такої посадової особи несуть відповідальність згідно із законом *(повторне протягом останніх дванадцяти місяців прийняття неправомірного рішення, яким визначаються податкові (грошові) зобов'язання платників податків, посадовою (службовою) особою контролюючого органу, яка прийняла таке рішення, є підставою для застосування до такої посадової (службової) особи дисциплінарного стягнення у порядку, передбаченому законом);*

- незаконна відмова у наданні індивідуальної податкової консультації є підставою для застосування до винної посадової (службової) особи контролюючого органу дисциплінарного стягнення у порядку, передбаченому законом.

Шкода, завдана платнику податків неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю посадової або службової особи контролюючого органу, відшкодовується за рахунок коштів державного бюджету, передбачених для фінансування цього органу, незалежно від вини цієї особи.

Посадова або службова особа контролюючого органу несе перед державою відповідальність в порядку регресу в розмірі виплаченого з бюджету відшкодування через неправомірні рішення, дії чи бездіяльність цієї посадової (службової) особи.

4. Права та обов'язки платників податків.

Права та обов'язки платників податків визначені статтями 15-17 ПКУ.

Платниками податків визнаються фізичні особи (резиденти і нерезиденти України), юридичні особи (резиденти і нерезиденти України) та їх відокремлені підрозділи, які мають, одержують (передають) об'єкти оподаткування або провадять діяльність (операції), що є об'єктом оподаткування згідно з ПКУ або податковими законами, і на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів згідно з ПКУ (п. 15.1 ПКУ).

Кожний з платників податків може бути платником податку за одним або кількома податками та зборами.

Обов'язки платника податків (ст. 16 ПКУ):

- стати на облік у контролюючих органах в порядку, встановленому законодавством України;
- вести в установленому порядку облік доходів і витрат, складати звітність, що стосується обчислення і сплати податків та зборів;
- подавати до контролюючих органів у порядку, встановленому податковим та митним законодавством, декларації, звітність та інші документи, пов'язані з обчисленням і сплатою податків та зборів;
- сплачувати податки та збори в строки та у розмірах, встановлених ПКУ та законами з питань митної справи;

- подавати на належним чином оформлену письмову вимогу контролюючих органів (у випадках, визначених законодавством) документи з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинні документи, регістри бухгалтерського обліку, фінансову звітність, інші документи, пов'язані з обчисленням та сплатою податків та зборів. У письмовій вимозі обов'язково зазначаються конкретний перелік документів, які повинен надати платник податків, та підстави для їх надання;

- подавати контролюючим органам інформацію, відомості про суми коштів, не сплачених до бюджету в зв'язку з отриманням податкових пільг (суми отриманих пільг) та напрями їх використання (щодо умовних податкових пільг - пільг, що надаються за умови використання коштів, вивільнених у суб'єкта господарювання внаслідок надання пільги, у визначеному державою порядку);

- подавати контролюючим органам інформацію в порядку, у строки та в обсягах, встановлених податковим законодавством;

- виконувати законні вимоги контролюючих органів щодо усунення виявлених порушень законів з питань оподаткування та митної справи і підписувати акти (довідки) про проведення перевірки;

- не перешкоджати законній діяльності посадової особи контролюючого органу під час виконання нею службових обов'язків та виконувати законні вимоги такої посадової особи;

- повідомляти контролюючим органам за місцем обліку такого платника про його ліквідацію або реорганізацію протягом трьох робочих днів з дня прийняття відповідного рішення (крім випадків, коли обов'язок здійснювати таке повідомлення покладено законом на орган державної реєстрації);

- повідомляти контролюючі органи про зміну місцезнаходження юридичної особи та зміну місця проживання фізичної особи - підприємця;

- забезпечувати збереження документів, пов'язаних з виконанням податкового обов'язку, протягом строків, установлених ПКУ;

- допускати посадових осіб контролюючого органу під час проведення ними перевірок до обстеження приміщень, територій (крім житла громадян), що використовуються для одержання доходів чи пов'язані з утриманням об'єктів оподаткування, а також для проведення перевірок з питань обчислення і сплати податків та зборів у випадках, встановлених ПКУ;

- використовувати електронний кабінет для листування з контролюючими органами в електронній формі у разі подання звітності в електронній формі, а також після проходження електронної ідентифікації он-лайн в електронному кабінеті, крім платників податків, які відмовилися від використання електронного кабінету в порядку, встановленому ПКУ, та платників податків, які не визначили спосіб взаємодії із контролюючим органом;

- забезпечувати надання посадовими (службовими) особами платника податку письмових пояснень на письмовий запит контролюючого органу з питань, що стосуються предмета перевірки, та їх документального підтвердження;

- визначати, змінювати уповноважених осіб платника податків, які мають право користуватися електронним кабінетом, зокрема щодо підписання, подання, отримання ними документів та інформації через електронний кабінет, та визначати їхні повноваження.

Платник податків має право (ст. 17 ПКУ):

- безоплатно отримувати у контролюючих органах, у тому числі і через мережу Інтернет, інформацію про податки та збори і нормативно-правові акти, що їх регулюють, порядок обліку та сплати податків та зборів, права та обов'язки платників податків, повноваження контролюючих органів та їх посадових осіб щодо здійснення податкового контролю;

- представляти свої інтереси в контролюючих органах самостійно, через податкового агента або уповноваженого представника;

- обирати самостійно, якщо інше не встановлено ПКУ, метод ведення обліку доходів і витрат;

- користуватися податковими пільгами за наявності підстав у порядку, встановленому ПКУ;

- одержувати відстрочення, розстрочення сплати податків або податковий кредит в порядку і на умовах, встановлених ПКУ;

- бути присутнім під час проведення перевірок та надавати пояснення з питань, що виникають під час таких перевірок, та за власною ініціативою пояснення з питань, що не запитувалися контролюючим органом, ознайомлюватися та отримувати акти (довідки) перевірок, проведених контролюючими органами, перед підписанням актів (довідок) про проведення перевірки, у разі наявності зауважень щодо змісту (тексту) складених актів (довідок) підписувати їх із застереженням та подавати контролюючому органу письмові заперечення в порядку, встановленому ПКУ;

- оскаржувати в порядку, встановленому ПКУ, рішення, дії (бездіяльність) контролюючих органів (посадових осіб), у тому числі надану йому у паперовій або електронній формі індивідуальну податкову консультацію, яка йому надана, а також узагальнюючу податкову консультацію;

- вимагати від контролюючих органів проведення перевірки відомостей та фактів, що можуть свідчити на користь платника податків;

- на нерозголошення контролюючим органом (посадовими особами) відомостей про такого платника без його письмової згоди та відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання посадовими особами службових обов’язків, крім випадків, коли це прямо передбачено законами;

- на залік чи повернення надміру сплачених, а також надміру стягнутих сум податків та зборів, пені, штрафів у порядку, встановленому ПКУ;

- на повне відшкодування шкоди, заподіяної незаконними діями (бездіяльністю) контролюючих органів (їх посадових осіб), у встановленому законом порядку;

- самостійно обирати спосіб взаємодії з контролюючим органом в електронній формі через електронний кабінет, якщо інше не встановлено ПКУ;

- реалізовувати через електронний кабінет права та обов’язки, передбачені ПКУ та які можуть бути реалізовані в електронній формі засобами електронного зв’язку;

- подавати декларацію та інші документи в паперовій формі у разі виникнення технічних та/або методологічних помилок чи технічного збою в роботі електронного кабінету (наявність помилки/збою має бути підтверджена технічним адміністратором та/або методологом електронного кабінету, або згідно з повідомленням на офіційному

веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або рішенням суду), якщо подання таких документів в електронній формі не є обов'язковим відповідно до ПКУ;

- надавати за власною ініціативою письмові пояснення та/або документи щодо обставин, які підтверджують відсутність його вини у вчиненому податковому правопорушенні, в порядку, встановленому ПКУ;

- відкрито застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засоби фото- і кінозйомки, відеозапису; відкрито здійснювати звукозапис, фото-, відеофіксацію (відеозйомку), накопичувати та використовувати таку мультимедійну інформацію (фото, відео-, звукозапис) під час проведення перевірок.

Платник податку має також інші права, передбачені законом.

Тема 2. Адміністратори податків, зборів (обов'язкових платежів) (контролюючі органи в Україні).

Запитання.

1. Історія становлення та розвитку інституту адміністраторів (контролюючих органів) податків, зборів, платежів.
2. Правові засади системи надання адміністративних послуг органами ДПС.
3. Права, обов'язки та відповідальність контролюючих органів.
4. Адміністративні послуги ДПС України.
5. Податкові консультації.

Основні поняття: контролюючі органи, податкова служба, податкова інспекція, посадові особи ДПС, платники податків, центр обслуговування платників, адміністративні послуги, електронний кабінет, реєстраційні послуги, послуги, пов'язані з ліцензуванням, послуги, пов'язані з адмініструванням податків та зборів, послуги з інформування і консультування, податкові консультації.

1. Історія становлення та розвитку інституту адміністраторів (контролюючих органів) податків, зборів, платежів.

Становлення України, як незалежної держави, стало новим етапом розвитку податкової системи. Податкове законодавство розроблялося практично з нуля.

Процес **становлення та розвитку інституту адміністраторів (контролюючих органів) податків, зборів, платежів в Україні складається з таких етапів:**

1) 1990 р. - податкова служба України утворена 1 липня 1990 року у складі Міністерства фінансів. Законодавчо закріплені статус, функції та правові основи діяльності податкової служби в Україні (Закон України від 4 грудня 1990 року №509-XII «Про державну податкову службу в Україні»). Основне місце в системі податкових органів відводилось державним податковим інспекціям, які були утворені на основі відділів державних доходів фінансових органів, підпорядкованих Міністерству фінансів. Новостворена Державна податкова служба складалась з Головної податкової інспекції України, державних податкових інспекцій в АР Крим, областях, районах, містах і районах у містах.

2) 1996р. - реформування податкової служби України, вихід державної податкової адміністрації зі складу Міністерства фінансів (Указ Президента України

від 22 серпня 1996 року № 760/96 «Про утворення Державної податкової адміністрації України та місцевих державних податкових адміністрацій»), визнання центральним органом виконавчої влади, а податкові адміністрації в областях, районах, містах і районах у містах – самостійними одиницями, які не входять до складу місцевих державних адміністрацій, а також створення податкової поліції на основі підрозділів з боротьби із кримінальним приховуванням прибутків від оподаткування Міністерства внутрішніх справ України та працівників підрозділів податкових розслідувань. Таке реформування відбулося за рахунок значного росту кількості суб'єктів господарювання; залучення іноземних інвестицій в економіку; створенням іноземних підприємств; збільшення оподатковуваних оборотів у фізичних осіб; необхідність створення інформаційного простору для державного контролю за товарно-грошовими потоками; значний ріст заборгованості по платежах до бюджету, неконтрольований вивіз капіталу за кордон, високий рівень тінізації економіки.

3) 1998р. – створення нової податкової служби України (Державна податкова адміністрація) (лютий 1998 року: Верховна Рада України схвалила нову редакцію Законів України «Про державну податкову службу в Україні» та «Про внесення змін і доповнень до Кримінально-процесуального кодексу України та деяких інших законодавчих актів України у зв'язку з утворенням податкової міліції»). Новий склад податкової служби:

- Державна податкова адміністрація України;
- державні податкові адміністрації в АР Крим, областях, містах Києві та Севастополі;
- державні податкові інспекції в районах, містах, районах у містах.

4) 2010р. – реорганізація Державної податкової адміністрації України у Державну податкову службу України (Указ Президента України від 09.12.10р. №1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»), затверджено склад комісії з проведення реорганізації Державної податкової адміністрації України. Відбулась кодифікація податкового законодавства, скасовано низку малоефективних податкових форм. З 2.12.2010р. прийнято ПКУ, який почав діяти з 01.01.2011р.

5) 2012р. – створення Міністерства доходів і зборів України.

6) 2014 р.- ліквідація Міністерства доходів і зборів України та повернення Державної фіскальної служби України, як центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію єдиної державної податкової політики. Державна фіскальна служба включає державну податкову і митну служби.

7) 2019р. – поділ Державної фіскальної служби на податкову і митну служби.

2. Правові засади системи надання адміністративних послуг органами ДПС.

Правові засади системи надання адміністративних послуг органами ДПС визначені законодавчими актами України:

- Податковий кодекс України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text);
- Положення про Державну податкову службу України (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text);
- Закон України «Про адміністративні послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text);

- документи, які регламентують діяльність центрів обслуговування платників: примірне положення центру обслуговування платників, примірний регламент центру обслуговування платників (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0537912-20#Text);

- рішення органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими ПКУ;

- нормативно-правові акти, прийняті на підставі та на виконання ПКУ.

Функції контролюючих органів, центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, в частині забезпечення формування і реалізації податкової політики та державних податкових інспекцій визначені статтею 19 ПКУ.

3. Права, обов'язки та відповідальність контролюючих органів.

Контролюючі органи мають право здійснювати свою діяльність в межах прав, визначених статтею 20.1 ПКУ:

- запрошувати платників податків, зборів, платежів або їхніх представників для перевірки правильності нарахування та своєчасності сплати податків, зборів, платежів, дотримання вимог законодавства з інших питань, у тому числі законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи. Письмові повідомлення про такі запрошення надсилаються в порядку, встановленому ПКУ, не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня запрошення, в яких зазначаються підстави запрошення, дата і час, на які запрошується платник податків (представник платника податків);

- аналізувати фінансовий стан платника податків, що має податковий борг, та стан забезпечення такого боргу податковою заставою;

- для здійснення функцій, визначених законом, отримувати безоплатно від платників податків, у тому числі благодійних та інших неприбуткових організацій, усіх форм власності у порядку, визначеному законодавством, довідки, копії документів, засвідчені підписом платника або його посадовою особою та скріплені печаткою (за наявності), про фінансово-господарську діяльність, отримані доходи, видатки платників податків та іншу інформацію, пов'язану з обчисленням та сплатою податків, зборів, платежів, про дотримання вимог законодавства, здійснення контролю за яким покладено на контролюючі органи, а також фінансову і статистичну звітність у порядку та на підставах, визначених законом;

- отримувати безоплатно від державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій усіх форм власності та їх посадових осіб, у тому числі від органів, які забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, документи і матеріали щодо платників податків, а у визначених ПКУ випадках - стосовно керівників юридичних осіб або постійних представництв нерезидентів-боржників;

- проводити відповідно до законодавства перевірки і звірки платників податків (крім Національного банку України), у тому числі після проведення процедур митного контролю та/або митного оформлення;

- отримувати безоплатно від платників податків, а також від установ Національного банку України, банків та інших фінансових установ довідки у порядку, встановленому Законом України «Про банки і банківську діяльність» та ПКУ, довідки

та/або копії документів про наявність банківських рахунків, а на підставі рішення суду - інформацію про обсяг та обіг коштів на рахунках, у тому числі про ненадходження в установлені строки валютної виручки від суб'єктів господарювання, інформацію про договори боржника про зберігання цінностей або надання боржнику в майновий найм (оренду) індивідуального банківського сейфа, що охороняється банком;

- запитувати та вивчати під час проведення перевірок первинні документи, що використовуються в бухгалтерському обліку, регістри, фінансову, статистичну та іншу звітність, пов'язану з обчисленням і сплатою податків, зборів, платежів, виконанням вимог законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи;

- отримувати від платників податків, платників єдиного внеску та надавати у межах, передбачених законом, документи в електронному вигляді;

- під час проведення перевірок у платників податків - фізичних осіб, а також у посадових осіб платників податків - юридичних осіб та платників єдиного внеску перевіряти документи, що посвідчують особу, а також документи, що підтверджують посаду посадових осіб та/або осіб, які фактично здійснюють розрахункові операції;

- вимагати під час проведення перевірок від платників податків, що перевіряються, проведення інвентаризації основних засобів, товарно-матеріальних цінностей, коштів, зняття залишків товарно-матеріальних цінностей, готівки з використанням інформації та документів щодо результатів такої інвентаризації за наслідками таких перевірок або під час наступних заходів податкового контролю;

- здійснювати контроль за додержанням законодавства з питань регулювання обігу готівки (крім банків), порядку проведення готівкових розрахунків за товари (послуги), за наявністю ліцензій на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, торгових патентів, за додержанням порядку приймання готівки для подальшого переказу (крім приймання готівки банками), за дотриманням суб'єктами господарювання установлених законодавством обов'язкових вимог щодо забезпечення можливості розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів;

- проводити контрольні розрахункові операції до початку перевірки платника податків щодо дотримання ним порядку проведення готівкових розрахунків та застосування реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій. Товари, отримані службовими (посадовими) особами контролюючих органів під час проведення контрольної розрахункової операції, підлягають поверненню платнику податків у непошкодженому вигляді. У разі неможливості повернення такого товару відшкодування витрат здійснюється відповідно до законодавства з питань захисту прав споживачів;

- вимагати під час проведення перевірок від посадових або службових осіб платника податків залучення повноважних осіб для спільного з працівниками контролюючого органу зняття показань внутрішніх та зовнішніх лічильників, якими обладнані технічні пристрої, що використовуються у процесі провадження діяльності, що перевіряється;

- доступу під час проведення перевірок до територій, приміщень (крім житла громадян) та іншого майна, що використовуються для провадження господарської діяльності та/або є об'єктами оподаткування, або використовуються для отримання

доходів (прибутку), або пов'язані з іншими об'єктами оподаткування та/або можуть бути джерелом погашення податкового боргу;

- у разі виявлення порушення вимог податкового чи іншого законодавства України, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, надсилати платникам податків письмові запити щодо надання засвідчених належним чином копій документів;

- вимагати під час проведення перевірок від керівників та інших посадових осіб підприємств, установ та організацій, а також фізичних осіб - підприємців та фізичних осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, усунення виявлених порушень законодавства;

- користуватися у службових справах засобами зв'язку, що належать платникам податків, з їх дозволу або з дозволу посадових осіб таких платників;

- залучати у разі потреби фахівців, експертів та перекладачів, застосовувати під час виконання податковим керуючим повноважень, визначених ПКУ, фотозйомку та відеозапис;

- визначати у порядку, встановленому ПКУ, суми податкових та грошових зобов'язань платників податків;

- застосовувати до платників податків передбачені законом фінансові (штрафні) санкції (штрафи) за порушення податкового чи іншого законодавства, контроль за додержанням якого покладено на контролюючі органи; стягувати до бюджетів та державних цільових фондів суми грошових зобов'язань та/або податкового боргу у випадках, порядку та розмірі, встановлених ПКУ та іншими законами України; стягувати суми недоїмки із сплати єдиного внеску; стягувати суми простроченої заборгованості суб'єктів господарювання перед державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) за кредитами (позиками), залученими державою (Автономною Республікою Крим чи територіальною громадою міста) або під державні (місцеві) гарантії, а також за кредитами із бюджету в порядку, визначеному ПКУ та іншими законами України;

- одержувати безоплатно необхідні відомості для ведення Єдиного реєстру податкових накладних, Єдиного реєстру акцизних накладних, формування інформаційного фонду Державного реєстру фізичних осіб - платників податків від платників податків, а також Національного банку України та його установ - про суми доходів, виплачених фізичним особам, та утриманих з них податків, зборів, платежів; від органів, уповноважених проводити державну реєстрацію суб'єктів, видавати ліцензії на провадження видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню відповідно до закону, - про державну реєстрацію та видачу ліцензій суб'єктам господарської діяльності; від органів, що здійснюють реєстрацію фізичних осіб, - про громадян, які прибули на проживання до відповідного населеного пункту чи вибули з нього; від органів державної реєстрації актів цивільного стану - про фізичних осіб, які померли; інформацію, необхідну для забезпечення реєстрації та обліку платників податків, об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням;

- одержувати безоплатно від органів статистики дані, необхідні для використання у проведенні аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств, установ, організацій усіх форм власності;

- отримувати від нотаріусів за письмовим запитом інформацію про вступ фізичної особи у права спадкоємця з обов'язковим зазначенням повних даних про таку особу та даних про майно, отримане за правом спадкування;

- надавати відповідно до закону інформацію з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків та реєстру страхувальників органам державної влади, Пенсійному фонду України та фондам загальнообов'язкового державного соціального страхування;

- отримувати безоплатно від органів, що забезпечують ведення відповідних державних реєстрів (кадастрів), інформацію, необхідну для здійснення повноважень контролюючих органів щодо забезпечення погашення податкового боргу платника податків. У випадках, передбачених законом, податковий керуючий має право на безпосередній доступ до інформації про боржників, які містяться в державних базах даних і реєстрах, у тому числі електронних. Строк надання інформаційних довідок цими органами на письмові запити контролюючих органів не може перевищувати п'яти робочих днів з дня отримання таких запитів;

- приймати рішення про зміну основного та неосновного місця обліку великих платників податків, зняття їх з обліку та переведення до територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, що здійснює податкове супроводження великих платників податків (його структурних підрозділів), та інших територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику;

- користуватися інформаційними базами даних державних органів, державними, у тому числі урядовими, системами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами відповідно до закону;

- застосовувати до фінансових установ, які не подали відповідним контролюючим органам в установлений законом строк повідомлення про відкриття або закриття рахунків платників податків або розпочали здійснення видаткових операцій за рахунком платника податків до отримання повідомлення відповідного контролюючого органу про взяття рахунка на облік у такого органу, фінансові (штрафні) санкції (штрафи) в установленому ПКУ розмірі;

- стягувати з банків та інших фінансових установ пеню за несвоєчасне виконання ними рішень суду та доручень платників податків про сплату податків, зборів, платежів;

- приймати рішення про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, а також про списання безнадійного податкового боргу у порядку, передбаченому законодавством;

- звертатися до суду, у тому числі подавати позови до підприємств, установ, організацій та фізичних осіб, щодо визнання оспорюванних правочинів недійсними та застосування визначених законодавством заходів, пов'язаних із визнанням правочинів недійсними, а також щодо стягнення в дохід держави коштів, отриманих за нікчемними договорами;

- звертатися до суду щодо зупинення видаткових операцій платника податків на рахунках такого платника податків у банках та інших фінансових установах (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків,

погашення податкового боргу), у тому числі при недопущенні посадових осіб контролюючих органів до обстеження територій та приміщень;

- звертатися до суду, якщо платник податків перешкоджає виконанню податковим керуючим повноважень, визначених ПКУ, щодо зупинення видаткових операцій на рахунках платника податків шляхом накладення арешту на цінні папери та/або кошти та інші цінності такого платника податків, що знаходяться в банку (крім операцій з видачі заробітної плати та сплати податків, зборів, єдиного внеску, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань платника податків, погашення податкового боргу), та зобов'язання такого платника податків виконати законні вимоги податкового керуючого, передбачені ПКУ;

- звертатися до суду щодо накладення арешту на кошти та інші цінності, що знаходяться в банку, платника податків, який має податковий борг, у разі якщо у такого платника податків відсутнє майно та/або його балансова вартість менша суми податкового боргу, та/або таке майно не може бути джерелом погашення податкового боргу;

- звертатися до суду щодо стягнення коштів платника податків, який має податковий борг, з рахунків у банках, що обслуговують такого платника податків, на суму податкового боргу або його частини;

- звертатися до суду щодо надання дозволу на погашення усієї суми податкового боргу або його частини за рахунок майна платника податків, що перебуває у податковій заставі;

- звертатися до суду щодо стягнення з дебіторів платника податків, який має податковий борг, сум дебіторської заборгованості, строк погашення якої настав та право вимоги якої переведено на контролюючий орган, у рахунок погашення податкового боргу такого платника податків;

- звертатися до суду щодо зобов'язання платника податків, який має податковий борг, укласти договір щодо переведення права вимоги дебіторської заборгованості цього платника на контролюючий орган;

- звертатися до суду щодо встановлення тимчасового обмеження у праві виїзду керівників юридичних осіб або постійних представництв нерезидентів-боржників за межі України у разі невиконання податкового обов'язку щодо сплати грошових зобов'язань, що призвело до виникнення у такої юридичної особи або постійного представництва нерезидента податкового боргу;

- звертатися до суду щодо нарахування та сплати податкових зобов'язань, коригування від'ємного значення об'єкта оподаткування або інших показників податкової звітності у результаті застосування звичайних цін;

- звертатися до суду щодо припинення юридичної особи та припинення фізичною особою - підприємцем підприємницької діяльності та/або про визнання недійсними установчих (засновницьких) документів суб'єктів господарювання;

- звертатися до суду із заявою про вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських та бухгалтерських документів у випадках, передбачених ПКУ;

- звертатися до суду із заявами щодо порушення справ про банкрутство;

- звертатися до суду щодо застосування санкцій, пов'язаних із забороною організації і проведення азартних ігор на території України;

- звертатися до суду щодо визнання осіб пов'язаними на основі фактів і обставин, що одна особа здійснювала фактичний контроль за бізнес-рішеннями іншої

юридичної особи та/або що та сама фізична або юридична особа здійснювала фактичний контроль за бізнес-рішеннями кожної юридичної особи;

- звертатися до суду щодо вилучення в дохід держави (конфіскацію) пального або спирту етилового, транспортних засобів, ємностей та обладнання у разі виявлення фактів, зазначених у ПКУ;

- складати стосовно платників податків - фізичних осіб та посадових осіб платників податків - юридичних осіб протоколи про адміністративні правопорушення та виносити постанови у справах про адміністративні правопорушення у порядку, встановленому законом;

- проводити аналіз та здійснювати управління ризиками з метою визначення форм та обсягів податкового контролю;

- проводити у визначеному законодавством порядку перевірку показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування та із своєчасністю, достовірністю, повнотою нарахування та сплатою усіх передбачених ПКУ податків та зборів, виконанням законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи;

- проводити перевірку правильності та повноти визначення фінансового результату до оподаткування згідно з бухгалтерським обліком відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;

- здійснювати щоденну обробку даних та інформації електронного кабінету, необхідних для виконання покладених на них функцій з адміністрування податкового законодавства та законодавства з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючий орган, що включає, зокрема, прийняття, обробку та аналіз документів та даних платників податків, здійснення повноважень, передбачених законом, які можуть бути реалізовані в електронній формі за допомогою засобів електронного зв'язку;

- під час проведення перевірки та розгляду результатів перевірки отримувати письмові пояснення від посадових (службових) осіб з питань, що стосуються предмета перевірки, та їх документальне підтвердження, у тому числі щодо здійснення особою господарської діяльності без державної реєстрації;

- отримувати пояснення від роботодавців та/або їх працівників, та/або осіб, праця яких використовується без документального оформлення, під час проведення перевірок з питань дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами), дотримання податковим агентом податкового законодавства щодо оподаткування виплаченої (нарахованої) найманим особам (у тому числі без документального оформлення) заробітної плати, у тому числі внаслідок неукладення платником податків трудових договорів з найманими особами згідно із законом;

- відкрито застосовувати технічні прилади і технічні засоби, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засоби фото- і кінозйомки, відеозапису; відкрито здійснювати звукозапис, фото-, відеофіксацію (відеозйомку), накопичувати та використовувати таку мультимедійну інформацію (фото, відео-, звукозапис) під час проведення перевірок;

-здійснювати інші повноваження, передбачені законом.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, приймає рішення про реєстрацію/відмову в реєстрації податкових накладних/розрахунків коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Контролюючим органам забороняється вимагати від платника податків надання (п. 20.3 ПКУ):

- інформації, що була отримана контролюючим органом раніше в установленому законом порядку, в тому числі інформації, що міститься та опрацьовується в інформаційних базах, що ведуться відповідно до ПКУ;
- документів, у яких містяться відомості, внесені до відповідних інформаційних баз, що ведуться відповідно ПКУ.

Державна податкова служба України зобов'язана залепечити належну свою діяльність та якісне виконання посадових обов'язків державних службовців податкової служби.

Державна податкова служба України та її посадові особи несуть відповідальність згідно чинного законодавства України та ПКУ (ст. 21 ПКУ).

Контролюючі органи несуть відповідальність у вигляді відшкодування шкоди особі, стосовно якої було вчинено податкове правопорушення, відповідно до положень ст.110 ПКУ. Контролюючі органи несуть відповідальність за вчинення податкових правопорушень посадовими (службовими) особами таких контролюючих органів (ст. 110.3 ПКУ).

Керівник територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, має право надавати посадовим (службовим) особам такого органу (його структурних підрозділів) повноваження на виконання певних функцій, передбачених ПКУ, законодавством з питань сплати єдиного внеску, законодавством з інших питань, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, в межах повноважень, визначених відповідним положенням про такий територіальний орган (п. 20.4 ПКУ).

Керівник центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, має право надавати посадовим (службовим) особам апарату такого органу, територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, повноваження на виконання певних функцій, передбачених ПКУ, законодавством з питань сплати єдиного внеску, іншим законодавством, контроль за дотримання якого покладено на центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, законодавством про державну службу та іншими законами.

4. Адміністративні послуги ДПС України.

Адміністративні послуги ДПС України поділяються на:

- адміністративні послуги, що надаються ДПС;
- адміністративні послуги , що надаються територіальними органами ДПС.

Перелік послуг ДПС України доступний на офіційному веб-сайті ДПС https://tax.gov.ua/diyalnist-/admin-poslugi/.

Адміністративні послуги, яки надаються ДПС України включають:

- видача ліцензій на виробництво спирту (за його видами: етилового, коньячного, плодового тощо), дистиляту, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, пального, рідин, що використовуються в електронних сигаретах;

- видача дубліката ліцензії;

- переоформлення ліцензії;

- анулювання ліцензії;

- внесення місця зберігання спирту, алкогольних напоїв та тютюнових виробів до Єдиного державного реєстру місць зберігання;

- внесення до Єдиного державного реєстру обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок відомостей про таке обладнання;

- надання витягу з Єдиного державного реєстру обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок;

- внесення змін до відомостей, що містяться в Єдиному державному реєстрі обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок;

- виключення обладнання з Єдиного державного реєстру обладнання для промислового виробництва сигарет та цигарок;

- включення до Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій моделей реєстраторів розрахункових операцій;

- розширення переліку версій внутрішнього програмного забезпечення моделі реєстратора розрахункових операцій, включеної до Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій;

- продовження строку первинної реєстрації моделі реєстратора розрахункових операцій, включеної до Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій;

- виключення моделі реєстратора розрахункових операцій з Державного реєстру реєстраторів розрахункових операцій.

Адміністративні послуги, що надаються територіальними органами ДПС включають:

- видача картки платника податків, внесення до паспорта громадянина України (у формі книжечки) даних про реєстраційний номер облікової картки платника податків з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків;

- внесення до паспорта громадянина України (у формі книжечки) відмітки про наявність права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта

- видача відомостей з Державного реєстру фізичних осіб - платників податків про суми/джерела виплачених доходів та утриманих податків;

- реєстрація реєстратора розрахункових операцій;

- реєстрація книг обліку розрахункових операцій;

- реєстрація розрахункових книжок;

- видача довідок про подану декларацію про майновий стан і доходи (податкову декларацію); про сплату податкових зобов'язань платником податку - резидентом, який виїжджає за кордон на постійне місце проживання, та про відсутність податкових зобов'язань; про доходи; про сплачений нерезидентом в Україні податок на прибуток (доходи); про відсутність заборгованості з платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи;

- підтвердження статусу податкового резидента України;

- реєстрація платника єдиного податку;

- надання витягів з реєстру платників єдиного податку, реєстру неприбуткових установ та організацій;

- включення неприбуткового підприємства (установи, організації) до Реєстру неприбуткових установ та організацій;

- внесення змін до відомостей, що містяться у Реєстрі неприбуткових установ та організацій;

- внесення місця зберігання алкогольних напоїв та тютюнових виробів до Єдиного державного реєстру місць зберігання;

- видача ліцензії на право роздрібної торгівлі алкогольними напоями, сидром та перрі (без додання спирту), тютюновими виробами, пальним, рідин, що використовуються в електронних сигаретах;

- видача ліцензії на право зберігання пального;

- видача ліцензії на право оптової торгівлі спитром етиловим, спиртом етиловим ректифікованим виноградним, спиртом етиловим ректифікованим плодовим; алкогольними напоями, крім сидру та перрі (без додання спирту); сидру та перрі (без додання спирту); тютюновими виробами; рідинами, що використовуються в електронних сигаретах; пальним;

- видача виробникам пива з обсягом виробництва до 3000 гектолітрів на рік ліцензії на право оптової торгівлі виключно пивом;

- видача дубліката ліцензії;

- переоформлення ліцензії;

- анулювання ліцензії;

- видача додатка до ліцензії;

- реєстрація платника податку на додану вартість;

- надання витягу з реєстру платників податку на додану вартість;

- перехід юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті - платника податку на особливих умовах;

- відмова юридичної особи на оподаткування як резидента Дія Сіті - платника податку на особливих умовах.

В умовах дії правового режиму воєнного стану надання адміністративних послуг, виконання інших функцій сервісного обслуговування платників податків здійснюється органами ДПС незалежно від місця обліку платника податків.

В цілому, адміністративні послуги Державної податкової служби України можна поділити на:

1) реєстраційні послуги (реєстрація платника єдиного податку, ПДВ, тощо);

2) послуги, пов'язані з ліцензуванням;

3) послуги, пов'язані з адмініструванням податків та зборів (облік платників (взяття на облік платників податків), видача довідок ощо);

4) послуги з інформування і консультування (надання консультацій з питань електронних сервісів; податкового законодавства, законодавства з питань сплати єдиного соціального внеску та іншого законодавства, контроль за дотримання якого покладено на органи ДПС).

Адміністративні послуги податкової служби України здійснюються через центри обслуговування платників податків.

Центри обслуговування платників податків мають основні завдання щодо: надання адміністративних послуг та консультацій у найкоротший строк та за

мінімальної кількості відвідувань суб'єктів звернень; приймання податкової та іншої звітності; надання електронних довірчих послуг; інформування суб'єктів звернень про порядок надання адміністративних послуг, впроваджені електронні сервіси ДПС України.

Документи, необхідні для отримання адміністративних послуг, можуть бути надіслані поштою, засобами інформаційно-комунікаційної системи **«Електронний кабінет»,** вхід до якої здійснюється за адресою: cabinet.tax.gov.ua (розділ «Листування з ДПС»), або подані безпосередньо до ДПС України (скринька для кореспонденції).

Статтею 42^{-1} ПКУ, ДПС України створено інформаційно-телекомунікаційну систему **«Електронний кабінет»** (п. 14.1.56, п. 42^{-1} ПКУ), що є електронною системою взаємовідносин між платниками податків та державними, у тому числі контролюючими органами з питань реалізації їхніх прав та обов'язків, що складається з:

- портального рішення для користувачів - платників податків, робота в якому здійснюється он-лайн (через мережу Інтернет у режимі реального часу) та не вимагає обов'язкового використання спеціалізованого клієнтського застосування;

- портального рішення для користувачів – державних органів, у тому числі контролюючих органів;

- програмного інтерфейсу (API), що дає змогу реалізувати повноту функціоналу електронного кабінету;

- інших засобів, бази даних, реєстрів, що ведуться в електронному вигляді, інформаційних, телекомунікаційних, інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

Ліцензії та їх дублікати видаються заявнику або уповноваженому представнику заявника (керівнику чи іншій особі за довіреністю) при пред'явленні документа, що посвідчує особу.

5. Податкові консультації.

Порядок надання податкових консультацій органами ДПС визначає глава 3 «Податкові консультації» ПКУ (ст. 52,53).

Податкова консультація - індивідуальна податкова консультація та узагальнююча податкова консультація, що надаються в порядку, передбаченому ПКУ (п.14.1.172, 14.1.173 ПКУ):

- **індивідуальна податкова консультація** - роз'яснення контролюючого органу, надане платнику податків щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючий орган, та зареєстроване в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій;

узагальнююча податкова консультація - оприлюднення позиції центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо практичного використання окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, що склалася за результатами узагальнення індивідуальних податкових консультацій, наданих контролюючими органами платникам податків, та/або у разі виявлення обставин, що свідчать про неоднозначність окремих норм

такого законодавства (*розміщені на вебпорталі ДПС за посиланням: Головна/Законодавство/Податкове законодавство/Узагальнюючі податкові консультації).*

За зверненням платників податків у паперовій або електронній формі податковий орган, надає їм **безоплатно індивідуальні податкові консультації** з питань практичного застосування окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на такий контролюючий орган, протягом 25 календарних днів, що настають за днем отримання такого звернення даним контролюючим органом.

Звернення платників податків на отримання індивідуальної податкової консультації у паперовій або електронній формі повинно містити:

- найменування для юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові для фізичної особи, податкову адресу, а також номер засобу зв'язку та адресу електронної пошти, якщо такі наявні;
- код згідно з ЄДРПОУ (для юридичних осіб) або реєстраційний номер облікової картки платника податків (для фізичних осіб) або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомили про це відповідному контролюючому органу і мають відмітку у паспорті);
- зазначення, в чому полягає практична необхідність отримання податкової консультації (наведення фактичних обставин);
- підпис платника податків або кваліфікований електронний підпис;
- дату звернення.

На звернення платника податків, що не відповідає вимогам, індивідуальна податкова консультація не надається, а надсилається відповідь за підписом керівника (заступника керівника або уповноваженої особи) у паперовій або електронній формі.

Уповноважена особа центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, може прийняти рішення про продовження строку розгляду звернення на отримання індивідуальної податкової консультації понад 25-денний строк, але не більше 15 календарних днів, та письмово повідомити про це платнику податків у паперовій або електронній формі до закінчення строку (протягом 25 календарних днів).

На індивідуальну податкову консультацію або відповідь, що надається контролюючим органом в електронній формі, накладається електронний підпис уповноваженої посадової особи контролюючого органу.

Індивідуальна податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію.

За вибором платника податків індивідуальна податкова консультація надається в усній, у паперовій або електронній формі. Індивідуальна податкова консультація, надана у паперовій або електронній формі, обов'язково повинна містити назву - індивідуальна податкова консультація, реєстраційний номер в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій, опис питань, що порушуються платником податків, з урахуванням фактичних обставин, зазначених у зверненні платника податків, обґрунтування застосування норм законодавства та висновок з питань практичного використання таких норм законодавства.

Індивідуальні податкові консультації надаються (п. 52.4 ПКУ):

- в усній формі – податковими органами, а також державними податковими інспекціями;

- у паперовій та електронній формах - податковими органами, крім державних податкових інспекцій.

Індивідуальна податкова консультація, надана у паперовій або електронній формі, підлягає реєстрації в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій та розміщенню на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, без зазначення найменування (прізвища, ім'я, по батькові) платника податків, коду згідно з ЄДРПОУ (реєстраційного номера облікової картки) та його податкової адреси.

Доступ до зазначених даних єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій та офіційного веб-сайту є безоплатним та вільним *(розміщено на офіційному вебпорталі ДПС за посиланням: Головна/Електронний кабінет/Реєстри/Єдиний реєстр індивідуальних податкових консультацій).*

Територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, зобов'язаний надіслати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, індивідуальну податкову консультацію протягом 15 календарних днів, що настають за днем отримання звернення платника податків на отримання індивідуальної податкової консультації, для розгляду питання про внесення відомостей про таку консультацію до єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій, про що повідомляє платнику податків у порядку, визначеному ст.42 ПКУ (листування).

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, проводить періодичне узагальнення індивідуальних податкових консультацій, а також аналізує обставини, що свідчать про неоднозначність окремих норм податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, шляхом надання узагальнюючих податкових консультацій, які затверджуються наказом цього органу.

Узагальнюючі податкові консультації підлягають оприлюдненню на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, протягом п'яти календарних днів з дня їх надання.

Наслідки застосування податкових консультацій визначено ст.53 ПКУ.

У разі коли положення індивідуальної податкової консультації суперечать положенням узагальнюючої податкової консультації, застосовуються положення узагальнюючої податкової консультації.

Платник податків та/або податковий агент, які діяли відповідно до податкової консультації, не звільняються від обов'язку сплати податкового зобов'язання, визначеного ПКУ.

Платник податків може оскаржити до суду наказ про затвердження узагальнюючої податкової консультації або надану йому у паперовій або електронній формі індивідуальну податкову консультацію як правовий акт індивідуальної дії, які, на думку такого платника податків, суперечать нормам або змісту відповідного податку чи збору.

Скасування судом наказу про затвердження узагальнюючої податкової консультації або індивідуальної податкової консультації є підставою для надання нової податкової консультації з урахуванням висновків суду.

Протягом 30 календарних днів з дня набрання законної сили рішенням суду про скасування наказу про затвердження узагальнюючої податкової консультації або індивідуальної податкової консультації центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, або контролюючий орган з урахуванням висновків суду зобов'язані опублікувати узагальнюючу податкову консультацію або надати платнику податків індивідуальну податкову консультацію.

Тема 3. Порядок обліку платників податків, зборів, платежів у контролюючих органах.

Запитання.

1. Правові засади організації обліку платників податків у контролюючих органах.
2. Порядок взяття на облік за основним місцем обліку платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів.
3. Взяття на облік за основним місцем обліку самозайнятих осіб.
4. Порядок внесення змін до облікових даних платників податків.
5. Оприлюднення даних про взяття на облік платників податків.
6. Порядок зняття з обліку платників податків у контролюючих органах.

Основні поняття: облік платників податків, реєстрація платників податків, податковий номер, податкова адреса, відомості про платників податків, Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, витяг є Єдиного державного реєстру, реєстр великих платників податків, самозайняті особи, юридична особа, відокремлений підрозділ юридичної особи, нерезидент, облікові дані платників податків, технічний адміністратор, інформаційна система контролюючих органів.

1. Правові засади організації обліку платників податків у контролюючих органах.

Правові засади обліку платників податків у контролюючих органах визначені статею 63 ПКУ.

Облік платників податків ведеться з метою створення умов для здійснення контролюючими органами контролю за правильністю нарахування, своєчасністю і повнотою сплати податків, нарахованих фінансових санкцій, дотримання податкового та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Взяттю на облік або реєстрації у контролюючих органах підлягають всі платники податків.

Взяття на облік у контролюючих органах юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів, у тому числі юридичних осіб - нерезидентів, які відкривають рахунки у банках України, а також самозайнятих осіб здійснюється незалежно від наявності обов'язку щодо сплати того або іншого податку та збору.

З метою проведення податкового контролю платники **податків підлягають реєстрації або взяттю на облік у контролюючих органах** за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, місцем проживання особи (основне місце обліку), а також за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням або через які провадиться діяльність (неосновне місце обліку) (п. 63.3 ПКУ).

Об'єктами оподаткування і об'єктами, пов'язаними з оподаткуванням, є майно та дії, у зв'язку з якими у платника податків виникають обов'язки щодо сплати податків та зборів. Такі об'єкти за кожним видом податку та збору визначаються згідно з відповідним розділом ПКУ.

Платник податків зобов'язаний стати на облік у відповідних контролюючих органах за основним та неосновним місцем обліку, повідомляти про всі об'єкти оподаткування і об'єкти, пов'язані з оподаткуванням, контролюючі органи за основним місцем обліку згідно з порядком обліку платників податків.

Заява про взяття на облік платника податків за неосновним місцем обліку подається у відповідний контролюючий орган протягом 10 робочих днів після створення відокремленого підрозділу, реєстрації рухомого чи нерухомого майна чи відкриття об'єкта чи підрозділу, через які провадиться діяльність або які підлягають оподаткуванню.

Взяття на облік платників податків - юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів здійснюється після їх державної реєстрації чи включення відомостей про них до відповідних державних реєстрів на умовах, що визначаються законодавчими актами України, крім випадків, визначених ПКУ, коли органами реєстрації є контролюючі органи або коли проведення державної реєстрації платника податків у відповідному статусі законодавством не передбачається.

Всі фізичні особи - платники податків та зборів реєструються у контролюючих органах шляхом включення відомостей про них до Державного реєстру фізичних осіб - платників податків у порядку, визначеному ПКУ.

Фізичні особи - підприємці та особи, які мають намір провадити незалежну професійну діяльність, підлягають взяттю на облік як самозайняті особи у контролюючих органах згідно з ПКУ.

Облік платників податків у контролюючих органах ведеться за податковими номерами.

Порядок визначення податкового номера встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Облік осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган, ведеться за прізвищем, ім'ям, по батькові і серією та номером діючого паспорта. У паспортах зазначених осіб контролюючими органами робиться відмітка про наявність у них права здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта. Порядок внесення відмітки визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Контролюючий орган зазначає податковий номер або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті) у всіх свідоцтвах, довідках, в інших документах або повідомленнях, що видаються платнику податків або надсилаються йому.

Кожен платник податків зазначає податковий номер або серію та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовляються від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті) в усіх податкових деклараціях (розрахунках, звітах), платіжних документах щодо податків і зборів, у фінансових документах, а також в інших випадках, передбачених законодавством.

Особливості обліку платників податків за окремими податками, а також окремих категорій платників податків установлюються відповідними розділами ПКУ.

Документи, що подаються платниками податків для взяття на облік у контролюючих органах, перевіряються у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, і в разі виявлення помилок або подання недостовірних відомостей повертаються для виправлення. Платники податків, які не подали протягом 5 календарних днів, наступних за днем отримання повернутих документів, виправлених документів для взяття на облік у контролюючих органах або повторно подали такі документи з помилками, несуть відповідальність відповідно до закону.

Центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, визначаються (п. 63.10 ПКУ):

- порядок обліку платників податків і зборів;
- перелік документів, які подаються для взяття на облік платників податків, а також порядок подання таких документів;
- форми заяв, свідоцтв та документів з питань реєстрації та обліку платників податків.

Контролюючі органи забезпечують достовірність даних про платників податків в **Єдиному банку даних про платників податків - юридичних осіб та Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків, реєстрі платників податку на додану вартість, реєстрі неприбуткових організацій та інших реєстрах,** що формуються та ведуться контролюючими органами згідно з ПКУ, їх захист від несанкціонованого доступу, оновлення, архівування та відновлення даних.

Інформація, що збирається, використовується та формується контролюючими органами у зв'язку з обліком платників податків, вноситься до інформаційних баз даних.

З метою постійного забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб інформацією центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, оприлюднює на **єдиному державному реєстраційному веб-порталі юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців та громадських формувань та власному офіційному веб-сайті дані про взяття на облік як платників податків юридичних осіб, їх**

відокремлених підрозділів та самозайнятих осіб не пізніше наступного робочого дня після взяття на облік.

Доступ до зазначених веб-порталу та веб-сайту є безоплатним та вільним.

Зазначені дані містять такі **відомості про платника податків**:

- податковий номер (для юридичної особи та її відокремленого підрозділу);
- найменування для юридичної особи або прізвище, ім'я, по батькові для фізичної особи;
- місцезнаходження;
- дата та номер запису про взяття на облік;
- найменування та ідентифікаційний код контролюючого органу за основним місцем обліку платника податків;
- відомості про надіслання відповідним контролюючим органом до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань відомостей у зв'язку з припиненням юридичної особи, що передбачені законодавством.

Для обліку платників податків датою отримання документів (відомостей, заяв, запитів та інших документів) є (п. 63.14 ПКУ):

- для поданих у паперовому вигляді - дата надходження до відповідного контролюючого органу;
- для поданих у електронному вигляді - час та дата надходження такого електронного документа, що зазначені в електронному повідомленні (квитанції), сформованому програмним забезпеченням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, у форматі, затвердженому в установленому законодавством порядку.

Якщо документ, поданий у електронному вигляді, надійшов пізніше 16 години робочого (операційного) дня, датою його отримання вважається наступний після нього робочий (операційний) день.

Платники податків зобов'язані визначити свою **податкову адресу** (ст. 45 ПКУ).

Податковою адресою платника податків - фізичної особи визнається місце її проживання, за яким вона береться на облік як платник податків у контролюючому органі. Платник податків - фізична особа може мати одночасно не більше однієї податкової адреси.

Податковою адресою юридичної особи (відокремленого підрозділу юридичної особи) є місцезнаходження такої юридичної особи, відомості про що містяться у Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Податковою адресою підприємства, переданого у довірче управління, є місцезнаходження довірчого власника.

Платник податків, який обирає спосіб взаємодії з контролюючим органом засобами електронного зв'язку в електронній формі, зобов'язаний під час обрання способу взаємодії повідомити контролюючому органу свою електронну адресу (адреси) шляхом внесення цієї інформації до своїх облікових даних через електронний кабінет.

2. Порядок взяття на облік за основним місцем обліку платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів.

Порядок взяття на облік за основним місцем обліку платників податків – юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів визначено статею 64 ПКУ.

Взяття на облік здійснюється на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, наданих згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», у день отримання зазначених відомостей контролюючими органами.

Дані про взяття на облік передаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у день взяття на облік юридичної особи та/або відокремленого підрозділу юридичної особи в порядку, встановленому Міністерством юстиції України та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Взяття на облік юридичних осіб та їх відокремлених підрозділів як платників податків і зборів у контролюючих органах підтверджується відомостями, оприлюдненими на порталі електронних сервісів відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text) .

Взяття на облік за основним місцем обліку платників податків - юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, для яких законом установлені особливості їх державної реєстрації та які не включаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, здійснюється у день отримання відповідної заяви, яку платник податків зобов’язаний подати у десятиденний строк після державної реєстрації (легалізації, акредитації чи засвідчення факту створення іншим способом) (п. 64.2 ПКУ). Цим юридичним особам та відокремленим підрозділам юридичних осіб не пізніше наступного робочого дня з дня взяття на облік за основним місцем обліку надсилається (видається) довідка про взяття на облік.

Військові частини зобов’язані протягом 10 календарних днів після реєстрації військової частини як суб’єкта господарювання стати на облік у контролюючому органі за місцем своєї дислокації.

Нерезиденти (іноземні юридичні компанії, організації), які здійснюють в Україні діяльність через відокремлені підрозділи, у тому числі постійні представництва, або придбавають нерухоме майно або отримують майнові права на таке майно в Україні, або відкривають рахунки в банках України відповідно до ст. 6 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» (втратив чинність), або набувають право власності на інвестиційний актив, визначений п. 141 ПКУ, в іншого нерезидента, який не має постійного представництва в Україні, зобов’язані стати на облік у контролюючих органах (п. 64.5 ПКУ).

Взяття на облік у контролюючому органі нерезидента здійснюється при настанні першої із подій, визначеної в абзаці першому цього пункту, не пізніше наступного робочого дня з дня надходження від нерезидента відповідної заяви, яку він зобов’язаний подати:

- у десятиденний строк після акредитації (реєстрації, легалізації) на території України відокремленого підрозділу - до контролюючого органу за місцезнаходженням відокремленого підрозділу;

- до придбання нерухомого майна або отримання майнових прав на таке майно в Україні - до контролюючого органу за місцезнаходженням нерухомого майна;

- до відкриття рахунку в Україні - до контролюючого органу за місцезнаходженням установи (відділення) банку або іншої фінансової установи, в яких відкривається рахунок;

- до дати здійснення першої оплати за інвестиційний актив, що придбається, - до контролюючого органу за місцезнаходженням української юридичної особи, акції, корпоративні права якої формують вартість інвестиційного активу, що є предметом такого правочину.

До заяви додаються копії таких документів (з пред'явленням оригіналів):

- витягу з відповідного бізнес-реєстру (торговельного, банківського або іншого реєстру, в якому фіксується факт державної реєстрації компанії, організації), виданого в країні реєстрації іноземної компанії, організації та легалізованого в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, що супроводжується нотаріально засвідченим перекладом українською мовою;

- документа, що підтверджує присвоєння ідентифікаційного (реєстраційного, облікового) номера (коду) нерезидента в країні його реєстрації, якщо у витягу з відповідного бізнес-реєстру не зазначені відомості про такий номер (код), що супроводжується нотаріально засвідченим перекладом українською мовою;

- документа, яким підтверджуються повноваження представника нерезидента. У разі якщо такий документ виданий в країні реєстрації нерезидента, він повинен бути легалізований в установленому порядку, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та супроводжуватися нотаріально засвідченим перекладом українською мовою;

- документа про акредитацію (реєстрацію, легалізацію) відокремленого підрозділу іноземної компанії, організації на території України, якщо нерезидент здійснює в Україні діяльність через відокремлений підрозділ.

У разі акредитації (реєстрації, легалізації) на території України відокремленого підрозділу іноземної компанії, організації, у тому числі постійного представництва, одночасно із взяттям на облік нерезидента здійснюється взяття на облік відокремленого підрозділу такого нерезидента.

У разі встановлення контролюючим органом за результатами податкового контролю ознак ведення нерезидентом господарської діяльності на території України, без взяття на податковий облік нерезидента, зокрема здійснення резидентом діяльності в інтересах нерезидента через відокремлені підрозділи, у тому числі, що має ознаки постійного представництва, контролюючим органом призначається перевірка такої діяльності. Порядок проведення перевірки для цілей цього пункту визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з урахуванням особливостей, визначених ПКУ.

Якщо перевіркою встановлено ведення нерезидентом діяльності через відокремлені підрозділи, у тому числі постійне представництво в Україні без взяття на податковий облік, контролюючий орган складає акт перевірки, який надсилається нерезиденту в порядку, визначеному ст. 86 ПКУ. На підставі акта перевірки контролюючим органом може бути прийнято рішення про взяття на облік такого нерезидента в Україні без заяви нерезидента та отримання заперечення до акта перевірки.

У разі реєстрації особи-нерезидента як платника податку на додану вартість відповідно до ПКУ одночасно автоматично здійснюється взяття на облік такої особи-нерезидента.

Порядок взяття на облік нерезидентів у контролюючих органах встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Порядок повідомлення нерезидентів про взяття на облік як платників податків встановлюється Кабінетом Міністрів України.

На обліку у контролюючих органах повинні перебувати угоди про розподіл продукції, договори управління майном (крім договорів щодо операцій, визначених п. 180 ПКУ та договори про спільну діяльність на території України без створення юридичних осіб, на які поширюються особливості податкового обліку та оподаткування діяльності за такими договорами (угодами), визначені ПКУ.

У контролюючих органах не обліковуються договори про спільну діяльність, на які не поширюються особливості податкового обліку та оподаткування спільної діяльності, визначені ПКУ. Кожен учасник таких договорів перебуває на обліку у контролюючих органах та виконує обов'язки платника податків самостійно.

Взяття на облік договору або угоди здійснюється шляхом додаткового взяття на облік управителя майна, учасника договору про спільну діяльність або угоди про розподіл продукції як платника податків - відповідального за утримання та внесення податків до бюджету під час виконання договору або угоди.

Центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, визначає порядок обліку платників податків у контролюючих органах та порядок формування **Реєстру великих платників податків** на відповідний рік з урахуванням критеріїв, визначених ПКУ для великих платників податків (п. 64.7 ПКУ).

У разі включення платника податків до Реєстру великих платників податків на нього поширюються особливості, визначені ПКУ для великих платників податків.

Після включення платника податків до Реєстру великих платників податків та отримання повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, про таке включення платник податків зобов'язаний стати на облік за основним місцем обліку в територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який здійснює супроводження великих платників податків, з початку податкового періоду (календарного року), на який сформовано Реєстр, та за неосновним місцем обліку в такому територіальному органі центрального органу виконавчої влади або його структурних підрозділах щодо наявних у межах населеного пункту за місцезнаходженням територіального органу центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який здійснює супроводження великих

платників податків, об’єктів оподаткування або об’єктів, які пов’язані з оподаткуванням за переліком, визначеним центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, або через які провадиться діяльність такого великого платника податків.

Щодо великих платників податків, які самостійно не стали на облік у територіальному органі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який здійснює супроводження великих платників податків, або його структурних підрозділах, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, приймає рішення про зміну основного та неосновного місця обліку таких великих платників податків та переведення їх на облік у територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який здійснює супроводження великих платників податків, або його структурні підрозділи.

У разі прийняття рішення про переведення великого платника податків на облік у територіальний орган центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який здійснює супроводження великих платників податків, чи інший контролюючий орган, відповідні контролюючі органи зобов’язані протягом 20 календарних днів після прийняття такого рішення здійснити взяття на облік/зняття з обліку такого платника податків.

Великий платник податків, щодо якого центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, прийнято рішення про переведення на облік у контролюючий орган, що здійснює супроводження великих платників податків, чи інший контролюючий орган, після взяття його на облік за новим місцем обліку зобов’язаний сплачувати податки за місцем попереднього обліку у контролюючих органах, а подавати податкову звітність та виконувати інші обов'язки, передбачені ПКУ, за новим місцем обліку.

3. Взяття на облік за основним місцем обліку самозайнятих осіб.

ПКУ визначено **порядок взяття на облік за основним місцем обліку самозайнятих осіб** (ст. 65).

Взяття на облік фізичних осіб - підприємців у контролюючих органах здійснюється за податковою адресою на підставі відомостей з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, наданих державним реєстратором згідно із Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Облік самозайнятих осіб здійснюється шляхом внесення до **Державного реєстру фізичних осіб - платників податків** записів про державну реєстрацію або припинення підприємницької діяльності, незалежної професійної діяльності, перереєстрацію, постановку на облік, зняття з обліку, внесення змін стосовно самозайнятої особи, а також вчинення інших дій, які передбачені Порядком обліку платників податків, зборів (п. 65.2 ПКУ).

Порядок ведення Державного реєстру фізичних осіб - платників податків визначає стаття 70 ПКУ.

Для взяття на облік фізичної особи, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність, така особа повинна подати заяву та документи особисто

(надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) або через уповноважену особу до контролюючого органу за місцем постійного проживання.

Контролюючий орган відмовляє в розгляді документів, поданих для взяття на облік особи, яка здійснює незалежну професійну діяльність, у разі (п. 65.4 ПКУ):

- наявності обмежень на провадження незалежної професійної діяльності, встановлених законодавством;
- коли документи подані за неналежним місцем обліку;
- коли документи не відповідають встановленим вимогам, подані не в повному обсязі або коли зазначені в різних документах відомості є взаємно невідповідними;
- коли фізична особа вже взята на облік як самозайнята особа;
- неподання для реєстрації особою, яка має намір провадити незалежну професійну діяльність, свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності.

Після усунення причин, що були підставою для відмови у взятті на облік самозайнятої особи, фізична особа може повторно подати документи для взяття на облік.

Взяття на облік самозайнятої особи здійснюється контролюючим органом у день отримання відповідних відомостей від державного реєстратора (для фізичних осіб - підприємців) або прийняття заяви (для осіб, які здійснюють незалежну професійну діяльність).

Дані про взяття на облік фізичної особи - підприємця передаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань у день взяття на облік у порядку, встановленому Міністерством юстиції України та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Взяття на облік фізичної особи - підприємця підтверджується відомостями, оприлюдненими на порталі електронних сервісів, відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Видача та заміна довідки про взяття на облік платника податків здійснюється безоплатно.

Фізичній особі, яка провадить незалежну професійну діяльність, довідка про взяття на облік платника податків видається контролюючим органом із зазначенням строку, якщо такий строк вказаний у свідоцтві про реєстрацію чи іншому документі (дозволі, сертифікаті тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності (п. 65.7 ПКУ).

Довідка про взяття на облік самозайнятої особи втрачає чинність з моменту виникнення змін у даних про фізичну особу, які зазначаються у такій довідці, та підлягає заміні у контролюючому органі.

Якщо фізична особа зареєстрована як підприємець та при цьому така особа провадить незалежну професійну діяльність, така фізична особа обліковується у контролюючих органах як фізична особа - підприємець з ознакою провадження незалежної професійної діяльності.

Внесення до Державного реєстру запису про припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця чи незалежної професійної діяльності фізичної особи здійснюється у разі (п. 65.10 ПКУ):

- внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань запису про державну реєстрацію припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця - з дати державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця;

- припинення або зупинення незалежної професійної діяльності або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу - з дати прийняття уповноваженим органом відповідного рішення або іншої дати, визначеної законом, що регулює реєстрацію відповідної незалежної професійної діяльності, датою припинення, зупинення або зміни організаційної форми відповідної діяльності з незалежної (індивідуальної) на іншу;

- закінчення строку дії свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо) - з дати закінчення такого строку;

- анулювання чи скасування згідно із законодавством свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження незалежної професійної діяльності, або скасування реєстраційної дії щодо державної реєстрації фізичної особи підприємцем - з дати такого анулювання чи скасування.

Державна реєстрація (реєстрація) припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності фізичної особи або внесення до Державного реєстру запису про припинення такої діяльності фізичною особою не припиняє її зобов'язань, що виникли під час провадження підприємницької чи незалежної професійної діяльності, та не змінює строків, порядків виконання таких зобов'язань та застосування штрафних санкцій і нарахування пені за їх невиконання.

У разі якщо після внесення до Державного реєстру запису про припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності фізична особа продовжує провадити таку діяльність, вважається, що вона розпочала таку діяльність без взяття її на облік як самозайнятої особи.

- реєстрації припинення незалежної професійної діяльності фізичної особи у відповідному уповноваженому органі - з дати реєстрації;

- закінчення строку, на який було видано свідоцтво про реєстрацію чи інший документ (дозвіл, сертифікат тощо), - з дати закінчення такого строку;

- заборони судом фізичній особі провадити підприємницьку діяльність або незалежну професійну діяльність - з дати набрання законної сили відповідним рішенням суду, якщо інше не визначене у рішенні суду;

- наявності обмежень права на провадження підприємницької діяльності або незалежної професійної діяльності, які встановлені законодавством, - з дати надходження відповідних документів до контролюючого органу за місцем обліку фізичної особи, якщо інше не встановлено законом чи рішенням суду;

- анулювання чи скасування згідно із законодавством свідоцтва про реєстрацію чи іншого документа (дозволу, сертифіката тощо), що підтверджує право фізичної особи на провадження підприємницької або незалежної професійної діяльності, - з дати такого анулювання чи скасування.

Державна реєстрація (реєстрація) припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності фізичної особи або внесення до Державного реєстру запису про припинення такої діяльності фізичною особою не припиняє її зобов'язань, що виникли під час провадження підприємницької чи незалежної професійної діяльності, та не змінює строків, порядків виконання таких зобов'язань та застосування санкцій за їх невиконання.

У разі коли після внесення до Державного реєстру запису про припинення підприємницької чи незалежної професійної діяльності фізична особа продовжує провадити таку діяльність, вважається, що вона розпочала таку діяльність без взяття її на облік як самозайнятої особи.

4. Порядок внесення змін до облікових даних платників податків.

Внесення змін до облікових даних платників податків, крім фізичних осіб, які не зареєстровані підприємцями та не провадять незалежну професійну діяльність визначена статею 66 ПКУ.

Підставами для внесення змін до облікових даних платників податків є (п. 66.1 ПКУ):

- інформація органів державної реєстрації;
- інформація банків та інших фінансових установ про відкриття (закриття) рахунків платників податків;
- документально підтверджена інформація, що надається платниками податків;
- інформація суб'єктів інформаційного обміну, уповноважених вчиняти будь-які реєстраційні дії стосовно платника податків;
- рішення суду, що набрало законної сили;
- дані перевірок платників податків.

Внесення змін до облікових даних платників податків здійснюється у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

У разі проведення державної реєстрації зміни місцезнаходження або місця проживання платника податків, внаслідок якої змінюється адміністративно-територіальна одиниця та контролюючий орган, в якому на обліку перебуває платник податків, а також у разі зміни податкової адреси платника податків, контролюючими органами за попереднім та новим місцезнаходженням (місцем проживання) платника податків проводяться процедури відповідно зняття з обліку/взяття на облік такого платника податків.

Підставою для зняття з обліку платника податків в одному контролюючому органі і взяття на облік в іншому є надходження хоча б до одного з цих органів даних, що свідчать про належну державну реєстрацію таких змін органами державної реєстрації.

У такому разі платник податків - *юридичних осіб та відокремлених підрозділів юридичних осіб, для яких законом установлені особливості їх державної реєстрації та які не включаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань* зобов'язаний подати контролюючому органу за новим місцезнаходженням відповідну заяву у десятиденний строк від дня реєстрації зміни місцезнаходження (місця проживання) згідно з порядком обліку платників податків. У разі неподання такої заяви протягом 10 календарних днів

платник податків або посадові особи платника податків несуть відповідальність відповідно до закону.

Платники податків - юридичні особи та їх відокремлені підрозділи зобов'язані подати контролюючому органу відомості стосовно осіб, відповідальних за ведення бухгалтерського та/або податкового обліку юридичної особи, її відокремлених підрозділів, у 10-денний строк з дня взяття на облік чи виникнення змін у облікових даних платників податків, шляхом подання заяви у порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику. Відповідальність за неподання такої інформації визначається ПКУ.

У разі виникнення змін у даних або внесення змін до документів, що подаються для взяття на облік згідно з главою II ПКУ «Адміністрування податків, зборів, платежів», крім змін, які вносяться до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, та змін, про які платник податків повідомив за основним місцем обліку, платник податків зобов'язаний подати контролюючому органу, в якому він обліковується, уточнені документи протягом 10 календарних днів з дня внесення змін до зазначених документів.

5. Оприлюднення даних про взяття на облік платників податків.

ПКУ визначена **інформація, що подається для обліку платників податків органами державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності та іншими органами** (ст. 68).

Технічний адміністратор Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань в день проведення реєстраційної дії повинен передати до інформаційних систем контролюючих органів відомості, документи, запити, передбачені Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань».

Органи, що ведуть облік або реєстрацію рухомого майна та інших активів, які є об'єктом оподаткування, зобов'язані повідомляти про власників та/або користувачів такого рухомого майна та інших активів, розміщених на відповідній території, або про транспортні засоби, зареєстровані у цих органах, та їх власників контролюючі органи за своїм місцезнаходженням щомісяця, але не пізніше 10 числа наступного місяця. Порядок такого повідомлення встановлює Кабінет Міністрів України.

Державні органи повинні подавати контролюючим органам іншу інформацію у випадках, передбачених ПКУ та іншими нормативно-правовими актами України.

6. Порядок зняття з обліку платників податків у контролюючих органах.

Підстави та порядок зняття з обліку у контролюючих органах визначає ст. 67 ПКУ.

Підставами для зняття з обліку у контролюючих органах юридичної особи, її відокремлених підрозділів та самозайнятих осіб є:

- повідомлення чи документальне підтвердження державного реєстратора чи іншого органу державної реєстрації про проведення державної реєстрації припинення юридичної особи, відокремленого підрозділу юридичної особи;

- наявність хоча б однієї з підстав, щодо несення до Державного реєстру запису про припинення підприємницької діяльності самозайнятої особи.

Контролюючі органи в установленому законом порядку мають право звертатися до суду про винесення судового рішення щодо:

- припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців;

- скасування державної реєстрації припинення юридичних осіб або підприємницької діяльності фізичних осіб - підприємців;

- скасування державної реєстрації змін до установчих документів.

У разі припинення юридичної особи її відокремлені підрозділи підлягають зняттю з обліку в контролюючих органах.

Порядок зняття з обліку у контролюючих органах юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів та самозайнятих осіб встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Договори про спільну діяльність, договори управління майном та угоди про розподіл продукції знімаються з обліку у контролюючих органах після їх припинення, розірвання, закінчення строку дії чи після досягнення мети, для якої вони були укладені, визнання їх недійсними у судовому порядку, а також у разі втрати ознак платника податку, які визначені ПКУ.

Нерезиденти (іноземні юридичні компанії, організації), які здійснюють в Україні діяльність через відокремлені підрозділи, у тому числі постійні представництва, або придбавають нерухоме майно або отримують майнові права на таке майно в Україні, або відкривають рахунки в банках України, знімаються з обліку у контролюючих органах після відчуження нерухомого майна та/або закриття всіх рахунків у банках та інших фінансових установах України та/або закриття на території України відокремлених підрозділів, у тому числі постійних представництв, за умови відсутності на території України інших об'єктів оподаткування та об'єктів, пов'язаних з оподаткуванням.

Порядок зняття з обліку нерезидентів у контролюючих органах встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

У разі анулювання реєстрації особи-нерезидента як платника податку на додану вартість відповідно до ст. 208 ПКУ одночасно автоматично здійснюється зняття з обліку такої особи-нерезидента.

Особа-нерезидент, у якої на дату анулювання реєстрації як платника податку на додану вартість відповідно до ст. 208 ПКУ наявний податковий борг або не виконані податкові зобов'язання, автоматично знімається з обліку після погашення боргу та виконання зобов'язань, визначених ПКУ.

Тема 4. Організація обліку надходження податків, зборів (обов'язкових платежів) у органах ДПС.

Запитання.

1. Правові засади ведення оперативного обліку податків, зборів, платежів в органах ДПС України.
2. Сплата податків і зборів. Єдиний рахунок.
3. Листування платників податків та контролюючих органів.
4. Електронний кабінет.
5. Оперативний облік податкових надходжень до бюджету.
6. Електронні рахунки платників податку на додану вартість.
7. Умови повернення помилково або надмірно сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів платникам.

Основні поняття: оперативний облік податкових надходжень, інтегрована картка платника, попередній контроль ІКП, загальний контроль ІКП, реєстр співставлень, модуль контролю, єдиний рахунок, реєстр платежів, податкові повідомлення, електронний кабінет, електронний документообіг, грошове зобов'язання, податковий борг, рознесені платежі, нерознесені платежі, виключені з обробки платежі, електронний рахунок платників ПДВ.

1. Правові засади ведення оперативного обліку податків, зборів, платежів в органах ДПС України.

Правові засади ведення в податкових органах оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування визначає «Порядок ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», Наказ Міністерства фінансів України 12 січня 2021 року № 5 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text) та ПКУ.

Оперативний облік платежів здійснюється податковими органами в інформаційній системі.

Метою ведення оперативного обліку і складання звітності податкових органів є забезпечення користувачів повною, достовірною та неупередженою інформацією щодо стану розрахунків платників з бюджетами та фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування для прийняття оптимальних управлінських рішень.

З метою обліку нарахованих і сплачених, повернутих та відшкодованих сум платежів територіальними органами ДПС відкриваються **інтегровані картки платників (ІКП)** за кожним платником та кожним видом платежу, які мають сплачуватися такими платниками на рахунки, відкриті в розрізі адміністративно-територіальних одиниць.

Інтегрована картка платника - форма оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску, що ведеться за кожним видом платежу.

ІКП містить інформацію про облікові операції та облікові показники, які характеризують стан розрахунків платника з бюджетами та фондами загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування за відповідним видом платежу та відповідною адміністративно-територіальною одиницею.

Під час проведення облікової операції в ІКП зазначається дата запису операції, зміст операції та/або документ, на підставі якого здійснюється запис.

Спеціальне кодування всіх операцій, що використовуються для відображення в ІКП облікових показників, забезпечує автоматизоване ведення ІКП.

Усі вартісні облікові операції та облікові показники в ІКП проводяться у гривнях з двома десятковими знаками.

Облік платежів ведеться в ІКП окремими обліковими операціями в хронологічному порядку. При цьому кожна операція фіксується в окремому рядку із зазначенням виду операції та дати її проведення.

Інформаційна система після відображення облікової операції забезпечує автоматичне проведення в ІКП розрахункових операцій.

ІКП відкривається:

- за місцезнаходженням юридичних осіб, відокремлених підрозділів юридичних осіб, місцем проживання осіб (фізичних осіб, фізичних осіб - підприємців, самозайнятих осіб) (основне місце обліку);

- за місцем розташування (реєстрації) їх підрозділів, рухомого та нерухомого майна, об'єктів оподаткування або об'єктів, які пов'язані з оподаткуванням, або через які проводиться діяльність (неосновне місце обліку).

- ІКП новоствореному платнику засобами інформаційної системи відкриваються на підставі алгоритму визначення платежів, належних йому до сплати.

Крім того, ІКП відкриваються автоматично кожному платнику в разі:

- нарахування сум платежів, самостійно визначених платником (за фактом надходження податкових декларацій, розрахунків, уточнюючих розрахунків);

- нарахування сум платежів, визначених територіальним органом ДПС (акт перевірки, податкове повідомлення-рішення, рішення про застосування штрафних (фінансових) санкцій, передбачених Законом України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв та тютюнових виробів», рішення про застосування штрафних санкцій з єдиного внеску, вимоги про сплату боргу (недоїмки) з єдиного внеску);

- сплати платежів за фактом надходження інформації від Казначейства про надходження сум податків, зборів, платежів, єдиного внеску;

- включення платника до реєстру платників відповідного податку, які ведуться податковими органами.

З метою забезпечення контролю за правильністю відкриття/закриття ІКП в інформаційній системі щодекадно забезпечується **автоматичне формування реєстрів контролю:**

- реєстр контролю ІКП, відкритих в інформаційній системі, які не відповідають Переліку форм ІКП;

- реєстр контролю наявності відкритої ІКП за платником, стосовно якого в ЄДР внесено запис про припинення;

- реєстр контролю наявності ІКП без ознаки «Платник відсутній в реєстрі» відкритої платнику, якого не включено / виключено з реєстру платників певного податку;

Податковому органу, в якому перебуває платник за основним місцем обліку, надається доступ до ІКП, відкритих за основним місцем обліку, для внесення відповідної інформації, а за неосновним місцем обліку - в режимі перегляду.

Податковому органу, в якому перебуває платник за неосновним місцем обліку, надається доступ до ІКП, відкритих за неосновним місцем обліку, для внесення відповідної інформації.

Для забезпечення достовірності відображення облікових показників в ІКП структурними підрозділами за напрямами роботи здійснюється **попередній та загальний контроль у терміни**, встановлені Порядком №5.

Етапи попереднього контролю:

- формування реєстрів співставлень;
- аналіз даних реєстрів співставлень;
- здійснення заходів щодо відпрацювання реєстрів співставлень.

Етапи загального контролю:

- генерування модулів контролю за кожним реєстром співставлень;
- проведення комплексу заходів, направлених на генерування всіх модулів контролю в установлені терміни;
- маркування облікових показників на звітні дати, що пройшли загальний контроль.

В інформаційній системі забезпечується формування реєстрів співставлень:

- реєстр співставлення інформації про сплачені, повернуті та відшкодовані суми за даними Казначейства та податкових органів;
- реєстр співставлення сум грошових зобов'язань, самостійно визначених платником, та облікових показників, відображених в ІКП;
- реєстр сум переплат з податку на додану вартість зі спеціальним статусом;
- реєстр співставлення сум податкових зобов'язань платників, не пов'язаних з порушенням податкового законодавства, визначених територіальним органом ДПС, та облікових показників, відображених в ІКП;
- реєстр співставлення сум, визначених за результатами контрольно-перевірочної роботи, з них узгоджених та неузгоджених (за результатами адміністративного та/або судового оскарження), та облікових показників, відображених в ІКП;
- реєстр співставлення даних журналу розстрочень (відстрочень) та облікових показників, відображених в ІКП;
- реєстр співставлення даних журналу списання (поновлення) та облікових показників, відображених в ІКП;
- реєстр контролю виконання рішень судів, прийнятих по суті, що набрали законної сили, не пов'язаних з контрольно-перевірочною роботою.

У разі виявлення записів у сформованих реєстрах співставлень структурними підрозділами за напрямами роботи вживаються заходи щодо усунення таких записів у терміни, встановлені Порядком №5.

Відсутність записів у реєстрах співставлень фіксується у відповідних модулях контролю як факт проходження попереднього контролю.

В інформаційній системі забезпечується генерування модулів контролю:

- модуль контролю за показниками надходжень;
- модуль контролю за показниками грошових зобов'язань, самостійно визначених платником;

- модуль контролю за відпрацюванням сум переплат з податку на додану вартість зі спеціальним статусом;

- модуль контролю за показниками податкових зобов'язань з майнових податків, визначених територіальним органом ДПС;

- модуль контролю за показниками, визначеними за результатами контрольно-перевірочної роботи (в тому числі за результатами адміністративного та/або судового оскарження);

- модуль контролю за показниками розстрочених (відстрочених) сум;

- модуль контролю за показниками списаних (поновлених) сум.

Наявність згенерованого модуля контролю свідчить про позитивну оцінку відпрацювання відповідного реєстру співставлень.

2. Сплата податків і зборів. Єдиний рахунок.

Порядок сплати податків та зборів визначено статею 35 ПКУ. **Сплата податків та зборів здійснюється** в грошовій формі у національній валюті України, крім випадків, передбачених ПКУ або законами з питань митної справи.

Сплата податків та зборів здійснюється в готівковій або безготівковій формі, крім випадків, передбачених ПКУ або законами з питань митної справи.

Обов'язок платника податку щодо сплати податків та зборів на єдиний рахунок, визначений статтею 35^{-1} ПКУ, і вважається виконаним з моменту, коли ініціювання переказу є завершеним для такого платника податків.

На офіційному веб-порталі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, оприлюднюється:

- **щоденно** інформація про суб'єктів господарювання, які мають податковий борг, із зазначенням керівників таких суб'єктів господарювання та сум податкового боргу в розрізі платежів і територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, із зазначенням керівників таких територіальних органів;

щомісячно:

- інформація щодо сплати податків суб'єктами природних монополій та суб'єктами господарювання, які є платниками рентної плати за користування надрами;

- інформація про фізичних осіб, які мають податковий борг, із зазначенням прізвища, імені, по батькові (за наявності), дати народження фізичної особи, сум податкового боргу в розрізі платежів і територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, із зазначенням керівників таких територіальних органів;

- інформація щодо сплати податків і зборів суб'єктами господарювання, які зареєстровані платниками акцизного податку з реалізації пального, та/або отримали ліцензії на право виробництва або зберігання пального (крім зберігання пального, яке не реалізується іншим особам і використовується виключно для потреб власного споживання чи промислової переробки), оптової або роздрібної торгівлі пальним.

Єдиний рахунок - це рахунок, відкритий у центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, для центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, який може використовуватися платником податків для сплати

грошових зобов'язань та/або податкового боргу з податків та зборів, передбачених ПКУ, єдиного внеску та інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи (ст. 35^{-1} ПКУ).

Єдиний рахунок не може використовуватися платником податків для сплати грошових зобов'язань та/або податкового боргу з податку на додану вартість, акцизного податку з реалізації пального та спирту етилового, а також для сплати частини чистого прибутку (доходу) до бюджету державними та комунальними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями.

Повідомлення про використання або про відмову від використання єдиного рахунку подається платником податків в електронній формі через електронний кабінет.

Платник податків має право повідомити про використання або про відмову від використання єдиного рахунку один раз протягом календарного року.

Використання єдиного рахунку платником податків розпочинається з дня, наступного за днем подання ним повідомлення про використання єдиного рахунку.

У разі відмови платника податків від використання єдиного рахунку таке використання припиняється починаючи з першого числа місяця наступного календарного року.

З початком використання єдиного рахунку платник податків зобов'язаний здійснювати сплату грошових зобов'язань та/або податкового боргу з податків та зборів, єдиного внеску, інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, через єдиний рахунок, крім випадків, передбачених ПКУ. У разі порушення цих положень, кошти, сплачені таким платником податку на інші рахунки, відкриті центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, для сплати грошових зобов'язань та/або податкового боргу з податків та зборів, єдиного внеску, інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, вважаються помилково сплаченими грошовими зобов'язаннями.

Для перерахування коштів, що надходять на єдиний рахунок, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, щоденно, крім вихідних, святкових та неробочих днів, формує, підписує та надсилає до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, **зведений реєстр платежів з єдиного рахунку** із зазначенням платіжних реквізитів отримувачів коштів та іншої інформації відповідно до законодавства.

Зведений реєстр платежів з єдиного рахунку включає дані всіх реєстрів платежів з єдиного рахунку в розрізі окремих платників податків.

Зведений реєстр платежів з єдиного рахунку є підставою для центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, для перерахування платежів зазначеним у ньому отримувачам.

Розрахункові документи на зарахування коштів на єдиний рахунок використовуються для сплати платежів.

Податкові декларації (розрахунки, звіти з єдиного внеску), за якими настав строк сплати податкових зобов'язань (зобов'язань з єдиного внеску),

використовуються для сплати відповідних платежів, якщо обов'язок щодо здійснення такої сплати виникає після подання платником податків податкової декларації.

Реєстр платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків формується щоденно, крім вихідних, святкових та неробочих днів, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, **у межах коштів, сплачених на єдиний рахунок таким платником податків**, та з урахуванням наявних у такого платника сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань **з дотриманням такої черговості сплати:**

- у першу чергу - недоїмка з єдиного внеску;
- у другу чергу - податковий борг у межах відповідного податку або збору, заборгованості з інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, згідно з черговістю його виникнення, з урахуванням положень п. 131.2 ПКУ;
- у третю чергу - грошові зобов'язання, визначені на підставі податкових повідомлень-рішень, у хронологічному порядку надходження розрахункових документів на зарахування коштів на єдиний рахунок, якщо такі розрахункові документи містять інформацію про дату та номер відповідного податкового повідомлення-рішення;
- у четверту чергу - визначені платником податку (податковим агентом) грошові зобов'язання із загальнодержавних податків та зборів, місцевих податків, єдиного внеску у хронологічному порядку надходження розрахункових документів на зарахування коштів на єдиний рахунок, якщо такі розрахункові документи містять інформацію про призначення відповідного платежу та його одержувача;
- у п'яту чергу - грошові зобов'язання із загальнодержавних податків та зборів у хронологічному порядку надходження податкових декларацій (розрахунків) у сумі податкових зобов'язань відповідного податкового періоду, з урахуванням строків сплати;
- у шосту чергу - грошові зобов'язання з місцевих податків у хронологічному порядку надходження податкових декларацій (розрахунків) у сумі податкових зобов'язань відповідного податкового періоду, з урахуванням строків сплати;
- у сьому чергу - інші платежі, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, у хронологічному порядку надходження розрахункових документів на зарахування коштів на єдиний рахунок, якщо такі розрахункові документи містять інформацію про призначення відповідного платежу та його одержувача.

При формуванні Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків з метою визначення одержувачів платежів з коштів, що надходять на єдиний рахунок, центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, **використовує:**

- інформацію про одержувача платежу, зазначену платником податків у відповідному розрахунковому документі на зарахування коштів на єдиний рахунок. Якщо одержувачів декілька, також враховується інформація про розподіл коштів між ними, у разі її зазначення;
- інформацію про одержувача платежу, зазначену платником податків у декларації (розрахунку, звіті з єдиного внеску) з відповідного платежу з коштів, що надходять на єдиний рахунок, з урахуванням даних останньої уточнюючої декларації

(розрахунку, звіту з єдиного внеску). Якщо одержувачів декілька, враховується пріоритетність розподілу коштів, визначена платником податків у такій податковій декларації (розрахунку, звіті з єдиного внеску).

У разі виявлення помилок чи розбіжностей у зазначеній платником податків інформації у розрахунковому документі на зарахування коштів на єдиний рахунок, внаслідок чого центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, не може визначити належність платежу відповідному одержувачу, сума такого платежу (його частина) не включається до Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків та вважається помилково сплаченими грошовими зобов'язаннями. При цьому платнику податків у день формування Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків надсилається повідомлення в електронний кабінет про виявлені помилки чи розбіжності.

Суми помилково та/або надміру сплачених платником податків грошових зобов'язань (зобов'язань з єдиного внеску) і пені, за даними контролюючого органу, вважаються коштами, що надійшли на єдиний рахунок, і враховуються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, при формуванні Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків на дату формування такого Реєстру.

Платник податків має право через електронний кабінет визначити напрям використання суми помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені, наявних на дату формування Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків, які повинні враховуватися при формуванні такого Реєстру. Це не позбавляє платника податків права на повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань і пені у порядку, визначеному ст. 43 ПКУ.

Реєстр платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків, який був надісланий до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у складі зведеного реєстру платежів з єдиного рахунку, стає доступним для перегляду таким платником податку через електронний кабінет.

3. Листування платників податків та контролюючих органів.

Порядок листування платників податків та контролюючих органів визначає ст.42 ПКУ.

Податкові повідомлення - рішення, податкові вимоги або інші документи з питань адміністрування податків, зборів, платежів, податкового контролю, у тому числі з питань проведення перевірок, звірок, адресовані контролюючим органом платнику податків, повинні бути складені у письмовій формі, відповідним чином підписані та у випадках, передбачених законодавством, завірені печаткою такого контролюючого органу і відображатися в електронному кабінеті (п. 42.1 ПКУ).

Документи вважаються належним чином врученими, якщо вони надіслані у порядку, визначеному ПКУ, надіслані за адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення або особисто вручені платнику податків (його представнику).

Якщо платник податків у порядку та у строки, повідомив контролюючий орган про зміну податкової адреси, він на період з дня державної реєстрації зміни податкової адреси до дня внесення змін до облікових даних такого платника податків

звільняється від виконання вимог документів, надісланих йому контролюючим органом за попередньою податковою адресою та в подальшому повернених як таких, що не знайшли адресата.

Платники податків, які подають звітність в електронній формі та/або пройшли електронну ідентифікацію онлайн в електронному кабінеті, можуть здійснювати листування з контролюючими органами засобами електронного зв'язку в електронній формі (**«Електронний кабінет»**: cabinet.tax.gov.ua (розділ «Листування з ДПС»), з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text).

Листування контролюючих органів з платниками податків через електронний кабінет, здійснюється засобами електронного зв'язку в електронній формі шляхом надіслання документа в електронний кабінет з одночасним надісланням платнику податків на його електронну адресу (адреси) інформації про вид документа, дату та час його надіслання в електронний кабінет.

Документ, надісланий контролюючим органом в електронний кабінет, вважається врученим платнику податків, якщо він сформований з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text).

Датою вручення платнику податків документа є дата, зазначена у квитанції про доставку у текстовому форматі, що відправляється з електронного кабінету автоматично та свідчить про дату та час доставки документа платнику податків. У разі якщо доставка документа відбулася після 18 години, датою вручення документа платнику податків вважається наступний робочий день. Якщо доставка відбулася у вихідний чи святковий день, датою вручення документа платнику податків вважається перший робочий день, що настає за вихідним або святковим днем.

У разі неотримання контролюючим органом квитанції про доставку документа в електронний кабінет протягом двох робочих днів з дня його надіслання такий документ у паперовій формі на третій робочий день з дня відправлення з електронного кабінету надсилається за адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення або особисто вручається платнику податків (його представнику). При цьому строк доставки документа в електронний кабінет, не зараховується до строку надіслання документів, визначеного ПКУ.

Платник податків один раз протягом року може надіслати контролюючому органу через електронний кабінет **заяву про відмову отримувати документи через електронний кабінет.** Датою завершення листування платника податків через електронний кабінет є дата, зазначена у квитанції про доставку контролюючому органу заяви про відмову отримувати документи через електронний кабінет.

У разі якщо платник податків не подав заяву про бажання отримувати документи через електронний кабінет, листування з платником податків здійснюється шляхом надіслання за адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення або особисто вручаються платнику податків (його представнику).

У разі якщо пошта не може вручити платнику податків документ у зв'язку з відсутністю за місцезнаходженням посадових осіб платника податків, їхньою відмовою прийняти документ, незнаходження фактичного місця розташування (місцезнаходження) платника податків або з інших причин, документ вважається врученим платнику податків у день, зазначений поштовою службою в повідомленні про вручення із зазначенням причини невручення.

На вимогу платника податків, який отримав документ в електронній формі, контролюючий орган надає такому платнику податків відповідний документ у паперовій формі протягом трьох робочих днів з дня надходження відповідної вимоги (у паперовій або електронній формі) платника податків.

Електронний документообіг між платником податків та контролюючим органом здійснюється без укладення відповідного договору.

Керівник платника податків визначає, змінює перелік уповноважених осіб платника податків, які наділяються правом підписання, подання, отримання ними документів та інформації через електронний кабінет від імені платника податків, та визначає їхні повноваження.

Платник податків стає суб'єктом електронного документообігу після надсилання до контролюючого органу першого будь-якого електронного документа у встановленому форматі з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text).

Електронний документообіг між платником податків та контролюючим органом припиняється виключно у випадках:

- отримання інформації від кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг про завершення строку чинності (або скасування) кваліфікованого сертифіката відкритого ключа керівника платника податків;

- отримання інформації з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про зміну керівника платника податків;

- отримання інформації з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань про державну реєстрацію припинення юридичної особи;

- наявності в Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків інформації про припинення підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця чи незалежної професійної діяльності фізичної особи;

- наявності в Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків інформації про закриття реєстраційного номера облікової картки платника податків у зв'язку зі смертю.

Порядок обміну електронними документами платника податків та контролюючого органу затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

4. Електронний кабінет.

Електронний кабінет - сукупність інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику,

призначених для взаємодії між платниками податків та державними, у тому числі контролюючими, органами з питань реалізації прав та обов'язків, визначених ПКУ та іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, та нормативно-правовими актами, прийнятими на підставі та на виконання ПКУ та інших законів, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи (п. 14.1.56^{-2} ПКУ).

Порядок створення та функціонування електронного кабінету визначено статтею 42^{-1} ПКУ.

Електронний кабінет забезпечує можливість реалізації платниками податків прав та обов'язків, визначених ПКУ та іншими законами, в тому числі, шляхом (п. 42^{1}.2 ПКУ):

- перегляду інформації про платника податків, що збирається, використовується та формується контролюючими органами у зв'язку з обліком платників податків та адмініструванням податків, зборів, митних платежів, єдиного внеску, здійсненням податкового контролю, у тому числі дані оперативного обліку податків, зборів, єдиного внеску (у тому числі дані інтегрованих карток платників податків), дані системи електронного адміністрування податку на додану вартість, дані системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового, а також одержання такої інформації у вигляді документа, який формується автоматизовано шляхом вивантаження відповідної інформації з електронного кабінету із накладенням кваліфікованого електронного підпису посадової особи контролюючого органу та кваліфікованої електронної печатки контролюючого органу із застосуванням засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання;

- подання платником податків повідомлення про використання та про відмову від використання єдиного рахунку;

- визначення напряму використання суми помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань і пені відповідно до статті 35^{-1} ПКУ;

- перегляду інформації по єдиному рахунку, у тому числі з Реєстру платежів з єдиного рахунку в розрізі окремого платника податків;

- проведення звірки розрахунків платників податків з державним та місцевими бюджетами, а також одержання документа, що підтверджує стан розрахунків, який формується автоматизовано шляхом вивантаження відповідної інформації з електронного кабінету із накладенням кваліфікованого електронного підпису посадової особи контролюючого органу та кваліфікованої електронної печатки контролюючого органу із застосуванням засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання;

- управління сумами помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені відповідно до положень ПКУ, в тому числі шляхом подачі заяви про повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та/або пені;

- автоматизованого визначення обов'язкових для заповнення та подання форм податкової звітності та рахунків для сплати податків і зборів конкретного платника податків;

- заповнення, перевірки та подання податкових декларацій, звітності до контролюючого органу;

- реєстрації, коригування податкових декларацій/розрахунків в Єдиному реєстрі податкових накладних та акцизних накладних в Єдиному реєстрі акцизних накладних;

- перегляду інформації про податкові декларації/розрахунки коригування, реєстрація яких в Єдиному реєстрі податкових накладних зупинена;

- доступу платників податків до системи електронного адміністрування податку на додану вартість у розрізі поточних значень всіх доданків та від'ємників, передбачених пунктом 200^{-1}.3 ПКУ, в режимі перегляду у реальному часі та доступу до даних Єдиного реєстру податкових накладних, включаючи можливість формування, перевірки та підтвердження податкових накладних, складених платником податку чи його контрагентами за вчиненими між ними правочинами, для цілей формування податкового кредиту платником податків, перевірки та визначення дати і часу реєстрації таких накладних та/або розрахунків коригування, а також перегляд інформації про незареєстровані податкові накладні та/або розрахунки коригування до них, подані на реєстрацію платником податків, із зазначенням причини відмови у їх реєстрації;

- отримання платниками податків копій наказів про проведення перевірок, повідомлень про проведення перевірок, актів (довідок) перевірок, відповідних запитів та інших документів, складених у зв'язку з проведенням та за результатами перевірок і звірок, передбачених ПКУ, а також у зв'язку з розглядом заперечень платників податків до результатів перевірок та/або пояснень платника податків;

- забезпечення можливості адміністративного оскарження рішень контролюючих органів, у тому числі подання заперечень на акт або довідку, якими оформлені результати перевірки, подання скарги на податкове повідомлення-рішення або інше рішення, дію або бездіяльність контролюючого органу чи посадової особи контролюючого органу, у тому числі рішення про коригування митної вартості, рішення щодо класифікації товарів для митних цілей, про визначення країни походження, рішення щодо підстав для надання податкових пільг тощо;

- інформування про статус контрагентів за публічно доступними даними інформаційних ресурсів центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, інших реєстрів та баз даних, які ведуться згідно з ПКУ, включаючи надання інформації про контрагентів платника податків, щодо яких прийнято рішення про ліквідацію юридичної особи, про анулювання реєстрації платника податку на додану вартість або яких притягнуто до відповідальності за порушення законів з питань оподаткування (виключно після остаточного узгодження санкцій та зобов'язань);

- взяття на облік, внесення змін до облікових відомостей (включаючи, але не обмежуючись, внесення або зміну інформації про осіб, які мають право підписувати податкову звітність, та кваліфікованих сертифікатів відкритих ключів кваліфікованих електронних підписів та/або печаток (за наявності), зняття з обліку (у тому числі взяття на облік, внесення змін до облікових відомостей та зняття з обліку осіб, які

здійснюють операції з товарами у порядку, визначеному МКУ), переходу на спеціальні режими оподаткування та інших реєстраційних дій;

- подання звернень та інших документів для отримання ліцензій, дозволів на поміщення товарів у митні режими, дозволів на провадження митної брокерської діяльності, відкриття та експлуатацію магазинів безмитної торгівлі, митного складу, вільної митної зони комерційного та сервісного типу, складу тимчасового зберігання, вантажного митного комплексу, а також звернень та інших документів з приводу винесення попередніх рішень у порядку та на умовах, передбачених Митном кодексом України;

- подання звернень та інших документів з метою реєстрації об'єкта інтелектуальної власності у митному реєстрі об'єктів права інтелектуальної власності, отримання повідомлень від митниць про призупинення митного оформлення на підставі даних митного реєстру об'єктів інтелектуальної власності та подальшого листування з правовласником з приводу призупинення такого митного оформлення;

- подання заяв та інших документів з метою отримання документів, що підтверджують країну походження, які видаються митницями (зокрема сертифікатів EUR.1);

- реєстрації контролюючим органом реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій у разі, якщо така реєстрація передбачена законодавством, подання звітності, пов'язаної із застосуванням реєстратора розрахункових операцій, книг обліку розрахункових операцій та розрахункових книжок, подання електронних копій розрахункових документів і фіскальних звітних чеків, подання інформації про обсяг розрахункових операцій, виконаних у готівковій та/або у безготівковій формі, або про обсяг операцій з торгівлі валютними цінностями в готівковій формі тощо;

- подання повідомлення про технічну та/або методологічну помилку, що виявлена в роботі електронного кабінету;

- отримання будь-якого документа, що стосується такого платника податків та має бути виданий йому контролюючим органом згідно із законодавством України, або інформації з баз даних про такого платника податків шляхом вивантаження відповідної інформації з електронного кабінету із накладенням кваліфікованого електронного підпису посадової особи контролюючого органу та кваліфікованої електронної печатки контролюючого органу із застосуванням засобів кваліфікованого електронного підпису чи печатки, які мають вбудовані апаратно-програмні засоби, що забезпечують захист записаних на них даних від несанкціонованого доступу, від безпосереднього ознайомлення із значенням параметрів особистих ключів та їх копіювання;

- забезпечення взаємодії платників податків з контролюючими органами з інших питань, передбачених ПКУ, яка може бути реалізована в електронній формі засобами електронного зв'язку;

- подання звернення на отримання індивідуальної податкової консультації в електронній формі. У разі необхідності платники податків можуть прикріпити до звернення копії необхідних документів;

- визначення, зміни уповноважених осіб платника податків, які мають право користуватися електронним кабінетом, зокрема щодо підписання, подання, отримання

ними документів та інформації через електронний кабінет та визначення їхніх повноважень;

- отримання платником податків податкової інформації про інших платників податків за попередньо наданою згодою таких осіб, а також одержання такої інформації у вигляді документа за формою, встановленою центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує фінансову політику, в електронному вигляді з накладенням печатки контролюючого органу.

Платник податків через електронний кабінет може надати контролюючому органу згоду на розкриття іншому платнику податків податкової інформації про нього у самостійно визначеному обсязі.

Майнові права на програмне забезпечення електронного кабінету є державною власністю.

Роботу та модифікацію електронного кабінету забезпечує методолог (п. 42^{-1}.4. ПКУ).

Платник податків стає користувачем електронного кабінету та набуває право подавати звітність в електронній формі і вести листування засобами електронного зв'язку в електронній формі після проходження в електронному кабінеті **електронної ідентифікації онлайн** з використанням кваліфікованого електронного підпису з дотриманням вимог «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text) або тих сервісів ідентифікації, використання яких дозволяється методологом електронного кабінету.

Забороняється вимагати від платника податків вчинення додаткових дій, не передбачених цим пунктом, для того щоб отримати право користування електронним кабінетом.

Єдиною підставою для відмови у проходженні електронної ідентифікації платника податків в електронному кабінеті є недійсність кваліфікованого електронного підпису такого платника податків, у тому числі у зв'язку із закінченням строку дії відповідного сертифіката відкритого ключа.

Платник податків, що пройшов ідентифікацію в електронному кабінеті, самостійно визначає спосіб взаємодії з контролюючим органом, а саме в загальному порядку чи в електронній формі, про що робить відповідну позначку в електронному кабінеті з одночасним обов'язковим зазначенням своєї електронної адреси (адрес). У разі зміни електронної адреси платник податків зобов'язаний не пізніше наступного робочого дня внести відповідні зміни до своїх облікових даних в електронному кабінеті.

Починаючи з дня, наступного за днем обрання платником податків електронної форми взаємодії з контролюючим органом через електронний кабінет, крім вихідних та святкових днів, взаємодія між ними, яка може бути реалізована в електронній формі засобами електронного зв'язку, здійснюється через електронний кабінет.

Платник податків шляхом надсилання через електронний кабінет відповідного повідомлення з документальним підтвердженням фактів, викладених у ньому (у вигляді електронного документа з дотриманням вимог «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text) або

скан-копії відповідних документів), має право виправити неточну, неповну чи застарілу інформацію про себе, доступ до якої надається йому через електронний кабінет (крім відомостей, які контролюючі органи отримують з Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань.

Контролюючий орган зобов'язаний внести відповідні виправлення до інформаційних баз даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, після встановлення достовірності та/або верифікації даних, протягом двох робочих днів з моменту отримання повідомлення. Контролюючий орган звільняється від такого обов'язку у випадках, якщо платником податків не було надано підтвердження фактів, викладених у повідомленні.

Електронний кабінет працює постійно (24 години на дату кожного календарного дня), крім часу, необхідного для його технічного обслуговування. Проведення технічного обслуговування електронного кабінету у день, на який припадає граничний строк подання податкових декларацій, та з 8 до 20 години будь-якого іншого календарного дня забороняється. Технічне обслуговування електронного кабінету проводиться у порядку, що визначається методологом електронного кабінету (п. 42^{-1}.6 ПКУ).

У разі виявлення платником податків технічної та/або методологічної помилки у роботі електронного кабінету він має право надіслати через електронний кабінет або в інший спосіб повідомлення про виявлену технічну та/або методологічну помилку. Повідомлення про методологічну помилку надсилається методологу електронного кабінету. Повідомлення про технічну помилку надсилається одночасно методологу електронного кабінету та технічному адміністратору.

Методолог електронного кабінету та технічний адміністратор зобов'язані провести перевірку наявності методологічної і технічної помилки протягом 72 годин після надходження повідомлення від платника податків, крім вихідних та святкових днів, про результати якої повідомити платнику податків у цей самий строк. Якщо ці особи визнають наявність методологічної чи технічної помилки, вони зобов'язані усунути її у строк, що визначається ним з урахуванням критичності виявленої помилки та технічної можливості її усунення. Якщо така помилка призводить до порушення прав платників податків або передбачає притягнення платників податків до відповідальності, методолог надсилає в електронний кабінет та на електронну адресу (адреси) платника податків документ, яким повідомляє про існування такої помилки та про час, необхідний для її усунення та відновлення порушених прав платників податків. Про усунення аких помилок методолог/адміністратор повідомляє платникам податків шляхом надіслання відповідного документа із повідомленням в електронний кабінет та на електронну адресу (адреси) платників податків.

У разі якщо у роботі електронного кабінету виявлена технічна та/або методологічна помилка чи технічні збої і така помилка/збої визнані технічним адміністратором та/або методологом електронного кабінету або згідно з повідомленням на офіційному веб-порталі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або її існування підтверджено рішенням суду, підстави для притягнення платника податків та/або його посадових осіб до адміністративної, кримінальної відповідальності за порушення податкового законодавства, що були зумовлені виключно технічною та/або методологічною помилкою чи технічним збоєм у роботі електронного кабінету, відсутні.

Якщо технічний адміністратор або методолог не надсилає відповіді про результати перевірки повідомлення про технічну та/або методологічну помилку у встановлений ПКУ строк або заперечує наявність технічної та/або методологічної помилки у роботі електронного кабінету, то платник податків має право звернутися до суду за захистом своїх прав та охоронюваних інтересів, про що повідомляє контролюючому органу, технічному адміністратору та методологу електронного кабінету через електронний кабінет. Протягом всього часу судового розгляду такого звернення платника податків забороняється визначати платнику податків грошове зобов'язання, застосовувати штрафні санкції та нараховувати пеню, ініціювати притягнення платника податків та/або його посадових осіб до адміністративної, кримінальної відповідальності за порушення податкового законодавства, що були зумовлені технічною та/або методологічною помилкою у роботі електронного кабінету.

5. Оперативний облік податкових надходжень до бюджету.

Оперативний облік податкових надходжень до бюджету визначено Порядком ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування № 5 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text), а саме розділом 3 «Облік надходжень платежів», який включає:

- підстави (документи) для відображення в обліку надходжень платежів;
- порядок відображення в ІКП сум надходжень платежів;
- облік сум надходжень платежів у разі зміни (відміни) платежу;
- здійснення попереднього контролю за достовірністю відображення в ІКП показників щодо надходжень платежів;
- здійснення загального контролю за достовірністю відображення в ІКП показників щодо надходжень платежів.

Підстави (документи) для відображення в обліку надходжень платежів. **Оперативний облік надходжень забезпечується підрозділом, що здійснює облік платежів:**

- за податками, зборами та платежами на підставі документів, визначених «Порядком взаємодії органів Державної казначейської служби України та органів Державної податкової служби України в процесі виконання державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями» № 621 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1115-16#Text);
- за єдиним внеском на підставі документів, визначених «Положенням про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», № 54 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0330-16#Text);

У разі сплати грошових зобов'язань та/або податкового боргу (заборгованості) з податків і зборів, єдиного внеску та інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на податкові органи, з використанням єдиного рахунку оперативний облік надходжень на бюджетні та/або небюджетні рахунки забезпечується підрозділом, що здійснює облік платежів на підставі реєстру платежів з єдиного рахунка в розрізі окремого платника у складі зведеного реєстру платежів з єдиного рахунка, підтвердженого та прийнятого до виконання Казначейством у порядку, визначеному постановою № 321 «Про затвердження Порядку функціонування єдиного рахунка»

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2020-%D0%BF#Text) та виконання норм статті 35^{-1} ПКУ центральними органами виконавчої влади».

Порядок відображення в ІКП сум надходжень платежів. Після розміщення на відповідному сервері для завантаження відомостей Казначейства про надходження сум податків, зборів, платежів та єдиного внеску у вигляді технологічних файлів **@B та @E інформаційною системою ДПС забезпечується автоматична обробка таких файлів та виконується розподіл записів за критеріями:**

- рознесені платежі;
- нерознесені платежі;
- виключені з обробки платежі.

Рознесені платежі відображаються в ІКП датою зарахування на рахунки, відкриті в Казначействі, обліковими операціями зі сплати/повернення сум відповідно до поля «Призначення платежу» документів на переказ згідно з переліком кодів видів сплати, визначеним «Порядком заповнення реквізиту «Призначення платежу» платіжної інструкції під час сплати (стягнення) податків, зборів, митних, інших платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внесення авансових платежів (передоплати), грошової застави, а також у разі їх повернення» № 148 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-23#Text).

Нерознесені платежі щоденно відпрацьовуються підрозділом, що здійснює облік платежів.При цьому виконуються **такі процедури:**

- якщо платнику не відкрито ІКП, працівник підрозділу, що здійснює облік платежів, відкриває ІКП за відповідним платежем та обробляє запис розрахункового документа, що автоматично не був рознесений інформаційною системою;
- якщо платника податків з податковим номером не знайдено серед платників податків, що перебувають на обліку в податковому органі, сума розрахункового документа розноситься до ІКП зі спеціальним кодом «Платежі до з'ясування»;
- якщо платником податків безпосередньо не здійснено сплату платежів, крім випадків, передбачених податковим законодавством,- податковим агентом, або представником платника податку, то сума розрахункового документа розноситься до ІКП зі спеціальним кодом «Платежі до з'ясування».

Суми в ІКП зі спеціальним кодом «Платежі до з'ясування» відпрацьовуються підрозділом, що здійснює облік платежів, щоденно.

Критерій **«Виключені з обробки платежі»** присвоюється переліку розрахункових документів, які містять номер аналітичного рахунку за платежами, які не контролюються податковими органами.

Під час погашення суми податкового боргу (його частини) кошти, які сплачує такий платник, у першу чергу зараховуються у рахунок податкового зобов'язання. У разі повного погашення суми податкового боргу кошти, які сплачує такий платник, у наступну чергу зараховуються у рахунок погашення штрафів, в останню чергу - у рахунок пені згідно з черговістю їх виникнення.

Якщо платник не виконує встановленої черговості платежів або не визначає її у платіжному документі (чи визначає з порушенням зазначеного порядку), територіальний орган ДПС самостійно здійснює розподіл такої суми у порядку, визначеному цим пунктом.

У разі погашення податкового боргу автоматично проводиться розрахунок пені відповідно до статті 129 розділу II ПКУ та відображається відповідними операціями щодо нарахування пені в ІКП.

У разі погашення суми податкового боргу (його частини) шляхом подання платником податків декларацій (у тому числі уточнюючих) з від'ємним значенням суми податкових зобов'язань нарахування пені закінчується датою фактичного здійснення такого погашення, зафіксованою у відповідних документах.

У разі часткового погашення податкового боргу сума такої частки визначається з урахуванням пені, нарахованої на таку частку.

Суми пені зараховуються до бюджетів або фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, до яких згідно із законодавством зараховуються відповідні платежі та єдиний внесок.

В інформаційній системі щодекадно формується **Журнал сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань, що обліковуються більше 1095 календарних днів без руху.**

Підрозділи, які здійснюють облік платежів, адміністрування платежів, погашення боргу, контрольно-перевірочні заходи, судове оскарження не пізніше двох робочих днів після формування Журналу сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань, що обліковуються більше 1095 календарних днів без руху, підтверджують повноту відображення в інформаційній системі первинних показників за напрямами роботи шляхом встановлення відповідної відмітки.

На записи, щодо яких у Журналі сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань, що обліковуються більше 1095 календарних днів без руху, встановлено відповідні відмітки, накладаються кваліфіковані електронні підписи керівників (заступників керівників) зазначених структурних підрозділів.

Записи, щодо яких в Журналі сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань, що обліковуються більше 1095 календарних днів без руху, накладено кваліфіковані електронні підписи керівників (заступників керівників) структурних підрозділів територіального органу ДПС, які здійснюють облік платежів, адміністрування платежів, погашення боргу, контрольно-перевірочні заходи, судове оскарження, автоматично вносяться до Журналу підтверджених сум помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань, що обліковуються більше 1095 календарних днів без руху та підлягають списанню.

Підрозділ, що здійснює облік платежів, формує засобами інформаційної системи рішення керівника (заступника керівника або уповноваженої особи) територіального органу ДПС або особи, яка виконує його обов'язки, про списання.

На кожне сформоване засобами інформаційної системи рішення накладається кваліфікований електронний підпис керівника територіального органу ДПС або особи, яка виконує його обов'язки, та кваліфікована електронна печатка такого органу.

Такі рішення керівника, автоматично вносяться до Реєстру прийнятих рішень.

Підрозділ, що здійснює облік платежів, на підставі такого рішення керівника, списує відповідну суму.

Після проведення в інформаційній системі рішення керівника (заступника керівника або уповноваженої особи) територіального органу ДПС або особи, яка

виконує його обов'язки, підрозділ, що здійснює облік платежів, проводить перевірку відповідності списаної суми в ІКП (сума, розрахункові операції тощо).

Облік сум надходжень платежів у разі зміни (відміни) платежу. Після прийняття та/або внесення змін до закону про Державний бюджет України на відповідний рік, затвердження місцевих бюджетів та змін до законодавства, що регулює питання єдиного внеску, в Казначействі відкриваються рахунки для зарахування доходів бюджетів та єдиного внеску, відбувається перенесення залишків коштів на нові рахунки.

Інформацію про реквізити рахунків, відкритих для платежів, територіальні органи ДПС доводять до платників шляхом її розміщення в центрах обслуговування платників податків, на офіційному вебпорталі податкового органу та на єдиному порталі державних послуг «Дія».

Підрозділ, що здійснює облік платежів, на підставі інформації про відкриття рахунків за відповідними кодами класифікації доходів бюджету / єдиного внеску, отриманої від Казначейства, проводить процедуру перекодування ІКП за місцем її відкриття.

При цьому у разі зміни коду класифікації доходів бюджету / єдиного внеску, перекодування відбувається датою відкриття рахунку за нововведеним кодом класифікації доходів бюджету / єдиного внеску шляхом зміни коду, за яким відкрито ІКП, та із збереженням інформації, що містилася в ІКП.

У разі виключення коду класифікації доходів бюджету / єдиного внеску, підрозділ, що здійснює облік платежів, відповідно до інформації, отриманої від Казначейства, проводить перенесення залишків коштів за відповідним кодом класифікації доходів бюджету / єдиного внеску.

У разі зміни організаційно-правової форми господарювання платника, яка призводить до зміни коду класифікації доходів бюджету / єдиного внеску, за яким проводиться облік платежів до бюджетів, такому платнику не пізніше першого операційного (банківського) дня року, наступного за роком, у якому відбулись вказані зміни, підрозділом, що здійснює облік платежів, забезпечується відповідне перекодування ІКП.

Здійснення попереднього контролю за достовірністю відображення в ІКП показників щодо надходжень платежів. Для забезпечення повноти та своєчасності відображення в ІКП показників щодо надходжень платежів підрозділом, що здійснює облік платежів, щоденно здійснюється попередній контроль.

В інформаційній системі щоденно формується **реєстр співставлення інформації про надходження платежів за даними Казначейства та податкових органів** на підставі даних реєстру «Рознесені платежі».

Моніторинг повноти та своєчасності відпрацювання реєстру «Нерознесені платежі» за поточний банківський день забезпечується керівником підрозділу, що здійснює облік платежів.

У разі наявності розбіжностей у реєстрі надходжень підрозділ, що здійснює облік платежів, вживає заходів щодо усунення таких розбіжностей.

Відсутність розбіжностей в реєстрі надходжень є фактом проходження попереднього контролю.

Здійснення загального контролю за достовірністю відображення в ІКП показників щодо надходжень платежів. У разі проходження попереднього контролю в інформаційній системі генерується модуль контролю за показниками надходжень.

Якщо в інформаційній системі модуль контролю за показниками надходжень не згенеровано, підрозділ, що здійснює облік платежів, вживає заходів щодо усунення розбіжностей шляхом:

- відпрацювання реєстру «Нерознесені платежі» за поточний банківський день;
- виключення з обробки платежів, які не підлягають рознесенню тощо.

Наявність згенерованого модуля контролю за показниками надходжень свідчить про проходження загального контролю.

Щомісяця, не пізніше четвертого робочого дня місяця, що настає за звітним, податкові органи проводять звірку доходів за кодами класифікації доходів бюджету та надходжень страхових коштів з органами Казначейства станом на 01 число місяця, що настає за звітним.

6. Електронні рахунки платників податку на додану вартість.

Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік в розрізі платників податку **(ст. $200^{-1)}$:**

- суми податку, що містяться у складених та отриманих податкових накладних та розрахунках коригування, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних;
- суми податку, сплачені платниками при ввезенні товару на митну територію України;
- суми поповнення та залишку коштів на рахунках в системі електронного адміністрування податку на додану вартість;
- суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;
- інші показники, які згідно розділом XX «Перехідні положення» ПКУ враховуються під час обрахунку суми податку, обчисленої за формулою, визначеною пунктом 200^{-1}.3 статті 200^{-1} ПКУ.

Платникам ПДВ автоматично відкриваються рахунки в системі електронного адміністрування ПДВ.

Розрахунки з бюджетом у системі електронного адміністрування ПДВ здійснюються з цих рахунків, крім випадку, передбачених статтею 87 ПКУ.

Платникам - сільськогосподарським підприємствам, що обрали спеціальний режим оподаткування відповідно до ст. 209 ПКУ, додатково відкриваються рахунки (окремо по товарах і послугах, зернових і технічних культурах, та тваринництву), визначені п. 200^{-1}.2 ПКУ.

Для відкриття електронних рахунків платників ПДВ центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються електронні рахунки ПДВ, реєстр платників, в якому зазначаються назва платника, податковий номер та індивідуальний податковий номер платника.

Платник податку має право зареєструвати податкові накладні та/або розрахунки коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних на суму податку (ΣНакл), обчислену за такою формулою (п. 200^{-1}.3 ПКУ):

ΣНакл = ∑НаклОтр + ∑Митн + ∑ПопРах + ∑Овердрафт - ∑НаклВид - ∑Відшкод - ∑Перевищ, де

ΣНаклОтр - загальна сума податку за отриманими платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних, податковими накладними, складеними платником податку відповідно до п. 208.2 статті 208 ПКУ та зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних, та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

∑Митн - загальна сума податку, сплаченого платником при ввезенні товарів на митну територію України, крім сум податку, сплаченого (нарахованого) відповідно до п.191.1.2 ПКУ оператором поштового зв'язку, експрес-перевізником;

ΣПопРах - загальна сума поповнення з поточного рахунку платника податку рахунка в системі електронного адміністрування податку, в тому числі рахунків у системі електронного адміністрування податку платника - сільськогосподарського підприємства, що обрало спеціальний режим оподаткування відповідно до ст.209 ПКУ, зазначених у підпунктах «а» - «в» пункту 200^{-1}.2 ПКУ.

∑Овердрафт - сума середньомісячного розміру сум податку, які за останніх 12 звітних (податкових) місяців були задекларовані платником до сплати до бюджету та погашені чи розстрочені або відстрочені, а також задекларовані платником - сільськогосподарським підприємством, що обрав спеціальний режим оподаткування відповідно до ст.209 ПКУ.

ΣНаклВид - загальна сума податку за складеними платником податковими накладними, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних та розрахунками коригування до таких податкових накладних, зареєстрованими в Єдиному реєстрі податкових накладних;

ΣВідшкод - загальна сума податку, заявлена платником до бюджетного відшкодування з урахуванням сум коригувань та результатів перевірок, що проводяться відповідно до ПКУ.

ΣПеревищ - загальна сума перевищення податкових зобов'язань, зазначених платником у поданих податкових деклараціях з урахуванням поданих уточнюючих розрахунків до них, над сумою податку, що міститься в складених таким платником податкових накладних та розрахунках коригування до таких податкових накладних, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних.

Під час обрахунку показників **ΣНаклОтр** та **ΣНаклВид** також використовуються розрахунки коригування, складені починаючи з 1 липня 2015 року та зареєстровані в Єдиному реєстрі податкових накладних, до податкових накладних, складених до 1 липня 2015 року, що підлягали наданню покупцям - платникам податку. Для обрахунку показників **ΣНаклОтр**, **ΣНаклВид** та **∑Митн** використовуються документи (податкові накладні, розрахунки коригування, митні декларації, аркуші коригування та додаткові декларації), складені починаючи з 1 липня 2015 року.

На рахунок у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника зараховуються кошти (п. 200^{-1}.4 ПКУ):

- з поточного рахунку такого платника в сумах, необхідних для збільшення розміру суми, що обчислюється відповідно до п. 200^{-1}.3 ПКУ;

- з поточного рахунку такого платника в сумах, недостатніх для сплати до бюджету узгоджених податкових зобов'язань з цього податку;

- з рахунків платників, відкритих у відповідних органах казначейства для проведення розрахунків з погашення заборгованості з різниці в тарифах на теплову енергію, опалення та постачання гарячої води, послуги з централізованого водопостачання, водовідведення, що вироблялися, транспортувалися та постачалися населенню та/або іншим підприємствам централізованого питного водопостачання та водовідведення, які надають населенню послуги з централізованого водопостачання та водовідведення, яка виникла у зв'язку з невідповідністю фактичної вартості теплової енергії та послуг з централізованого водопостачання, водовідведення, опалення та постачання гарячої води тарифам, що затверджувалися та/або погоджувалися органами державної влади чи місцевого самоврядування, а рахунок субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам з подальшим спрямуванням коштів відповідно до Закону України про Державний бюджет України;

- з бюджету в сумах надміру сплачених грошових зобов'язань з податку на додану вартість, повернутих платнику податків у порядку, встановленому п. 43.4^{-1} ПКУ;

- вилучені контролюючим органом відповідно до ст. 95 ПКУ в рахунок погашення податкового боргу з податку на додану вартість по задекларованих до сплати податкових зобов'язаннях за періоди починаючи з 1 липня 2015 року, визначених платником податків у податковій декларації з ПДВ або уточнюючому розрахунку.

З рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника перераховуються кошти до державного бюджету в сумі податкових зобов'язань з податку на додану вартість, що підлягає сплаті за наслідками звітного податкового періоду, та на поточний рахунок платника податку за його заявою, яка подається до контролюючого органу у складі податкової звітності з податку на додану вартість, у розмірі суми коштів, що перевищує суму задекларованих до сплати до бюджету податкових зобов'язань та суми податкового боргу з податку (п. 200^{-1}.5 ПКУ).

При цьому перерахування коштів на поточний рахунок платника може здійснюватися у разі відсутності перевищення суми податку, зазначеної у складених податкових накладних, складених у звітному періоді та зареєстрованих у Єдиному реєстрі податкових накладних, над сумою податкових зобов'язань з податку за операціями з постачання товарів/послуг, задекларованих у податковій звітності з податку на додану вартість у цьому звітному періоді.

На запит платника податку йому шляхом надсилання електронного повідомлення надається інформація про рух коштів на його рахунках у системі електронного адміністрування податку.

Якщо на дату подання податкової звітності з податку сума коштів на рахунку в системі електронного адміністрування податку на додану вартість платника податку перевищує суму, що підлягає перерахуванню до бюджету відповідно до поданої звітності, платник податку має право подати до контролюючого органу у складі такої податкової звітності заяву, відповідно до якої такі кошти підлягають перерахуванню

на поточний рахунок такого платника податку, реквізити якого платник зазначає в заяві, у сумі залишку коштів, що перевищує суму податкового боргу з податку та суму узгоджених податкових зобов'язань з податку (п. 200^{-1}.6 ПКУ).

На суму податку, що відповідно до поданої заяви підлягає перерахуванню на поточний рахунок платника, на момент подання заяви зменшується значення суми податку, визначеної п. 200^{-1}.3 ПКУ, шляхом зменшення на таку суму показника загальної суми поповнення рахунку в системі електронного адміністрування податку з поточного рахунку платника **(ΣПопРах).**

Перерахування коштів на поточний рахунок платника може здійснюватися у разі, якщо таке зменшення загальної суми поповнення електронного рахунка **(∑ПопРах)** не призведе до формування від'ємного значення суми податку, визначеної відповідно до п. 200^{-1}.3 ПКУ **(∑Накл).**

Для відповідного перерахування таких коштів центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реєстр, в якому зазначаються назва платника, податковий номер та індивідуальний податковий номер платника, сума податку, що підлягає перерахуванню до бюджету/на поточний рахунок та реквізити поточного рахунку платника (у випадку подання заяви платника на повернення коштів на такий рахунок).

На підставі такого реєстру центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, протягом п'яти робочих днів після граничного терміну, встановленого ПКУ для самостійної сплати платником сум податкових зобов'язань, здійснює таке перерахування до бюджету/на поточний рахунок платника податку.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує податкову політику, має право надсилати центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість:

- реєстри - для перерахування податку до бюджету в разі подання платником податку уточнюючих розрахунків до податкових декларацій;
- коригуючі реєстри - для уточнення інформації, зазначеної у раніше надісланих реєстрах.

Кошти, зараховані на електронний рахунок платника ПДВ, є коштами, які використовуються виключно у цілях, визначених п. 200^{-1}.5 статті 200^{-1} ПКУ

Після анулювання реєстрації платника податку залишок коштів на його рахунку у системі електронного адміністрування податку на додану вартість перераховується до бюджету, а такий рахунок закривається. Перерахування коштів до бюджету здійснюється на підставі реєстру, який центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриті рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, в якому зазначаються назва платника, податковий номер та індивідуальний податковий

номер платника і сума податку, що підлягає перерахуванню до бюджету. На підставі такого реєстру такий орган перераховує суми податку до бюджету.

7. Умови повернення помилково або надмірно сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів платникам.

Умови повернення помилково та/або надміру сплачених податків, зборів, єдиного соціального внеску, митних платежів (грошових зобов'язань) визначені статтею 43 ПКУ.

Помилково та/або надміру сплачені суми грошового зобов'язання підлягають поверненню платнику відповідно до ст. 43 ПКУ та МКУ, крім випадків наявності у такого платника податкового боргу.

У разі наявності у платника податків податкового боргу, повернення помилково та/або надміру сплаченої суми грошового зобов'язання на поточний рахунок такого платника податків в установі банку або на єдиний рахунок або шляхом повернення готівковими коштами за чеком, у разі відсутності у платника податків рахунку в банку, проводиться лише після повного погашення такого податкового боргу платником податків.

Обов'язковою умовою для здійснення повернення сум грошового зобов'язання та пені є подання платником податків заяви про таке повернення (крім повернення надміру утриманих (сплачених) сум податку з доходів фізичних осіб, які повертаються контролюючим органом на підставі поданої платником податків податкової декларації за звітний календарний рік за результатами проведення перерахунку його загального річного оподатковуваного доходу) протягом 1095 днів від дня виникнення помилково та/або надміру сплаченої суми та/або пені.

Платник податків подає заяву про повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені у довільній формі, в якій зазначає напрям перерахування коштів: на поточний рахунок платника податків в установі банку; на єдиний рахунок (у разі його використання); на погашення грошового зобов'язання та/або податкового боргу з інших платежів, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, незалежно від виду бюджету; повернення у готівковій формі коштів за чеком у разі відсутності у платника податків рахунка в банку.

У разі повернення **надміру сплачених податкових зобов'язань з податку на додану вартість,** зарахованих до бюджету з рахунка платника податку в системі електронного адміністрування податку на додану вартість у порядку, визначеному п. 200^{-1}.5 ПКУу, такі кошти підлягають поверненню виключно на рахунок платника в системі електронного адміністрування податку на додану вартість, а у разі його відсутності на момент звернення платника податків із заявою на повернення надміру сплачених податкових зобов'язань з податку на додану вартість чи на момент фактичного повернення коштів - шляхом перерахування на поточний рахунок платника податків в установі банку.

Повернення у випадках, визначених законодавством, сум податку на додану вартість, контроль за справлянням яких покладено на контролюючий орган, при ввезенні товарів на митну територію України здійснюється в частині, що не перевищує суму, обчислену відповідно до п. 200^{-1}.3 ПКУ на момент оформлення

митної декларації/аркуша коригування, на підставі яких здійснюватиметься таке повернення.

Контролюючий орган не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення двадцятиденного строку з дня подання платником податків заяви готує висновок про повернення належних сум коштів з відповідного бюджету або з єдиного рахунку та подає його для виконання до органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів.

У разі якщо **повернення сум податку на доходи фізичних осіб,** які повертаються контролюючим органом на підставі поданої платником податків податкової декларації за звітний календарний рік за результатами проведення перерахунку його загального річного оподатковуваного доходу, відповідне повідомлення надсилається контролюючим органом до органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, не пізніше ніж за п'ять робочих днів до закінчення шістдесятиденного строку з дня отримання відповідної податкової декларації.

На підставі отриманого висновку орган, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, протягом п'яти робочих днів здійснює повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені платникам податків у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Контролюючий орган несе відповідальність згідно із законом за несвоєчасність передачі органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, для виконання висновку про повернення відповідних сум коштів з відповідного бюджету або з єдиного рахунку.

Повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань платникам податків здійснюється з бюджету, у який такі кошти були зараховані, або з єдиного рахунку.

Тема 5. Приймання та обробка податкових декларацій у контролюючих органах.

Запитання.

1. Правові засади приймання податкової звітності в контролюючих органах.
2. Складання та подання податкової звітності.
3. Адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності.
4. Порядок обробки та перенесення інформації з документів податкової звітності до електронних баз контролюючих органів.

Основні поняття: податкова декларація, розрахунок, звіт, податкова звітність, митна декларація, базовий звітний (податковий) період, електронний цифровий підпис, центр обслуговування електронної звітності, картка особового рахунку платника податків, електронна база даних.

1. Правові засади приймання податкової звітності в контролюючих органах.

Правові засади приймання податкової звітності в контролюючих органах визначені:

- ПКУ – глава 2 «Податкова звітність», інші розділи за видами податків і

зборів;

- Методичними рекомендаціями щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в ОДПС України № 171 (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0171225-06#Text);
- Методичними рекомендаціямир щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в органах ДПС України, від 14.06 2012 р. № 516 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0516837-12#Text
- Порядком обміну електронними документами з контролюючими органами №557 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text).

Податкова декларація, розрахунок, звіт (податкова звітність) - документ, що подається платником податків (у тому числі відокремленим підрозділом у випадках, визначених ПКУ) контролюючим органам у строки, встановлені законом, на підставі якого здійснюється нарахування та/або сплата грошового зобов'язання, у тому числі податкового зобов'язання або відображаються обсяги операції (операцій), доходів (прибутків), щодо яких податковим та митним законодавством передбачено звільнення платника податку від обов'язку нарахування і сплати податку і збору, чи документ, що свідчить про суми доходу, нарахованого (виплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, суми утриманого та/або сплаченого податку, а також суми нарахованого єдиного внеску (п. 46.1 ПКУ).

Митні декларації прирівнюються до податкових декларацій для цілей нарахування та/або сплати податкових зобов'язань.

Розрахунки (у тому числі розрахунок частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку), які подаються до контролюючих органів відповідно до іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи,прирівнюються до податкової декларації.

Додатки до податкової декларації є її невід'ємною частиною.

Фінансова звітність або звіт про фінансовий стан (баланс) та звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати), що подаються відповідно до п. 46.2 ПКУ окремих платників податку на прибуток, є додатком до податкової декларації з податку на прибуток підприємств (звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку) та її невід'ємною частиною.

Якщо згідно з правилами, визначеними ПКУ, податкова звітність з окремого податку складається наростаючим підсумком, податкова декларація за результатами останнього податкового періоду року прирівнюється до річної податкової декларації. У такому разі річна податкова декларація не подається.

Форма податкової декларації встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

У такому ж порядку встановлюються форми податкових декларацій з місцевих податків і зборів, що є обов'язковими для застосування їх платниками (податковими агентами).

Форма декларації про майновий стан і доходи (податкової декларації) встановлюється з урахуванням особливостей, визначених п. 179.9 ПКУ.

Форма спрощеної податкової декларації та порядок переходу платників податків на подання такої декларації встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Форма спрощеної податкової декларації, а також особливості її складання та подання встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Форма, порядок та строки подання митної декларації, а також порядок прийняття контролюючим органом митної декларації визначаються з урахуванням вимог митного законодавства України.

Державні органи, які встановлюють форми податкових декларацій, зобов'язані оприлюднити такі форми для використання їх платниками податків.

Якщо в результаті запровадження нового податку або зміни правил оподаткування змінюються форми податкової звітності, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, який затвердив такі форми, зобов'язаний оприлюднити нові форми звітності.

До визначення нових форм декларацій (розрахунків), які набирають чинності для складання звітності за податковий період, що настає за податковим періодом, у якому відбулося їх оприлюднення, є чинними форми декларацій (розрахунків), чинні до такого визначення.

Після внесення змін до нормативно-правових актів з питань оподаткування центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, повинен здійснити заходи, пов'язані з оприлюдненням та застосуванням таких змін.

Відповідальність за неподання, порушення порядку заповнення документів податкової звітності, порушення строків їх подання контролюючим органам, недостовірність інформації, наведеної у зазначених документах, несуть:

- юридичні особи, резиденти або нерезиденти України, які відповідно до ПКУ визначені платниками податків, а також їх посадові особи. Відповідальність за порушення податкового законодавства відокремленим підрозділом юридичної особи несе юридична особа, до складу якої він входить;
- фізичні особи - платники податків та їх законні чи уповноважені представники у випадках, передбачених законом;
- податкові агенти.

2. Складання та подання податкової звітності.

Податкова декларація складається за формою, затвердженою в порядку, визначеному положеннями ПКУ та чинному на час її подання.

Форма податкової декларації повинна містити необхідні обов'язкові реквізити (п. 48.2-48.4 ПКУ) і відповідати нормам та змісту відповідних податку та збору.

Податкова декларація повинна бути підписана (п. 48.5 ПКУ):

- керівником платника податків або уповноваженою особою, а також особою, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації до контролюючого органу. У разі ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації безпосередньо керівником платника податку така податкова декларація підписується таким керівником;

Достатнім підтвердженням справжності документа податкової звітності є наявність оригіналу підпису уповноваженої особи на документі у паперовій формі або

наявність накладеного на електронний документ кваліфікованого електронного підпису чи печатки платника податку.

- фізичною особою - платником податків або його представником;

- особою, відповідальною за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації згідно із договором про спільну діяльність або угодою про розподіл продукції.

Якщо податкова декларація подається податковими агентами - юридичними особами, вона повинна бути підписана керівником такого агента та особою, яка відповідає за ведення бухгалтерського обліку та подання податкової декларації такого агента, а якщо податковим агентом є платник податків - фізична особа - таким платником податків.

Податкова звітність, складена з порушенням норм статті 48 ПКУ, не вважається податковою декларацією, крім випадків, встановлених п. 46.4 ПКУ.

Порядок подання податкових декларацій до контролюючих органів визначає стаття 49 ПКУ.

Податкова декларація подається за звітний період в установлені ПКУ строки контролюючому органу, в якому перебуває на обліку платник податків.

Платник податків зобов'язаний за кожний встановлений ПКУ звітний період, в якому виникають об'єкти оподаткування, або у разі наявності показників, які підлягають декларуванню, відповідно до вимог ПКУ подавати податкові декларації щодо кожного окремого податку, платником якого він є. Це застосовується до всіх платників податків, в тому числі платників, які перебувають на спрощеній системі оподаткування обліку та звітності.

Платники податку на прибуток підприємств, які оподатковуються за ставкою нуль відсотків відповідно до ПКУ, подають контролюючим органам декларації (розрахунки) з податку на прибуток підприємств за спрощеною формою у порядку, встановленому ПКУ.

Платники податку на додану вартість, зареєстровані відповідно до п. 208^{-1}.2 ПКУ, подають спрощену податкову декларацію відповідно до п. 208^{-1}.8 ПКУ.

Податкова декларація подається за вибором платника податків, якщо інше не передбачено ПКУ, в один із таких способів (п. 49.3 ПКУ):

- особисто платником податків або уповноваженою на це особою;

- надсилається поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;

- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог Законів України «Про електронні документи та електронний документообіг» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text) «Про електронні довірчі послуги» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text) .

Єдиною підставою для неприйняття декларації засобами електронного зв'язку в електронній формі є недійсність кваліфікованого електронного підпису чи печатки такого платника податків, у тому числі у зв'язку із закінченням строку дії відповідного сертифіката відкритого ключа, за умови що така податкова декларація відповідає всім вимогам електронного документа, містить достовірні обов'язкові реквізити та надана у форматі, доступному для її технічної обробки.

Фінансова звітність, звіт про фінансовий стан (баланс) та звіт про прибутки та збитки та інший сукупний дохід (звіт про фінансові результати) (для визначених ПКУ платників податків), подаються разом з податковою декларацією в електронній формі.

Кваліфікований надавач електронних довірчих послуг центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, безоплатно надає платникам податків кваліфіковані електронні довірчі послуги.

У разі надсилання податкової декларації поштою, платник податку зобов'язаний здійснити таке відправлення на адресу відповідного контролюючого органу не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення граничного строку подання податкової декларації, визначеного цією статтею, а при поданні податкової звітності в електронній формі, - не пізніше закінчення останньої години дня, в якому спливає такий граничний строк.

У разі втрати або зіпсуття поштового відправлення чи затримки його вручення контролюючому органу з вини оператора поштового зв'язку, такий оператор несе відповідальність відповідно до закону.

Платник податків протягом п'яти робочих днів з дня отримання повідомлення про втрату або зіпсуття поштового відправлення зобов'язаний надіслати поштою або надати особисто (за його вибором) контролюючому органу другий примірник податкової декларації разом з копією повідомлення про втрату або зіпсуття поштового відправлення.

Незалежно від факту втрати або зіпсуття такого поштового відправлення чи затримки його вручення платник податків зобов'язаний сплатити суму податкового зобов'язання, самостійно визначену ним у такій податковій декларації, протягом строків, установлених ПКУ.

Прийняття податкової декларації є обов'язком контролюючого органу. Під час прийняття податкової декларації уповноважена посадова особа контролюючого органу, в якому перебуває на обліку платник податків, зобов'язана перевірити наявність та достовірність заповнення всіх обов'язкових реквізитів. Інші показники, зазначені в податковій декларації платника податків, до її прийняття перевірці не підлягають.

За умови дотримання платником податків вимог цієї статті посадова особа контролюючого органу, в якому перебуває на обліку платник податків, зобов'язана зареєструвати податкову декларацію платника датою її фактичного отримання контролюючим органом.

За умови дотримання вимог, встановлених ст. 48-49 ПКУ, **податкова декларація,** надана платником, також **вважається прийнятою**:

- за наявності на всіх аркушах, з яких складається податкова декларація та, за бажанням платника податків, на її копії, відмітки (штампу) контролюючого органу, яким отримана податкова декларація, із зазначенням дати її отримання, або квитанції про прийняття податкової декларації у разі її подання засобами електронного зв'язку, або поштового повідомлення з відміткою про вручення контролюючому органу, у разі надсилання податкової декларації поштою;

- у разі, якщо контролюючий орган із дотриманням вимог п. 49.11 ПКУ не надає платнику податків повідомлення про відмову у прийнятті податкової декларації або у випадках, визначених ПКУ, не надсилає його платнику податків у встановлений цією статтею строк.

Відмова посадової особи контролюючого органу прийняти податкову декларацію з будь-яких причин, не визначених ст. 49 ПКУ забороняється.

У разі подання платником податків до контролюючого органу податкової декларації, заповненої з порушенням вимог п. 48.3-48.4 ПКУ, а також недотримання вимог п.49.4 ПКУ, контролюючий орган зобов'язаний надати такому платнику податків письмове повідомлення про відмову у прийнятті його податкової декларації із зазначенням причин такої відмови (п. 49.11 ПКУ):

- у разі отримання такої податкової декларації, надісланої поштою або засобами електронного зв'язку, - протягом п'яти робочих днів з дня її отримання;

- у разі отримання такої податкової декларації особисто від платника податку або його представника - протягом трьох робочих днів з дня її отримання.

У разі отримання відмови контролюючого органу у прийнятті податкової декларації платник податків має право:

- подати податкову декларацію та сплатити штраф у разі порушення строку її подання;

- оскаржити рішення контролюючого органу у порядку, передбаченому ст. 56 ПКУ

У разі якщо в установленому законодавством порядку буде встановлено факт неправомірної відмови контролюючим органом (посадовою особою) у прийнятті податкової декларації, остання вважається прийнятою у день її фактичного отримання контролюючим органом.

За кожною заявою платника податків щодо порушення посадовою особою контролюючого органу цієї статті в обов'язковому порядку проводиться службове розслідування відповідно до закону.

За результатами такого розслідування винна посадова особа контролюючого органу притягується до відповідальності відповідно до закону.

Податкова декларація вважається неподаною за умови порушення норм п. 48.3-48.4, п.49.4 ПКУ, та надання або надсилання контролюючим органом платнику податків повідомлення про відмову у прийнятті його податкової декларації, зокрема засобами електронного зв'язку в електронній формі для податкових декларацій, поданих у такий спосіб.

Незалежно від наявності відмови у прийнятті податкової декларації платник податків зобов'язаний погасити податкове зобов'язання, самостійно визначене ним у такій податковій декларації, протягом строків, установлених ПКУ.

Податкові декларації, крім випадків, передбачених ПКУ, подаються за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює (п. 49.18 ст. 49 ПКУ):

- календарному місяцю (у тому числі в разі сплати місячних авансових внесків) - протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця;

- календарному кварталу або календарному півріччю (у тому числі в разі сплати квартальних або піврічних авансових внесків) - протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) кварталу (півріччя);

- календарному року, крім випадків, передбачених п.49.18.4 та 49.18.5 ПКУ- протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

- календарному року для платників податку на доходи фізичних осіб, у тому числі самозайнятих осіб, - до 1 травня року, що настає за звітним, крім випадків, передбачених розділом 4 ПКУ;

- календарному року для платників податку на прибуток (у тому числі платників частини чистого прибутку (доходу)), для податкової декларації (у тому числі розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку), яка розраховується наростаючим підсумком за рік, - протягом 60 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) року;

- календарному року для платників дивідендів на державну частку (у тому числі господарських товариств, корпоративні права яких частково належать державі, та господарських товариств, 50 і більше відсотків акцій (часток, паїв) яких належать господарським товариствам, частка держави в яких становить 100 відсотків, які не прийняли рішення про нарахування дивідендів до 1 травня року, що настає за звітним) для розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку - до 1 липня року, що настає за звітним;

- якщо платник податків ліквідується чи реорганізується (у тому числі до закінчення податкового (звітного) періоду), декларація з рентної плати, екологічного податку, місцевих податків і зборів може подаватися за податковий (звітний) період, на який припадає дата ліквідації чи реорганізації, до закінчення такого звітного періоду.

Якщо податкова декларація за квартал, півріччя, три квартали або рік розраховується наростаючим підсумком на підставі показників базових податкових періодів, з яких складаються такі квартал, півріччя, три квартали або рік (без урахування авансових внесків), згідно з відповідним розділом ПКУ, зазначена податкова декларація подається у строки, визначені п. 49.18 ПКУ для такого базового звітного (податкового) періоду, крім податкової декларації з податку на прибуток та розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку, які розраховуються наростаючим підсумком за рік.

Для платників частини чистого прибутку (доходу) податковими (звітними) періодами є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік. При цьому розрахунок частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку складається наростаючим підсумком та подається до контролюючих органів разом з фінансовою звітністю у строки, передбачені п. 49.18.2 ПКУ (крім платників, визначених п.49.18.7 ПКУ).

Базовий звітний (податковий) період - перший звітний (податковий) період року, визначений ПКУ.

Якщо останній день строку подання податкової декларації припадає на вихідний або святковий день, то останнім днем строку вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем.

Граничні строки подання податкової декларації можуть бути збільшені за правилами та на підставах, які передбачені ПКУ.

Якщо згідно з відповідним розділом ПКУ з питань окремого податку, збору звітний (податковий) період не встановлено, податкова декларація подається та податкове зобов'язання сплачується у строки, передбачені цим пунктом для місячного базового звітного (податкового) періоду, крім випадків, коли подання податкової декларації не передбачено таким розділом ПКУ.

Внесення змін до податкової звітності визначає стаття 50 ПКУ.

У разі якщо у майбутніх податкових періодах (з урахуванням строків давності, визначених статтею 102 ПКУ) платник податків самостійно (у тому числі за результатами електронної перевірки) виявляє помилки, що містяться у раніше поданій ним податковій декларації (крім обмежень, визначених цією статтею), він зобов'язаний надіслати уточнюючий розрахунок до такої податкової декларації за формою чинного на час подання уточнюючого розрахунку (п. 50.1 ПКУ).

Платник податків має право не подавати такий розрахунок, якщо відповідні уточнені показники зазначаються ним у складі податкової декларації за будь-який наступний податковий період, протягом якого такі помилки були самостійно (у тому числі за результатами електронної перевірки) виявлені.

Платник податків, який самостійно (у тому числі за результатами електронної перевірки) виявляє факт заниження податкового зобов'язання минулих податкових періодів, зобов'язаний, за винятком випадків, установлених пунктом 50.2 ПКУ:

а) або надіслати уточнюючий розрахунок і сплатити суму недоплати та штраф у розмірі *трьох відсотків* від такої суми до подання такого уточнюючого розрахунку;

б) або відобразити суму недоплати у складі декларації з цього податку, що подається за податковий період, наступний за періодом, у якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, збільшену на суму штрафу у розмірі *п'яти відсотків* від такої суми, з відповідним збільшенням загальної суми грошового зобов'язання з цього податку.

Якщо після подачі декларації за звітний період платник податків подає нову декларацію з виправленими показниками до закінчення граничного строку подання декларації за такий самий звітний період або подає у наступних податкових періодах уточнюючу декларацію внаслідок виконання вимог п. 169.4 ПКУ (перерахунок податку та податкові соціальні пільги), то штрафи, визначені у цьому пункті, не застосовуються.

Пункт 50.2 ПКУ: платник податків під час проведення документальних планових та позапланових перевірок (з урахуванням термінів продовження, зупинення або перенесення термінів її проведення) не має права подавати уточнюючі податкові декларації (розрахунки) до поданих ним раніше податкових декларацій з відповідного податку і збору за звітний (податковий) період, який перевіряється контролюючим органом.

У разі якщо платник податків подає уточнюючий розрахунок до податкової декларації, поданої за період, що перевірявся, або не подає уточнюючий розрахунок протягом 20 робочих днів після дати складення довідки про проведення електронної перевірки, якою встановлено порушення податкового законодавства, відповідний контролюючий орган має право на проведення позапланової перевірки платника податків за відповідний період (п. 50.3 ПКУ).

Якщо платник місцевих податків (у частині податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, плати за землю та єдиного податку четвертої групи) після закінчення граничного строку подання звітної декларації подає декларацію у зв'язку зі змінами об'єкта та/або бази оподаткування (на підставі даних, внесених до відповідних державних реєстрів), то штрафи не застосовуються.

Подання звітності про суми доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і суми утриманого з них податку, а також суми нарахованого єдиного внеску визначає стаття 51 ПКУ.

Платники податків, у тому числі податкові агенти, платники єдиного внеску, зобов'язані подавати контролюючим органам у строки, встановлені ПКУ для податкового кварталу, податковий розрахунок сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податків - фізичних осіб, і сум утриманого з них податку, а також сум нарахованого єдиного внеску, з розбивкою по місяцях звітного кварталу.

У визначених ПКУ випадках розрахунки подаються в електронному вигляді.

На офіційному вебпорлаі ДПС України (https://tax.gov.ua/) для плаників податків існує вкладка **«Приймання та обробка електронних документів ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності»** (https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/priymannya-ta-obrobka-elektronnih-dokumentiv-its-edine-vikno/), у якій міститься інформація щодо електронного документообігу з органами ДПС та подання звітності.

Для здійснення електронного документообігу необхідно:

- *отримати* кваліфіковану електронну довірчу послугу у будь-якого кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг;

- *створити електронний документ у форматі (стандарті)*, затвердженому в установленому законодавством порядку, *з використанням будь-якого програмного забезпечення*, яке платник обирає на власний розсуд, *у строки та відповідно до порядку,* що визначені законодавством *для відповідних документів* в електронному та паперовому вигляді, із зазначенням всіх обов'язкових реквізитів та з використанням засобу кваліфікованого електронного підпису та печатки (за наявності);

- *надіслати* з використанням телекомунікаційних мереж до адресата протягом операційного дня *за адресами*:

zvit@sta.gov.ua до ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності»;

http://soap.tax.gov.ua/WebSrvGate/gate.asmx до вебсервісу обміну документами та квитанціями з приймальним шлюзом (протокол SOAP).

Квитанції та документи для користувачів даного сервісу зберігаються у базах даних сервісу протягом 72 годин. Якщо користувач не здійснив їх отримання клієнтським програмним забезпеченням протягом 72 годин, вони направляються на адресу електронної пошти, зазначену платником.

Інформаційні матеріали для платників та розробників програмних забезпечень розміщені на офіційному вебпорталі ДПС:

Опис вебсервісу обміну документами та квитанціями з приймальним шлюзом ІТС «Єдине вікно подання електронної звітності»:

http://soap.tax.gov.ua/WebSrvGate/gate.asmx

Сертифікати, що використовуються для підписання повідомлень ДПС (квитанцій, інформаційних розсилок, тощо) / зашифрування повідомлень на ДПС (звітність, тощо):

https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/platnikam-podatkiv-pro/edina-adresa/

Уніфікований формат транспортного повідомлення:

https://tax.gov.ua/arhiv/podatkova-baza-do-nabrannya-chinnosti-podatkovim-kodeksom/normativno-pravova-baza/nakazi-dpa-ukraini/arhiv-nakaziv-dpa-ukraini/nakazi-za-2010-rik/61409.html

Реєстр форм електронних документів:

https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/platnikam-podatkiv-pro/informatsiyno-analitichne-za/

Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності»:

https://tax.gov.ua/elektronna-zvitnist/spetsializovane-klientske-program/

Основні організаційно-правові засади обміну електронними документами між суб'єктами електронного документообігу визначені Порядком № 557 (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text).

3. Адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності.

Адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності взначені:

- Методичними рекомендаціями щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в ОДПС України № 171 (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0171225-06#Text) – *застосовуються для поданої платниками податків звітності у паперовому вигляді;*

- методичними рекомендаціями щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в органах ДПС України, від 14.06 2012 р. № 516 (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0516837-12#Text) – *подання звітності у тому числі засобами телекомунікаційного зв'язку.*

Методичні рекомендації № 516 затверджені з метою забезпечення практичного застосування статей 46 – 51 ПКУ.

Для забезпечення єдиної методології приймання та обробки документів податкової звітності повинні виконуватись такі процедури (п. 3.2. Методичних рекомендацій № 171, № 516):

- приймання та реєстрація документів податкової звітності від платників податків;
- перенесення інформації з документів податкової звітності на паперових та електронних носіях до електронних баз податкової звітності;
- перенесення інформації, наданої платниками податків на магнітних носіях, засобами телекомунікаційного зв'язку до електронних баз податкової звітності;
- проведення автоматизованих перевірок документів податкової звітності, зокрема окрема звірка даних документів податкової звітності з інформацією відповідних реєстрів, переліків тощо, згідно з наданими технічними завданнями;
- верифікація даних податкової звітності, наданих на паперових носіях, що переносяться до картки особового рахунку (КОР) платників податків;
- підготовка та вивантаження інформації щодо сум визначених платником грошових зобов'язань для подальшого перенесення відповідних показників до КОР платників податків;
- відпрацювання реєстрів неімпортованих записів, сформованих за результатами перенесення визначених платниками сум грошових зобов'язань з баз податкової звітності до КОР платників податків;
- контроль за даними, перенесеними до КОР платників податків;
- обробка податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку за ф. № 1ДФ;

- обробка податкової звітності (у тому числі поданої на магнітних носіях, в електронному вигляді), та звітності, показники якої не заносяться до КОР платників податків;

- формування та передача реєстрів на основі обробленої податкової звітності незалежно від способу подання податкової звітності;;

- оформлення і передача для збереження паперових носіїв податкової звітності;

- адміністрування системи приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності.

Картка особового рахунка (КОР) - форма електронного документа платника податку, збору (обов'язкового платежу) встановленого зразка, яка зберігається в межах єдиної інформаційної системи.

Режим обробки декларацій про доходи фізичної особи виконується засобами Автоматизованої інформаційної системи (АІС) «Облік податків і платежів» підрозділами оподаткування фізичних осіб за окремим порядком

У разі невизнання органами ДПС декларації як податкової із зазначенням підстав та пропозицією надати нову, оформлену належним чином, платнику податків відправляють повідомлення.

В електронній базі дана податкова звітність отримує статус «До відома», а в коментарях проставляється реєстраційний номер повідомлення та дата його відправки.

За відсутності зауважень до порядку оформлення податкової звітності вона реєструється і вважається прийнятою. Цей факт засвідчують відповідні відмітки: штамп, дата реєстрації документа та реєстраційний номер:

- на примірнику, проставляється штамп «Конфіденційно»;

- на примірнику, що залишається у платника, проставляється штамп «ОТРИМАНО»;

- відмітки проставляються на полях, визначених затвердженими формами податкової звітності, як основного документа, так і додатка до нього;

- реєстраційний номер формується при автоматичній нумерації звітів у системі приймання та обробки податкової звітності та має бути свій для кожного документа - один реєстраційний номер на кожний окремий документ з додатками (додатки унікальних реєстраційних номерів не мають).

Винятком є додатки до уточнених документів податкової звітності (довідки). Такі додатки також мають свій реєстраційний номер.

Зареєстровані документи податкової звітності не підлягають поверненню платнику податків.

Якщо після подачі декларації за звітний період платник податків подає нову декларацію з виправленими показниками до закінчення граничного строку подання декларації за такий самий звітний період, то штрафи, передбачені ПКУ, не застосовуються.

Така декларація заноситься до електронної бази даних з ознакою «звітна нова» (якщо це передбачено формою), а звітність, надана раніше, отримує статус «До відома».

При надходженні документів податкової звітності поштовими відправленнями платники податків повинні:

- оформити поштові відправлення згідно вимог;
- надіслати не пізніше ніж за п'ять днів до закінчення граничного строку подання декларацію (розрахунок) на адресу податкового органу поштою з повідомленням про вручення;
- податкова звітність приймається до відправлення листами, посилками, бандеролями з оголошеною цінністю з позначкою «Звіт» та з рекомендованим повідомленням про вручення.

При отриманні документів податкової звітності, яка подається платниками податків з порушенням термінів подання, такі документи приймаються, реєструються та для них здійснюється комп'ютерна обробка згідно із загальними правилами, зазначеними у Методичних рекомендаціях № 171, як для документів податкової звітності, поданої вчасно.

Приймання та обробка уточнених документів податкової звітності визначено п. 4.18 Методичних рекомендацій № 171.

Адміністрування системи приймання та обробки податкової звітності (п. 11 Методичних рекомендацій № 171)**.**

1) Розподіл прав доступу до електронних баз даних податкової звітності.

Для обслуговування системи приймання та обробки податкової звітності в кожному органі ДПС в підрозділі інформатизації процесів оподаткування повинен бути призначений адміністратор, до функціональних обов'язків якого входить адміністрування системи.

Права доступу до електронних баз даних розподіляються адміністратором залежно від груп користувачів:

- адміністратор - всі права доступу: адміністрування форм звітності, роботи з пакетами та формами звітності, роботи з архівами даних, відкриття форми 1ДФ, створення PP-файлів та ін.;
- група інспекторів відділу приймання та обробки податкової звітності - права на роботу з пакетами та формами податкової звітності;
- група користувачів електронної бази звітних документів (інспектори галузевих та інших підрозділів) – права на перегляд та перевірку звітів;
- група із обробки форми 1ДФ - права на роботу з формою (право на видалення звітів та створення PP-файлів може бути обмежене).

2) Адміністрування реєстру форм звітних документів.

При введенні нових форм провести адміністрування, а саме: відмітити, в яких періодах використовується дана форма звіту, в яких одиницях виміру заносяться показники, встановити автоматичне присвоєння реєстраційного номера, проставити ознаку можливості дублювання форми в межах одного періоду, ознаку верифікації відповідних звітів тощо.

3)Резервне копіювання даних.

Створення архівів даних виконується в обов'язковому порядку щоденно, після завершення введення даних звітних документів.

У максимально напружені за кількістю введеної податкової звітності періоди рекомендується копіювати базу даних двічі на день.

Резервне копіювання виконується системним адміністратором спеціальними засобами (СКБД ORACLE).

Резервна копія всієї системи документів податкової звітності повинна зберігатись на окремому комп'ютері, який розташований в приміщенні з обмеженим доступом.

Порядок приймання та реєстрації податкової звітності визначено розділом 4 Методичних рекомендацій № 516.

Податкова звітність складається та надсилається до Ценру обробки електронних звітів (ЦОЕЗ) в електронному вигляді з накладанням електронного цифрового підпису (ЕЦП) засобами телекомунікаційного зв'язку без додання роздрукованих оригіналів на паперових носіях відповідно до Порядку обміну електронними документами з контролюючими органами, від 06.06.2017р. №557: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text (п. .4.13 Методичних рекомендацій № 516).

4. Порядок обробки та перенесення інформації з документів податкової звітності до електронних баз контролюючих органів.

Податкова інформація, зібрана відповідно до ПКУ, **зберігається** в базах даних інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику (ст. 74 ПКУ).

Інформаційні системи і засоби їх забезпечення, розроблені, виготовлені або придбані центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, є державною власністю.

Система захисту податкової інформації, що зберігається в базах даних Інформаційних систем, встановлюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

Порядок перенесення інформації з податкової звітності до електронних баз органів ДПС визначено п. 5 Методичних рекомендацій № 171 та № 516.

Обробка та занесення інформації до електронних баз виконується працівниками підрозділу приймання та обробки податкової звітності.

Під час введення зазначених у звітності показників до електронних баз податкової звітності обов'язково проводиться автоматизована перевірка податкових документів відповідно до затверджених та реалізованих алгоритмів контролю в програмному забезпеченні по прийманню та обробці податкової звітності.

Алгоритми контролю, що застосовуються при автоматизованій перевірці показників документів податкової звітності, затверджені відповідними порядками заповнення.

Для уникнення помилок вводу при перенесенні показників бюджетних нарахувань з паперових носіїв до електронної бази податкової звітності підрозділами приймання та обробки виконується режим верифікації окремих звітних показників.

Часткова верифікація стосується звітних показників, які імпортуються до КОР, та виконується шляхом подвійного введення.

За достовірність інформації у базах податкової звітності несуть відповідальність працівники підрозділу приймання та обробки.

Імпорт до АІС «Облік податків і платежів» виконується підрозділом обліку податків та платежів на підставі реєстрів нарахованих сум.

Імпорт до інших баз, пов'язаний з використанням інформації з баз електронної податкової звітності, виконують працівники підрозділів, що експлуатують відповідні інформаційні бази даних.

Вивантаження інформації з баз податкової звітності та передача її для формування даних звітних документів до обласного рівня виконується підрозділом інформатизації процесів оподаткування в визначені терміни.

Щоденно, після закінчення обробки податкової звітності, підрозділи приймання та обробки податкової звітності (п. 6. Методичних рекомендацій № 171, № 516):

- звіряють суми до нарахування або відшкодування з даними декларацій (розрахунків), крім звітності, поданої в електронному вигляді з накладанням ЕЦП, використовуючи режим верифікації нарахованих сум;

- формують та передають до підрозділів обліку податків та платежів реєстри нарахованих сум у розрізі форм звітності по платниках податків разом із вивантаженими з електронної бази звітних документів даними;

- формують реєстри поданої звітності у розрізі форм із урахуванням різних способів подання звітності по платниках податків та передають їх разом з паперовими документами податкової звітності (за наявності) до галузевих підрозділів оподаткування юридичних та фізичних осіб.

По закінченні термінів подачі податкової звітності, наступного робочого дня формуються та передаються до галузевих підрозділів та підрозділів контрольно-перевірочної роботи:

- реєстри неподаної звітності в розрізі окремих видів звітних документів для аналізу та прийняття адміністративних рішень щодо неї. Процедура виконується за запитом структурних підрозділів на підставі реєстру платників кожного виду податків;

- реєстри неподаної звітності, звітності, яка не пройшла арифметичного контролю та реєстри звітності з нульовими показниками (після реалізації в програмному забезпеченні), з ПДВ формуються (в електронному вигляді) в обов'язковому порядку;

- реєстри невчасно поданої звітності (у міру надходження звітів);

- інші реєстри, формування яких реалізовано в програмному забезпеченні за технічними завданнями структурних підрозділів.

Імпорт до КОР платників податків окремо для юридичних та фізичних осіб виконується працівниками підрозділу обліку та звітності у відповідності до термінів надходження податкової звітності (не пізніше 1 дня до настання граничного терміну сплати, крім звітності, для якої терміни сплати встановлені до граничного терміну подання або окремими положеннями ПКУ.

Тема 6. Податковий контроль у системі адміністрування податків, зборів, обов'язкових платежів.

Запитання.

1. Поняття податкового контролю як складової системи адміністрування податків, зборів, платежів.
2. Горизонтальний моніторинг як форма податкового контролю.
3. Податкові перевірки в системі податкового контролю.
4. Електронні перевірки як додатковий сервіс у системі податкового контролю.
5. Оформлення результатів перевірок.

Основні поняття: податковий контроль, податковий моніторинг, ризик, податкова перевірка, камеральна перевірка, документальна перевірка, фактична перевірка, планова перевірка, позапланова перевірка, виїзна перевірка, невиїзна перевірка, план-графік проведення перевірок, електронна перевірка, хронометраж господарських операцій, акт перевірки, довідка перевірки, матеріали перевірки, податкове повідомлення-рішення.

1. Поняття податкового контролю як складової системи адміністрування податків, зборів, платежів.

Понятя податкового контролю та способи його здійснення визначає глава 5 ПКУ (ст. 61,62).

Податковий контроль - система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Податковий контроль здійснюється податковими і митними органами, в межах їх повноважень, встановлених ПКУ.

Органи Служби безпеки України, Національної поліції України, прокуратури, інші правоохоронні органи та їх службові (посадові) особи **не можуть брати безпосередньої участі у перевірках,** що проводяться контролюючими органами, та проводити перевірки суб'єктів підприємницької діяльності з питань оподаткування.

Податковий контроль здійснюється шляхом (п. 62.1 ПКУ):

- ведення обліку платників податків;
- інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів;
- перевірок та звірок відповідно до вимог ПКУ, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин;
- моніторингу контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків відповідно до ст. 39 ПКУ (участь у контрольованих операціях).

2. Горизонтальний моніторинг як форма податкового контролю.

Горизонтальний податковий моніторинг – це нова форма податкового контролю, яка передбачає надання платником податків прямого доступу податковому органу до своїх облікових систем в обмін звільнення від традиційних контрольних заходів.

Горизонтальний моніторинг – це здійснення органом ДПС процедури відстеження та аналізу податкових ризиків за фінансово-господарськими операціями, проведеними і запланованими великими платниками податків.

В податковому законодавстві **ризик** - ймовірність недекларування (неповного декларування) платником податків податкових зобов'язань, невиконання платником податків іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи (п. 14.1.221 ПКУ)

Горизонтальний податковий моніторинг вигідний для обох сторін учасників горизонтального податкового моніторингу.

Мета горизонтального податкового моніторингу полягає у контролі за дотриманням норм ПКУ та інших нормативних актів у сфері податків і зборів, за правильністю нарахування та своєчасністю сплати податків і зборів, а також правильності ведення обліку у платників податків.

Основна мета горизонтального моніторингу створення партнерських взаємовідносин органів ДПС із великими платниками податків шляхом своєчасного реагування та попередження здійснення ними ризикових операцій, що можуть призвести до порушень податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за яким здійснюється органами ДПС.

Метод горизонтального моніторингу – це передусім новий рівень спілкування з платниками податків, основною метою якого є не тотальний контроль за діяльністю суб'єкта господарювання та комплексний аудит усіх його операцій, а попередження здійснення платником податків ризикових операцій і визначення факторів (причин), що їх зумовлюють. Тобто за згоди платника податківці готові безкоштовно опрацьовувати інформацію щодо його фінансових операцій та наперед зазначати можливі ризики та сумнівних контрагентів.

Основні переваги горизонтального моніторингу:

- мінімізація втручання у поточну діяльність платників податків;
- оперативне реагування органу ДПС на проблеми платника податків;
- заміна існуючого постаудиту платника поточним моніторингом діяльності, тобто можливість проведення незалежного аудиту;
- вдосконалення ризико-орієнтованої системи адміністрування податків;
- запровадження принципу довіри у відносинах органу ДПС та платника податків і, як наслідок, – суттєве зменшення кількості, а надалі, можливо, і повна відсутність планових та позапланових перевірок.

Реалізації горизонтального моніторингу сприяє Інтернет-портал «Електронний кабінет платника податків», який надає платникам податків низку електронних сервісів, починаючи з подання звітів в електронному вигляді та закінчуючи спільним опрацюванням законодавства, формуванням законодавчих ініціатив, попередженням проведення сумнівних операцій, зіставленням даних за рівнями галузевих навантажень тощо.

В Україні цей метод податкового адміністрування широко використовується щодо ПДВ та акцизного податку. Підприємства-платники ПДВ зобов'язані надавати в органи ДПС інформацію щодо господарських операцій, здійснюваних підприємствами.

Інформація, отримана центральним офісом від учасника Горизонтального моніторингу в межах Горизонтального моніторингу, є конфіденційною, орган ДПС забезпечує нерозголошення змісту таких документів (інформації) без попередньої письмової згоди учасника Горизонтального моніторингу, за винятком випадків, передбачених законодавством України, та забезпечує необхідний режим захисту комерційної таємниці учасника Горизонтального моніторингу.

3. Податкові перевірки в системі податкового контролю.

Контролюючі органи мають право проводити **камеральні, документальні (планові або позапланові; виїзні або невиїзні) та фактичні перевірки,** порядок проведення яких визначені главою 8 ПКУ «Перевірки» (ст. 75-86 ПКУ).

Камеральні та документальні перевірки проводяться контролюючими органами в межах їх повноважень виключно у випадках та у порядку, встановлених ПКУ, а фактичні перевірки - ПКУ та іншими законами України, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи.

Камеральною вважається перевірка, яка проводиться у приміщенні контролюючого органу виключно на підставі даних, зазначених у податкових деклараціях (розрахунках) платника податків та даних системи електронного адміністрування податку на додану вартість (даних центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, даних Єдиного реєстру податкових накладних та даних митних декларацій), а також даних Єдиного реєстру акцизних накладних та даних системи електронного адміністрування реалізації пального та спирту етилового, даних СОД РРО (п. 75.1.1 ПКУ).

Предметом камеральної перевірки також може бути своєчасність подання податкових декларацій (розрахунків) та/або своєчасність реєстрації податкових накладних та/або розрахунків коригування до податкових накладних у Єдиному реєстрі податкових накладних, акцизних накладних та/або розрахунків коригування до акцизних накладних у Єдиному реєстрі акцизних накладних, виправлення помилок у податкових накладних та/або своєчасність сплати узгодженої суми податкового (грошового) зобов'язання виключно на підставі даних, що зберігаються (опрацьовуються) у відповідних інформаційних базах, повнота нарахування та своєчасність сплати податку на доходи фізичних осіб та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у разі невідповідності резидента Дія Сіті вимогам, визначеним п. 2-3, статті 5 Закону України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text), своєчасність та повнота сплати узгодженої суми грошового зобов'язання у вигляді авансового внеску з податку на прибуток підприємств, визначеного відповідно до п. 141.13 ПКУ, на підставі даних Реєстру пунктів обміну іноземної валюти.

Порядок проведення камеральних перевірок визначений статтею 76 ПКУ.

Камеральна перевірка проводиться посадовими особами контролюючого органу без будь-якого спеціального рішення керівника (його заступника або уповноваженої особи) такого органу або направлення на її проведення.

Камеральній перевірці підлягає **вся податкова звітність суцільним порядком.**

Згода платника податків на перевірку та його присутність під час проведення камеральної перевірки не обов'язкова.

Документальною перевіркою вважається перевірка, предметом якої є своєчасність, достовірність, повнота нарахування та сплати усіх передбачених ПКУ податків та зборів, а також дотримання валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) та яка проводиться на підставі податкових декларацій (розрахунків), фінансової, статистичної та іншої звітності, регістрів податкового та бухгалтерського обліку, ведення яких передбачено законом, первинних документів, які використовуються в бухгалтерському та податковому обліку і пов'язані з нарахуванням і сплатою податків та зборів, виконанням вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також отриманих в установленому законодавством порядку контролюючим органом документів та податкової інформації, у тому числі за результатами перевірок інших платників податків (п. 75.1.2 ПКУ).

Документальна планова перевірка проводиться відповідно до плану-графіка перевірок.

Документальна позапланова перевірка не передбачається у плані роботи контролюючого органу і проводиться за наявності хоча б однієї з підстав, визначених ПКУ.

Документальною виїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться за місцезнаходженням платника податків чи місцем розташування об'єкта права власності, стосовно якого проводиться така перевірка.

Документальною невиїзною перевіркою вважається перевірка, яка проводиться в приміщенні контролюючого органу.

Документальна невиїзна позапланова електронна перевірка, яка проводиться за заявою платника податків (електронна перевірка).

Порядок проведення документальних планових перевірок визначений статтею 77 ПКУ.

Документальна планова перевірка повинна бути передбачена у **плані-графіку проведення планових документальних перевірок.**

План-графік документальних планових перевірок на поточний рік оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, до 25 грудня року, що передує року, в якому будуть проводитися такі документальні планові перевірки.

До плану-графіка проведення документальних планових перевірок відбираються платники податків, які мають ризик щодо несплати податків та зборів, невиконання іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи.

Періодичність проведення документальних планових перевірок платників податків визначається залежно від ступеня ризику в діяльності таких платників податків, який поділяється на високий, середній та незначний.

Внесення змін до плану-графіка проведення документальних планових перевірок на поточний рік допускається не частіше одного разу в першому та одного разу в другому кварталі такого року, крім випадків коли зміни пов'язані із змінами найменування платника податків, що вже був включений до плану-графіка, та/або виправлення технічних помилок.

Документальна перевірка платника податків, який був включений до плану-графіка проведення документальних планових перевірок на поточний рік внаслідок внесення змін у такому році (інших ніж зміни найменування платника податків, що вже був включений до плану-графіка, та/або виправлення технічних помилок), може бути розпочата не раніше 1 липня поточного року в разі внесення змін до плану-графіка проведення документальних перевірок на поточний рік у першому кварталі такого року і не раніше 1 жовтня поточного року в разі внесення змін до плану-графіка проведення документальних перевірок на поточний рік у другому кварталі такого року.

Оновлений план-графік оприлюднюється на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, до 30 числа останнього місяця кварталу (у випадках змін найменування платника податків, що вже був включений до плану-графіка, та/або виправлення технічних помилок - до 30 числа місяця, що передує місяцю, в якому будуть проводитися такі документальні планові перевірки).

Про проведення документальної планової перевірки керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу **приймається рішення, яке оформлюється наказом.**

Право на проведення документальної планової перевірки платника податків надається лише у випадку, коли йому (його представнику) не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки надіслано (вручено) у порядку, визначеному статтею 42 ПКУ(листування), копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки.

Допуск посадових осіб контролюючих органів до проведення документальної планової виїзної перевірки здійснюється згідно із статтею ПКУ. Документальна планова невиїзна перевірка здійснюється у порядку, передбаченому статтею 79 ПКУ.

Строки проведення документальної планової перевірки встановлені статтею 82 ПКУ.

Порядок проведення документальних позапланових перевірок визначений статтею 78 ПКУ.

Документальна позапланова перевірка здійснюється за наявності хоча б однієї з таких підстав (п. 78.1 ПКУ):

- порушення платником податків валютного, податкового законодавства, законодавства у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та іншого не врегульованого ПКУ;

- платником податків не подано в установлений законом строк податкову декларацію, розрахунки, звітність для податкового контролю за трансфертним ціноутворенням відповідно до п. 39.4 ПКУ, якщо їх подання передбачено законом;

- платником податків подано контролюючому органу уточнюючий розрахунок з відповідного податку за період, який перевірявся контролюючим органом;

- виявлено недостовірність даних, що містяться у податкових деклараціях, поданих платником податків, якщо платник податків не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на письмовий запит контролюючого органу, в якому зазначено виявлену недостовірність даних та відповідну декларацію протягом 15 робочих днів з дня, наступного за днем отримання запиту;

- платником податків подано в установленому порядку контролюючому органу заперечення до акта перевірки, або скаргу на прийняте за її результатами податкове повідомлення-рішення, в яких вимагається повний або частковий перегляд результатів відповідної перевірки або скасування прийнятого за її результатами податкового повідомлення-рішення у разі якщо платник податків у своїй скарзі (запереченнях) посилається на обставини, що не були досліджені під час перевірки, та об'єктивний їх розгляд неможливий без проведення перевірки. Така перевірка проводиться виключно з питань, що стали предметом оскарження (для цього в органах ДПС видається наказ про проведення документальної позапланової перевірки).

- розпочато процедуру реорганізації юридичної особи (крім перетворення), припинення юридичної особи або підприємницької діяльності фізичної особи - підприємця, закриття постійного представництва чи відокремленого підрозділу юридичної особи, в тому числі іноземної компанії, організації, порушено провадження у справі про визнання банкрутом платника податків або подано заяву про зняття з обліку платника податків;

- платником подано декларацію, в якій заявлено до відшкодування з бюджету податок на додану вартість, за наявності підстав для перевірки, визначених у розділі 5 ПКУ, та/або з від'ємним значенням з податку на додану вартість, яке становить більше 100 тис. грн.;

- щодо платника податку подано скаргу:

- *про ненадання таким платником податків податкової накладної покупцю або про допущення продавцем товарів/послуг помилок при зазначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної, , та/або порушення продавцем/покупцем граничних термінів реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної та/або розрахунку коригування у разі ненадання таким платником податків протягом 15 робочих днів з дня, наступного за днем отримання письмового запиту контролюючого органу, в якому зазначається інформація із скарги, пояснень та документального підтвердження на цей запит;*

- *про ненадання таким платником податків акцизної накладної покупцю або про порушення порядку заповнення та/або порядку реєстрації акцизної накладної у разі ненадання таким платником податків протягом 15 робочих днів з дня, наступного за днем отримання письмового запиту контролюючого органу, в якому зазначається інформація із скарги, пояснень та документального підтвердження на цей запит;*

- інші підстави, визначені п. 78.1 ст. 78 ПКУ.

Обмеження у підставах проведення перевірок платників податків, визначені ПКУ, не поширюються на перевірки, що проводяться на звернення такого платника податків.

Працівникам правоохоронних органів забороняється брати участь у проведенні планових та позапланових виїзних перевірок платників податків, що проводяться контролюючими органами, якщо такі перевірки не пов'язані з веденням оперативно-розшукових справ або здійсненням кримінального провадження стосовно таких платників податків (посадових осіб платників податків), що знаходяться в їх провадженні (п. 78.3 ПКУ).

Про проведення документальної позапланової перевірки керівник (його заступник або уповноважена особа) контролюючого органу приймає рішення, яке оформлюється наказом.

Право на проведення документальної позапланової перевірки платника податків надається лише у випадку, коли йому до початку проведення зазначеної перевірки вручено у порядку, визначеному ст. 42 ПКУ (листування), копію наказу про проведення документальної позапланової перевірки.

Порядок проведення документальних невиїзних перевірок визначений статтею 79 ПКУ.

Документальна невиїзна перевірка здійснюється у разі прийняття керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу рішення про її проведення та за наявності підстав для проведення документальної перевірки. Документальна невиїзна перевірка здійснюється на підставі документів та даних, наданих платником податків у визначених ПКУ випадках, або отриманих в інший спосіб, передбачений законом (п. 79.1 ПКУ).

Присутність платників податків під час проведення документальних невиїзних перевірок не обов'язкова.

За наявності письмового звернення платника податків замість документальної невиїзної перевірки може проводитися документальна виїзна перевірка.

Документальна позапланова невиїзна перевірка проводиться посадовими особами контролюючого органу виключно на підставі рішення керівника (його заступника або уповноваженої особи) контролюючого органу, оформленого наказом, та за умови вручення платнику податків (його представнику), копії наказу про проведення документальної позапланової невиїзної перевірки та письмового повідомлення про дату початку та місце проведення такої перевірки.

У разі надіслання (вручення) платнику податків (його представнику) копії наказу про проведення документальної позапланової невиїзної перевірки та письмового повідомлення про дату початку та місце проведення позапланової невиїзної перевірки, шляхом надсилання за адресою (місцезнаходженням, податковою адресою) платника податків рекомендованим листом з повідомленням про вручення документальна позапланова невиїзна перевірка розпочинається не раніше 30 календарного дня з дати надсилання такого повідомлення та копії наказу.

Фактичною вважається перевірка, що здійснюється за місцем фактичного провадження платником податків діяльності, розташування господарських або інших об'єктів права власності такого платника. Така перевірка здійснюється контролюючим органом щодо дотримання норм законодавства з питань регулювання обігу готівки, порядку здійснення платниками податків розрахункових операцій,

ведення касових операцій, наявності ліцензій, свідоцтв, у тому числі про виробництво та обіг підакцизних товарів, дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами) (п. 75.1.3 ПКУ).

Порядок проведення фактичних перевірок визначений статтею 80 ПКУ.

Фактична перевірка здійснюється **без попередження платника податків (особи).**

Фактична перевірка може проводитися на підставі рішення керівника (його заступника або уповноваженої особи) контролюючого органу, оформленого наказом, копія якого вручається платнику податків або його уповноваженому представнику, або особам, які фактично проводять розрахункові операції під розписку до початку проведення такої перевірки, **та за наявності хоча б однієї з таких підстав (п. 80.2.1 ПКУ):**

- у разі коли за результатами перевірок інших платників податків виявлено факти, які свідчать про можливі порушення платником податків законодавства щодо виробництва та обігу підакцизних товарів, здійснення платником податків розрахункових операцій, ведення касових операцій, наявності патентів, ліцензій та інших документів, контроль за наявністю яких покладено на контролюючі органи, та виникає необхідність перевірки таких фактів;

- у разі наявності та/або отримання в установленому законодавством порядку інформації від державних органів або органів місцевого самоврядування, яка свідчить про можливі порушення платником податків законодавства, контроль за яким покладено на контролюючі органи, зокрема, щодо здійснення платниками податків розрахункових операцій, у тому числі із забезпеченням можливості проведення розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, ведення касових операцій, наявності патентів, ліцензій та інших документів, контроль за наявністю яких покладено на контролюючі органи, виробництва та обігу підакцизних товарів;

- письмового звернення покупця (споживача), оформленого відповідно до закону, про порушення платником податків установленого порядку проведення розрахункових операцій, у тому числі незабезпечення можливості проведення розрахунків за товари (послуги) з використанням електронних платіжних засобів, касових операцій, патентування або ліцензування;

- неподання суб'єктом господарювання в установлений законом строк обов'язкової звітності про використання реєстраторів розрахункових операцій та/або програмних реєстраторів розрахункових операцій, розрахункових книжок та книг обліку розрахункових операцій, подання їх із нульовими показниками;

- у разі наявності та/або отримання в установленому законодавством порядку інформації про порушення вимог законодавства в частині виробництва, обліку, зберігання та транспортування спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах і пального, та цільового використання спирту платниками податків, обладнання акцизних складів витратомірами-лічильниками та/або рівномірами-лічильниками, та/або масовими витратомірами, а також здійснення функцій, визначених законодавством у сфері регулювання виробництва і обігу спирту, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, пального;

- у разі виявлення за результатами попередньої перевірки порушення законодавства з питань, визначених у п. 75.1.3 ПКУ;

- у разі наявності та/або отримання в установленому законодавством порядку інформації про використання праці найманих осіб без належного оформлення трудових відносин та виплати роботодавцями доходів у вигляді заробітної плати без сплати податків до бюджету, а також здійснення фізичною особою підприємницької діяльності без державної реєстрації.

Під час проведення фактичної перевірки в частині дотримання роботодавцем законодавства щодо укладення трудового договору, оформлення трудових відносин з працівниками (найманими особами), в тому числі тим, яким установлено випробування, перевіряється наявність належного оформлення трудових відносин, з'ясовуються питання щодо ведення обліку роботи, виконаної працівником, обліку витрат на оплату праці, відомості про оплату праці працівника. Для з'ясування факту належного оформлення трудових відносин з працівником, який здійснює трудову діяльність, можуть використовуватися документи, що посвідчують особу, або інші документи, які дають змогу її ідентифікувати (посадове посвідчення, посвідчення водія, санітарна книжка тощо) (п. 80.6 ПКУ).

Фактична перевірка проводиться двома і більше посадовими особами контролюючого органу у присутності посадових осіб суб'єкта господарювання або його представника та/або особи, що фактично здійснює розрахункові операції.

Під час проведення перевірки посадовими особами, які здійснюють таку перевірку, може проводитися **хронометраж господарських операцій**. За результатами хронометражу складається довідка, яка підписується посадовими особами контролюючого органу та посадовими особами суб'єкта господарювання або його представника та/або особами, що фактично здійснюють господарські операції.

Хронометраж - процес спостереження за веденням господарської діяльності платника податків, який здійснюється під час проведення фактичних перевірок та застосовується контролюючими органами з метою встановлення реальних показників щодо діяльності платника податків, яка здійснюється на відповідному місці її провадження (п. 14.1.264 ПКУ).

Інші умови проведення перевірок, строки виїзних перевірок, матеріали, які є підставами для висновків під час проведення перевірок, Проведення експертизи під час здійснення податкового контролю визначені статтями 81-84 ПКУ.

Умови надання платниками податків документів для перевірки визначені статтею 85 ПКУ.

Забороняється витребування документів від платника податків будь-якими посадовими (службовими) особами контролюючих органів у випадках, не передбачених ПКУ.

Платник податків зобов'язаний надати посадовим (службовим) особам контролюючих органів у повному обсязі всі документи, що належать або пов'язані з предметом перевірки. Такий обов'язок виникає у платника податків після початку перевірки.

При цьому великий платник податків на запит контролюючого органу зобов'язаний також надати посадовим (службовим) особам контролюючих органів засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням законодавства про електронний документообіг копії таких документів, що створюються ним в

електронній формі з обліку доходів, витрат та інших показників, пов'язаних із визначенням об'єктів оподаткування (податкових зобов'язань), первинних документів, регістрів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, інших документів, пов'язаних з обчисленням та сплатою податків і зборів, не пізніше двох робочих днів, наступних за днем отримання запиту.

Для них, загальний формат та порядок подачі такої інформації визначаються органами ДПС. У разі невстановлення електронного формату та порядку надання такої інформації платник податків звільняється від обов'язку подання її в електронній формі.

Документи, що містять комерційну таємницю або є конфіденційними, передаються окремо із зазначенням посадової (службової) особи, що їх отримала. Передача таких документів для їх огляду, вивчення і їх повернення оформляються актом у довільній формі, який підписують посадова (службова) особа контролюючого органу та платник податків (його представник).

При проведенні перевірок посадові (службові) особи контролюючого органу мають право отримувати у платників податків належним чином **завірені копії** первинних фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, що свідчать про приховування (заниження) об'єктів оподаткування, несплату податків, зборів, платежів, порушення вимог іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи. Такі копії повинні бути засвідчені підписом платника податків або його посадової особи та скріплені печаткою (за наявності).

Відповідний запит на отримання копій документів повинен бути поданий посадовою (службовою) особою контролюючого органу не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати закінчення перевірки.

Забороняється вилучення оригіналів документів за винятком випадків, передбачених кримінальним процесуальним законодавством.

У разі відмови платника податків або його законних представників надати копії документів посадовій (службовій) особі контролюючого органу така особа складає акт у довільній формі (п. 85.6 ПКУ).

Отримання копій документів оформляється описом. Копія опису, складеного посадовими (службовими) особами контролюючого органу, вручається під підпис платнику податків або його законному представнику. Якщо платник податків або його законний представник відмовляється від засвідчення опису або від підпису про отримання копії опису, то посадові (службові) особи контролюючого органу, які отримують копії, роблять відмітку про відмову від підпису.

Посадова (службова) особа контролюючого органу, яка проводить перевірку, у випадках, передбачених ПКУ, має право отримувати від платника податків або його законних представників копії документів, що належать до предмета перевірки. Такі копії повинні бути засвідчені підписом платника податків або його посадової особи та скріплені печаткою (за наявності).

4. Електронні перевірки як додатковий сервіс у системі податкового контролю.

Документальною невиїзною позаплановою електронною перевіркою за заявою платника податків (електронна перевірка) вважається перевірка, що проводиться на підставі заяви, поданої платником податків з незначним ступенем

ризику, визначеним відповідно до п. 77.2 ПКУ (платники податків, які мають ризик), до контролюючого органу, в якому він перебуває на податковому обліку (п. 75.1.2 ПКУ).

Заява подається за 10 календарних днів до очікуваного початку проведення електронної перевірки, але не раніше офіційного повідомлення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, про запровадження проведення такої перевірки **для відповідних платників податків, які застосовують:**

- спрощену систему оподаткування, обліку та звітності;
- суб'єктів господарювання мікро-, малого; середнього підприємництва;
- інших платників податків (п. 75.1.2 ПКУ).

Форма заяви, порядок її подання, прийняття рішення про проведення електронної перевірки встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Для проведення електронної перевірки платник податків забезпечує подання до контролюючого органу засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законодавства документів, які відповідно до ПКУ пов'язані з обчисленням та сплатою податків і зборів (якщо такі документи створюються таким платником податків в електронній формі та зберігаються на машинних носіях інформації). Загальний формат та порядок подання такої інформації встановлюються органами ДПС (п.85.2 ПКУ).

За результатами електронної перевірки складається довідка у двох примірниках, що підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється у контролюючому органі протягом трьох робочих днів з дня закінчення установленого для проведення перевірки строку (для платників податків, які мають філії та/або перебувають на консолідованій сплаті,- протягом п'яти робочих днів) (п. 86.11. ПКУ).

Довідка електронної перевірки після її реєстрації вручається особисто платнику податків або його законним представникам для ознайомлення та підписання протягом п'яти робочих днів з дня вручення.

У разі незгоди платника податків або його законних представників з висновками перевірки чи фактами і даними, викладеними в довідці, складеній за результатами електронної перевірки, вони зобов'язані підписати таку довідку та мають право подати свої заперечення, які є невід'ємною частиною такої довідки, разом з підписаним примірником довідки.

Такі заперечення розглядаються контролюючим органом протягом п'яти робочих днів з дня їх отримання та платнику податків надсилається відповідь у вигляді податкових повідомлень-рішень. Така відповідь є невід'ємною частиною довідки про проведення електронної перевірки. Платник податку (його уповноважена особа та/або представник) має право брати участь у розгляді заперечень, про що він зазначає у поданих запереченнях.

5. Оформлення результатів перевірок.

Порядок оформлення результатів перевірок визначений статтею 86 ПКУ.

Результати перевірок (крім камеральних та електронних перевірок) оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами

контролюючого органу та платниками податків або їх законними представниками (у разі наявності). *У разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, складається довідка (п. 86.1. ПКУ).*

Акт (довідка), складений за результатами перевірки та підписаний посадовими особами, які проводили перевірку, або особами, уповноваженими на це у встановленому порядку, у строки, визначені ПКУ, надається платнику податків або його законному представнику, який зобов'язаний його підписати.

Акт перевірки - документ, який складається у передбачених ПКУ випадках, підтверджує факт проведення перевірки та відображає її результати.

Акт перевірки не може розглядатися як заява або повідомлення про вчинення кримінального правопорушення щодо ухилення від сплати податків.

Довідка перевірки - документ, який складається у передбачених ПКУ випадках, підтверджує факт проведення перевірки та відображає її результати і є носієм доказової інформації про невстановлення фактів порушень вимог податкового, валютного та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Строк складення акта (довідки) про результати перевірки не зараховується до строку проведення перевірки, встановленого ПКУ (з урахуванням його продовження).

У разі незгоди платника податків з висновками акта (довідки) такий платник зобов'язаний підписати такий акт (довідку) перевірки із запереченнями, які він має право надати разом з підписаним примірником акта (довідки) або окремо у строки, передбачені ПКУ.

Матеріали перевірки - це:

- акт (довідка) перевірки з інформативними додатками, які є його невід'ємною частиною;
- заперечення, надані платником податків до акта (довідки) перевірки (у разі їх наявності на час розгляду);
- пояснення та їх документальне підтвердження, які надані платником податків відповідно до статей 16-17 ПКУ.

За результатами камеральної перевірки у разі встановлення порушень складається акт у двох примірниках, який підписується посадовими особами такого органу, які проводили перевірку, і після реєстрації у контролюючому органі вручається або надсилається для підписання протягом трьох робочих днів платнику податків у порядку, визначеному ПКУ (листування) (п. 86.2. ПКУ)

Акт (довідка) документальної виїзної перевірки, складається у двох примірниках, підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється у контролюючому органі протягом п'яти робочих днів з дня, що настає за днем закінчення установленого для проведення перевірки строку (для платників податків, які мають філії та/або перебувають на консолідованій сплаті, - протягом 10 робочих днів) (п. 86.3 ПКУ).

У разі відмови платника податків або його законних представників від підписання акта (довідки) посадовими особами контролюючого органу складається відповідний акт, що засвідчує факт такої відмови. Один примірник акта або довідки про результати виїзної планової чи позапланової документальної перевірки у день

його підписання або відмови від підписання вручається або надсилається платнику податків чи його законному представнику.

Акт (довідка) документальної невиїзної перевірки складається у двох примірниках, підписується посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, та реєструється у контролюючому органі протягом п'яти робочих днів з дня, що настає за днем закінчення установленого для проведення перевірки строку (для платників податків, які мають філії та/або перебувають на консолідованій сплаті, - протягом 10 робочих днів) (п. 86.4 ПКУ).

Акт (довідка) документальної невиїзної перевірки не пізніше наступного робочого дня після його реєстрації вручається особисто платнику податків чи його представникам або надсилається. У разі відмови платника податків або його представників від підписання акта (довідки) перевірки посадовими особами контролюючого органу складається відповідний акт, що засвідчує факт такої відмови.

Акт (довідка) про результати фактичних перевірок, складається у двох примірниках, підписується посадовими особами контролюючих органів, які проводили перевірку, реєструється не пізніше наступного робочого дня після закінчення перевірки. Акт (довідка) про результати зазначених перевірок підписується особою, яка здійснювала розрахункові операції, платником податків та його законними представниками (у разі наявності) (п. 86.5 ПКУ).

Підписання акта (довідки) таких перевірок особою, яка здійснювала розрахункові операції, платником податків та/або його представниками та посадовими особами контролюючого органу, які проводили перевірку, здійснюється за місцем проведення перевірки або у приміщенні контролюючого органу.

У разі відмови платника податків, його законних представників або особи, яка здійснювала розрахункові операції, від підписання акта (довідки), посадовими особами контролюючого органу складається акт, що засвідчує факт такої відмови. Один примірник акта або довідки про результати перевірки не пізніше наступного робочого дня після його складення реєструється в журналі реєстрації актів контролюючого органу і не пізніше наступного дня після його реєстрації вручається або надсилається платнику податків, його законному представнику або особі, яка здійснювала розрахункові операції.

У разі відмови платника податків або його законних представників від отримання примірника акта (довідки) перевірки чи неможливості його вручення платнику податків або його законним представникам чи особі, яка здійснювала розрахункові операції з будь-яких причин, такий акт або довідка надсилається платнику податків у формі надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень. У таких випадках контролюючим органом складається відповідний акт або робиться позначка в акті або довідці про результати перевірки.

Відмова платника податків або його законних представників від підписання акта перевірки або отримання його примірника не звільняє платника податків від обов’язку сплатити визначені контролюючим органом за результатами перевірки грошові зобов’язання.

У разі незгоди платника податків або його представників з висновками перевірки чи фактами і даними, викладеними в акті (довідці) перевірки (крім документальної позапланової перевірки, проведеної у порядку, встановленому п. 78.1.5 ПКУ), вони мають право подати свої заперечення та додаткові документи і

пояснення, зокрема, але не виключно, документи, що підтверджують відсутність вини, наявність пом'якшуючих обставин або обставин, що звільняють від фінансової відповідальності відповідно до ПКУ, до контролюючого органу, який проводив перевірку платника податків, протягом 10 робочих днів з дня, наступного за днем отримання акта (довідки) (п. 86.7 ПКУ).

Такі заперечення, додаткові документи і пояснення є невід'ємною частиною матеріалів перевірки. Розгляд таких матеріалів органами ДПС визначений п. 86.7 стю 86 ПКУ.

Податкове повідомлення-рішення приймається в порядку, передбаченому статтею 58 ПКУ, керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу протягом п'ятнадцяти робочих днів з дня, наступного за днем вручення платнику податків, його представнику або особі, яка здійснювала розрахункові операції, акта перевірки, та надсилається (вручається) платнику податків у порядку, визначеному ПКУ (листування).

В акті перевірки зазначаються як факти заниження, так і факти завищення податкових зобов'язань платника.

Тема 7. Визначення суми податкових зобов'язань платника податків контролюючими органами.

Запитання.

1. Поняття податкового та/або грошового зобов'язання та порядок їх визначення контролюючими органами.
2. Строки сплати податкового зобов'язання.
3. Податкові повідомлення – рішення контролюючих органів та процедура їх направлення (вручення) платникам податків.
4. Порядок направлення (вручення) контролюючими органами податкових вимог платникам податків.
5. Відкликання податкового повідомлення-рішення і податкової вимоги.
6. Методика встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу.
7. Розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків.
8. Списання безнадійного податкового боргу.

Основні поняття: податкове зобов'язання, податкове повідомлення-рішення, податкова вимога, коефіцієнт загрози виникнення податкового боргу, розстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, безнадійний податковий борг.

1. Поняття податкового та/або грошового зобов'язання та порядок їх визначення контролюючими органами.

Податкове зобов'язання - сума коштів, яку платник податків, у тому числі податковий агент, повинен сплатити до відповідного бюджету або на єдиний рахунок як податок або збір на підставі, в порядку та строки, визначені податковим законодавством (у тому числі сума коштів, визначена платником податків у податковому векселі та не сплачена в установлений законом строк), та/або сума коштів, сформована за рахунок податкових пільг, що були використані платником

податків не за цільовим призначенням чи з порушенням порядку їх надання, встановленим ПКУ чи Митним кодексом України (п. 141.1.156 ПКУ).

Визначення сум податкових та грошових зобов'язань визначає стаття 54 ПКУ.

Крім випадків, передбачених податковим законодавством, **платник податків самостійно обчислює суму податкового та/або грошового зобов'язання та/або пені,** яку зазначає у податковій (митній) декларації або уточнюючому розрахунку, що подається контролюючому органу у строки, встановлені ПКУ. Така сума грошового зобов'язання та/або пені вважається узгодженою.

Грошове зобов'язання щодо суми податкових зобов'язань з податку, що підлягає утриманню та сплаті (перерахуванню) до бюджету в разі нарахування/виплати доходу на користь платника податку - фізичної особи, вважається узгодженим податковим агентом або платником податку, який отримує доходи не від податкового агента, в момент виникнення податкового зобов'язання, який визначається за календарною датою, встановленою розділом 4 ПКУ для граничного строку сплати податку до відповідного бюджету (п. 54.2 ПКУ).

Контролюючий орган зобов'язаний самостійно визначити суму грошових зобов'язань, зменшення (збільшення) суми бюджетного відшкодування та/або зменшення (збільшення) від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість платника податків, передбачених ПКУ або іншим законодавством, або зменшення суми податку на доходи фізичних осіб, задекларовану до повернення з бюджету у зв'язку із використанням платником податку права на податкову знижку, якщо (п. 54.3 ПКУ):

- платник податків не подає в установлені строки податкову (митну) декларацію, а при здійсненні заходів податкового контролю встановлено факти здійснення платником податків діяльності, що призвела до виникнення об'єктів оподаткування, наявності показників, які підлягають декларуванню, відповідно до вимог ПКУ та наявності діючих (у тому числі призупинених) ліцензій на право здійснення діяльності з підакцизною продукцією, яка підлягає ліцензуванню згідно із законодавством;

- дані перевірок результатів діяльності платника податків, крім електронної перевірки, свідчать про заниження або завищення суми його податкових зобов'язань та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи, суми бюджетного відшкодування та/або від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість платника податків, або завищення суми податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню з бюджету у зв'язку із використанням платником податку права на податкову знижку, заявлених у податкових (митних) деклараціях, уточнюючих розрахунках;

- згідно з податковим та іншим законодавством особою, відповідальною за нарахування сум податкових зобов'язань з окремого податку або збору та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи, застосування штрафних (фінансових) санкцій та нарахування пені, у тому числі за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності, є контролюючий орган;

- дані перевірок щодо утримання податків у джерела виплати, в тому числі податкового агента, свідчать про порушення правил нарахування, утримання та

сплати до відповідних бюджетів податків і зборів, передбачених ПКУ, у тому числі податку на доходи фізичних осіб таким податковим агентом;

- результати митного контролю, отримані після закінчення процедури митного оформлення та випуску товарів, свідчать про заниження або завищення податкових зобов'язань, визначених платником податків у митних деклараціях (п. 54.3 ст. 54 ПКУ).

Якщо сума грошового зобов'язання розраховується контролюючим органом, платник податків не несе відповідальності за своєчасність, достовірність і повноту нарахування такої суми, проте несе відповідальність за своєчасне та повне погашення нарахованого узгодженого грошового зобов'язання і має право оскаржити зазначену суму в порядку, встановленому ПКУ.

2. Строки сплати податкового зобов'язання.

Строки сплати податкового зобов'язання визначені статтею 57 ПКУ.

Платник податків зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку, передбаченого ПКУ для подання податкової декларації, крім випадків, встановлених ПКУ.

Податковий агент зобов'язаний сплатити суму податкового зобов'язання (суму нарахованого (утриманого) податку), самостійно визначеного ним з доходу, що виплачується на користь платника податку - фізичної особи та за рахунок такої виплати, у строки, передбачені ПКУ.

Суму податкового зобов'язання, визначену у митній декларації, платник податків зобов'язаний сплатити до/або на день подання митної декларації.

Якщо граничний строк сплати податкового зобов'язання припадає на вихідний або святковий день, останнім днем сплати податкового зобов'язання вважається операційний (банківський) день, що настає за вихідним або святковим днем.

У разі коли відповідно до ПКУ або інших законів України контролюючий орган самостійно визначає податкове зобов'язання платника податків з причин, не пов'язаних з порушенням податкового законодавства, та надсилає (вручає) податкове/податкові повідомлення-рішення про сплату суми/сум платнику податку, такий платник податків зобов'язаний сплатити нараховану суму податкового зобов'язання у строки, визначені ПКУ та в статті 297 Митного кодексу України, а якщо такі строки не визначено, - протягом 30 календарних днів, що настають за днем отримання податкового повідомлення-рішення про таке нарахування.

У разі визначення грошового зобов'язання контролюючим органом за підставами, визначеними п. 54.3 ПКУ, платник податків зобов'язаний сплатити нараховану суму грошового зобов'язання протягом 10 робочих днів, що настають за днем отримання податкового повідомлення-рішення, крім випадків, коли протягом такого строку такий платник податків розпочинає процедуру оскарження рішення контролюючого органу.

У разі оскарження рішення контролюючого органу про нараховану суму грошового зобов'язання платник податків зобов'язаний самостійно погасити узгоджену суму, а також пеню та штрафні санкції за їх наявності протягом 10 робочих днів, наступних за днем такого узгодження.

Пеня та штрафні санкції, нараховані на суму грошового зобов'язання (її частку), скасовану за результатами адміністративного чи судового оскарження, також підлягають скасуванню, а якщо такі пеня та санкції були сплачені, вони підлягають зарахуванню в рахунок погашення податкового боргу, грошових зобов'язань або поверненню в порядку, встановленому статтею 43 ПКУ «Умови повернення помилково та/або надміру сплачених грошових зобов'язань та пені».

Фізичні особи - платники податків повинні сплачувати податки і збори, що встановлені ПКУ, через установи банків (у тому числі із застосуванням єдиного рахунку в порядку, визначеному статтею 35^{-1} ПКУ) або відділення операторів поштового зв'язку.

У разі якщо зазначені особи проживають у сільській (селищній) місцевості, вони можуть сплачувати податки і збори через каси сільських (селищних) рад за квитанцією про прийняття податків і зборів, форма якої встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики.

3. Податкові повідомлення – рішення контролюючих органів та процедура їх направлення (вручення) платникам податків.

Податкове повідомлення-рішення - письмове повідомлення контролюючого органу (рішення) про обов'язок платника податків сплатити суму грошового зобов'язання, визначену контролюючим органом у випадках, передбачених ПКУ та іншими законодавчими актами, контроль за виконанням яких покладено на контролюючі органи, або внести відповідні зміни до податкової звітності (п 14.1.157 ПКУ).

Порядок направлення та вручення податкових повідомлень – рішень визначені статтею 58 ПКУ.

Контролюючий орган надсилає (вручає) платнику податків податкове повідомлення-рішення, якщо сума грошового зобов'язання платника податків, передбаченого податковим або іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, розраховується контролюючим органом відповідно до ст. 54 ПКУ (крім декларування товарів, передбаченого для громадян) або якщо за результатами перевірки контролюючим органом встановлено факт (п. 58.1 ПКУ):

- невідповідності суми бюджетного відшкодування сумі, заявленій у податковій декларації;
- завищення розміру задекларованого від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість, розрахованої платником податків відповідно до розділу 5 ПКУ;
- заниження або завищення суми податкових зобов'язань, заявленої у податковій (митній) декларації, або суми податкового кредиту, заявленої у податковій декларації з податку на додану вартість, крім випадків, коли зазначене заниження або завищення враховано при винесенні інших податкових повідомлень-рішень за результатами перевірки;
- завищення сум податку на доходи фізичних осіб, що підлягає поверненню з бюджету, заявлених податкових деклараціях, зокрема при використанні права на податкову знижку відповідно до розділу 4 ПКУ;

- наявності помилок при визначенні обов'язкових реквізитів податкової накладної та/або відсутності реєстрації податкової накладної та/або розрахунку коригування до податкової накладної протягом граничних строків, передбачених ПКУ.

Податкове повідомлення-рішення містить (п. 58.1.1 ПКУ):

1) суму та підставу для визначення (нарахування/зменшення) грошового зобов'язання та/або податкового зобов'язання, що повинен сплатити платник податків, та/або суму та підставу для зменшення бюджетного відшкодування та/або зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість, та/або зменшення податку на доходи фізичних осіб, задекларованого до повернення з бюджету, зокрема при використанні права на податкову знижку, та/або збільшення/зменшення суми податкових зобов'язань, заявленої у податковій декларації, або суми податкового кредиту, заявленої у податковій декларації з податку на додану вартість, та посилання на норми ПКУ та/або іншого закону, контроль за виконанням якого покладено на контролюючі органи, відповідно до яких здійснено їх розрахунок;

2) попередження про необхідність складення та реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної/розрахунку коригування до неї або про необхідність виправлення помилок, допущених під час зазначення реквізитів податкової накладної (у випадках, передбачених ПКУ);

3) граничні строки сплати грошового зобов'язання та/або строки виправлення платником податків показників податкової звітності та/або реєстрації в Єдиному реєстрі податкових накладних податкової накладної/розрахунку коригування до неї або виправлення помилок, допущених під час зазначення реквізитів податкової накладної;

4) попередження про наслідки невиконання податкового повідомлення-рішення в установлений строк;

5) граничні строки, передбачені ПКУ для оскарження податкового повідомлення-рішення.

У податковому повідомленні-рішенні зазначається або додається до нього детальний розрахунок податкового зобов'язання (за наявності) та штрафних фінансових санкцій.

У разі якщо податкове повідомлення-рішення прийнято за результатами документальної перевірки та є процесуальною підставою притягнення особи до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення, воно додатково повинно містити інформацію, визначену п. 58.1.2 ПКУ.

Форма та порядок надіслання податкового повідомлення-рішення визначаються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (п. 58.2 ПКУ).

Податкове повідомлення-рішення надсилається (вручається) за кожним окремим податком, збором та/або разом із штрафними санкціями, передбаченими ПКУ, а також за кожною штрафною (фінансовою) санкцією за порушення норм іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на такий контролюючий орган, та/або пенею за порушення строків розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності.

У разі зменшення (збільшення) контролюючим органом суми бюджетного відшкодування та/або зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість платнику податків надсилаються (вручаються) окремі податкові повідомлення-рішення.

Контролюючий орган веде реєстр виданих податкових повідомлень-рішень щодо платників податків.

У Єдиному реєстрі податкових повідомлень-рішень контролюючих органів, надісланих (вручених) платникам податків, міститься інформація про (п. 58.2 ПКУ):

1) дати складання, надіслання (вручення) та отримання платником податків податкового повідомлення-рішення;

2) дату відкликання або зміни податкового повідомлення-рішення;

3) визначену суму (нарахування/зменшення) грошового зобов'язання та/або податкового зобов'язання, що повинен сплатити платник податків, та/або зменшення суми бюджетного відшкодування та/або зменшення від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток або від'ємного значення суми податку на додану вартість, та/або зменшення податку на доходи фізичних осіб, задекларованого до повернення з бюджету, зокрема при використанні права на податкову знижку, та/або заниження чи завищення суми податкових зобов'язань, заявленої у податковій декларації, або суми податкового кредиту, заявленої у податковій декларації з податку на додану вартість, та дати настання граничного строку їх сплати;

4) стан узгодження сум, зазначених у пункті 3;

5) строки сплати сум, зазначених у пункті 3;

6) виникнення податкового боргу платника податків, дату та номер податкової вимоги;

7) оскарження податкового повідомлення-рішення в адміністративному або судовому порядку.

Податкове повідомлення-рішення надсилається (вручається) платнику податків у порядку, визначеному статтею 42 ПКУ (листування).

Податкове повідомлення-рішення про визначення суми грошового зобов'язання платника податків або будь-яке інше рішення контролюючого органу може бути скасоване контролюючим органом вищого рівня під час проведення процедури його адміністративного оскарження та в інших випадках у разі встановлення невідповідності таких рішень актам законодавства (п.55.1 ПКУ).

4. Порядок направлення (вручення) контролюючими органами податкових вимог платникам податків.

Порядок направлення та вручення податкових вимог визначені статтею 59 ПКУ.

Податкова вимога - письмова вимога контролюючого органу до платника податків щодо погашення суми податкового боргу (п.14.1.153 ст. 14 ПКУ).

У разі коли у платника податків виник податковий борг, контролюючий орган надсилає (вручає) йому податкову вимогу в порядку, визначеному для надсилання (вручення) податкового повідомлення-рішення.

Податкова вимога може надсилатися (вручатися) контролюючим органом за місцем обліку платника податків, в якому обліковується податковий борг платника податків.

Податкова вимога не надсилається (не вручається), а заходи, спрямовані на погашення (стягнення) податкового боргу, не застосовуються, якщо загальна сума податкового боргу платника податків не перевищує ста вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. У разі збільшення загальної суми податкового боргу до розміру, що перевищує сто вісімдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, контролюючий орган надсилає (вручає) податкову вимогу такому платнику податків (п. 59.1 ПКУ).

Строк давності, визначений п. 102.4 ПКУ (строки давності) для стягнення податкового боргу, у такому випадку розпочинається не раніше дня виникнення податкового боргу у сумі, що перевищує сто вісімдесят неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Податкова вимога разом з детальним розрахунком суми податкового боргу надсилається не раніше першого робочого дня після закінчення граничного строку сплати суми грошового зобов'язання.

Податкова вимога повинна містити відомості про факт виникнення податкового боргу та права податкової застави, розмір податкового боргу, який забезпечується податковою заставою, обов'язок погасити податковий борг та можливі наслідки його непогашення в установлений строк, попередження про опис активів, які відповідно до законодавства можуть бути предметом податкової застави, а також про можливі дату та час проведення публічних торгів з їх продажу.

Податкова вимога надсилається (вручається) також платникам податків, які самостійно подали податкові декларації, але не погасили суми податкових зобов'язань у встановлені ПКУ строки, без попереднього надсилання (вручення) податкового повідомлення-рішення.

У разі якщо у платника податків, якому надіслано (вручено) податкову вимогу, сума податкового боргу збільшується (зменшується), погашенню підлягає вся сума податкового боргу такого платника податку, що існує на день погашення.

У разі якщо після направлення (вручення) податкової вимоги сума податкового боргу змінилася, але податковий борг не був погашений в повному обсязі, податкова вимога додатково не надсилається (не вручається).

5. Відкликання податкового повідомлення-рішення і податкової вимоги.

Порядок відкликання податкового повідомлення-рішення і податкової вимоги визначені статтею 60 ПКУ.

Податкове повідомлення-рішення або податкова вимога вважаються відкликаними, якщо (п. 60.1 ПКУ):

- сума податкового боргу самостійно погашається платником податків або органом стягнення *(податкова вимога вважається відкликаною у день, протягом якого відбулося погашення суми податкового боргу в повному обсязі);*

- контролюючий орган скасовує раніше прийняте податкове повідомлення-рішення про нарахування суми грошового зобов'язання або податкову вимогу *(податкове повідомлення-рішення або податкова вимога вважаються відкликаними з*

дня прийняття контролюючим органом рішення про скасування такого податкового повідомлення-рішення або податкової вимоги);

- контролюючий орган зменшує нараховану суму грошового зобов'язання раніше прийнятого податкового повідомлення-рішення або суму податкового боргу, визначену в податковій вимозі *(податкове повідомлення-рішення або податкова вимога вважаються відкликаними з дня надходження до платника податків податкового повідомлення-рішення або податкової вимоги, які містять зменшену суму грошового зобов'язання або податкового боргу);*

- рішенням суду, що набрало законної сили, скасовується повідомлення-рішення контролюючого органу або сума податкового боргу, визначена в податковій вимозі *(податкове повідомлення-рішення або податкова вимога вважаються відкликаними у день набрання законної сили відповідним рішенням суду);*

- рішенням суду, що набрало законної сили, зменшується сума грошового зобов'язання, визначена у податковому повідомленні-рішенні контролюючого органу, або сума податкового боргу, визначена в податковій вимозі *(податкове повідомлення-рішення або податкова вимога вважаються відкликаними з дня надходження до платника податків податкового повідомлення-рішення або податкової вимоги, які містять зменшену суму грошового зобов'язання або податкового боргу)* (п. 60. 1, 60.2-60.5 ст. 60 ПКУ).

Якщо нарахована сума грошового зобов'язання або податкового боргу збільшується внаслідок їх адміністративного оскарження, раніше надіслане (вручене) податкове повідомлення-рішення або податкова вимога не відкликаються. На суму збільшення грошового зобов'язання надсилається окреме податкове повідомлення-рішення, а на суму збільшення податкового боргу окрема податкова вимога не надсилається (не вручається).

6. Методика встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу.

У плаників податків може вникати загроза виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу.

При цьому, для оцінки фінансово-господарського стану підприємств з метою прийняття рішення про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) користуються положеннями Методичних рекомендацій щодо встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану *підприємств,* які звертаються до органів Міндоходів для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) та Методичних рекомендацій щодо встановлення загрози виникнення (накопичення) податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану *фізичних осіб,* які звертаються до органів Міндоходів для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) (https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7017810-13#Text).

Загроза виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу - характеристика фінансового стану підприємства на момент настання граничного терміну сплати грошових зобов'язань або на момент звернення із завою про розстрочення (відстрочення) податкового боргу, яка свідчить про неспроможність

підприємства розрахуватися у повному обсязі за грошовими зобов'язаннями та погасити наявний податковий борг.

Платоспроможність - спроможність підприємства у визначені терміни самостійно виконувати зобов'язання, у тому числі перед бюджетом зі сплати податків і зборів (обов'язкових платежів).

Для встановлення **загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу** проводиться аналіз фінансового стану платників податків, показники якого рекомендуються вище наведеними Методичними рекомендаціями (розділ 3).

Після проведення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства-заявника органом ДПС складається висновок, який повинен мати такі основні розділи:

- загальна характеристика діяльності підприємства (назва, статус та інші реєстраційні дані, структура власників, основні узагальнюючі показники діяльності підприємства за поточний та минулий роки тощо);
- висновок щодо існування загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу з наведенням обґрунтувань;
- оцінка фінансово-господарського стану (фінансова, виробнича та інвестиційна діяльність) та висновок щодо платоспроможності або неплатоспроможності підприємства;
- оцінка резервів поліпшення ефективності функціонування підприємства та висновок про фінансову стійкість підприємства;
- оцінка забезпечення податкового кредиту;
- узагальнюючий висновок про доцільність застосування режиму розстрочення (відстрочення).

Оцінка загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу базується на аналізі звітних даних підприємства на момент звернення до органу ДПС із заявою про розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) та окремих прогнозних показників фінансово-господарської діяльності.

Встановити загрозу непогашення грошових зобов'язань (податкового боргу) можливо при порівнянні наявних у підприємства високоліквідних оборотних активів з сумою грошових зобов'язань (податкового боргу).

Для цього розраховуютть коефіцієнт загрози:

1) для юридичних осіб

Коефіцієнт загрози виникнення податкового боргу (Кз) (розраховується при розстроченні (відстроченні) грошових зобовяязань):

$$Кз = \frac{Ал + Кн}{Зпб}$$, де

- **Ал** - високоліквідні активи (поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти), наявні у платника податків на дату наданої заявником звітності (офіційної або оперативно розрахованої). Вираховується як сума активів на цю дату, що відповідають рядкам балансу (офіційного або оперативно розрахованого) 1160 та 1165 (форми № 1 або № 1-к). У разі коли кошти підприємства заблоковані на рахунках банком, ця сума коштів може не враховуватися у сумі **Ал** за наявності належно оформленого банківського підтвердження;

- **Кн** - грошові кошти, які надійдуть з дати наданої заявником звітності (офіційної або оперативно розрахованої) до настання граничного терміну сплати грошових зобов'язань;

- **Зпб** - загальна сума поточних грошових зобов'язань платника податків з усіх податків, зборів (обов'язкових платежів), термін сплати яких припадає на той же податковий період, що і грошове зобов'язання, яке платник просить розстрочити (відстрочити), та сума податкового боргу (у тому числі розстроченого (відстроченого)), за яким терміни сплати припадають на період дії нового розстрочення (відстрочення) на момент звернення (у разі якщо підприємство є платником податків у різних районах, необхідно за даними платника враховувати суми грошових зобов'язань та боргу в усіх цих районах), а також сума заборгованості по зарплаті.

2) для фізичних осіб

Встановити загрозу непогашення грошових зобов'язань або несплати податкового боргу можливо при порівнянні наявних у фізичної особи коштів з сумою грошових зобов'язань (податкового боргу).

Коефіцієнт загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу (Кз):

$$\text{Кз} = \frac{\text{Ал}}{\text{Зпб}},$$

де **Ал** - високоліквідні активи (готівкові кошти та залишки коштів на банківських рахунках), наявні у платника податків на дату наданої заявником звітності (офіційної або оперативно розрахованої) або на дату звернення. У разі коли кошти заблоковані на рахунках банком, ця сума коштів не може враховуватися у сумі **Ал** за наявності належно оформленого банківського підтвердження;

Зпб - загальна сума поточних грошових зобов'язань платника податків з усіх податків, зборів (обов'язкових платежів), термін сплати яких припадає на той же податковий період, що і грошове зобов'язання, яке платник просить розстрочити (відстрочити), та сума податкового боргу (у тому числі розстроченого (відстроченого)), за яким терміни сплати припадають на період дії нового розстрочення (відстрочення) на момент звернення (у разі якщо фізична особа є платником податків у різних районах, необхідно за даними платника враховувати суми податкових зобов'язань та боргу в усіх цих районах), а також сума заборгованості із зарплати (для фізичних осіб - підприємців).

При значенні **Кз більше одиниці** планик податків забезпечений ресурсами для погашення грошових зобов'язань, загроза накопичення або непогашення податкового боргу відсутня.

Значення **Кз менше одиниці** свідчить про недостатність таких активів і відповідно про наявність загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу.

Інформація згідно з вимогами Методичних рекомендацій (у тому числі аналітичні таблиці, додаткові матеріали та розрахунки) платниками податків надається у добровільному порядку і використовується органом ДПС для встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу,

проведення аналізу фінансового стану та формування висновку щодо доцільності застосування режиму розстрочення (відстрочення).

Здійснення органом ДПС аналізу загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та аналізу фінансового стану проводиться на підставі оригіналів документів (засвідчених підписом керівника та проставленням печатки підприємства), які надано у пакеті документів у вигляді додатків.

7. Розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу) платників податків.

Порядок розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків визначені статтею 100 ПКУ.

Розстроченням, відстроченням грошових зобов'язань або податкового боргу є перенесення строків сплати платником податків його грошових зобов'язань або податкового боргу під проценти, розмір яких дорівнює розміру 120 відсотків річних облікової ставки Національного банку України, діючої на день прийняття контролюючим органом рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу (п. 100.1 ПКУ).

Якщо до складу розстроченої (відстроченої) суми входить пеня, то для розрахунку процентів береться сума за вирахуванням суми пені.

Платник податків має право звернутися до контролюючого органу із заявою про розстрочення та відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу. Платник податків, який звертається до контролюючого органу із заявою про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань, вважається таким, що узгодив суму такого грошового зобов'язання.

Підставою для розстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків є надання ним достатніх доказів існування обставин, *перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України*, що свідчать про наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу такого платника податків, а також економічного обґрунтування, яке свідчить про можливість погашення грошових зобов'язань та податкового боргу та/або збільшення податкових надходжень до відповідного бюджету внаслідок застосування режиму розстрочення, протягом якого відбудуться зміни політики управління виробництвом чи збутом такого платника податків (п. 100.4 ПКУ).

Підставою для відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу платника податків є надання ним доказів, *перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України,* що свідчать про наявність дії обставин непереборної сили, що призвели до загрози виникнення або накопичення податкового боргу такого платника податків, а також економічного обґрунтування, яке свідчить про можливість погашення грошових зобов'язань або податкового боргу та/або збільшення податкових надходжень до відповідного бюджету внаслідок застосування режиму відстрочення, протягом якого відбудуться зміни політики управління виробництвом чи збутом такого платника податків (п. 100.5 ПКУ).

*Перелік обставин, що свідчать про наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу, і доказів існування таких обставин визначений Постановою № 1235 «*Про затвердження переліку обставин, що свідчать про

наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу, і доказів існування таких обставин (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1235-2010-%D0%BF#Text).

Розстрочені суми грошових зобов'язань або податкового боргу (в тому числі окремо - суми штрафних (фінансових) санкцій) погашаються рівними частками починаючи з місяця, що настає за тим місяцем, у якому прийнято рішення про надання такого розстрочення.

Відстрочені суми грошових зобов'язань або податкового боргу погашаються рівними частками починаючи з будь-якого місяця, визначеного відповідним контролюючим органом чи відповідним органом місцевого самоврядування, який згідно із п. 100.8 ПКУ затверджує рішення про розстрочення або відстрочення грошових зобов'язань або податкового боргу, але не пізніше закінчення 12 календарних місяців з дня виникнення такого грошового зобов'язання або податкового боргу, або одноразово у повному обсязі.

Рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу, а також про перенесення строків сплати розстрочених, відстрочених сум або їх частки приймається у такому порядку (п. 100.8 ПКУ):

- стосовно загальнодержавних податків та зборів - керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу з урахуванням особливостей, визначених п. 100.9 ПКУ;

- стосовно місцевих податків та зборів - керівником (його заступником або уповноваженою особою) контролюючого органу та затверджується фінансовим органом місцевого органу виконавчої влади, до бюджету якого зараховуються такі місцеві податки та збори.

Рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу, а також про перенесення строків сплати розстрочених, відстрочених сум або їх частки щодо загальнодержавних податків та зборів на строк, що виходить за межі одного та/або більше бюджетних років, крім випадків, передбачених цим пунктом, приймається керівником (його заступником або уповноваженою особою) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, про що повідомляється центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (п. 100.9 ПКУ).

Рішення про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу, а також про перенесення строків сплати розстрочених, відстрочених сум або їх частки щодо загальнодержавних податків та зборів на строк, що виходить за межі одного та/або більше бюджетних років, у разі, якщо сума, заявлена до розстрочення, відстрочення, або сума розстрочених, відстрочених грошових зобов'язань чи податкового боргу, щодо яких переносяться строки сплати, становить 10 мільйонів гривень та більше, приймається керівником (його заступником або уповноваженою особою) центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, за погодженням з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, формує та веде у відкритому доступі **Реєстр заяв про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань чи податкового боргу**, який щодня опубліковує на своєму офіційному веб-сайті.

Заяви про розстрочення, відстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу вносяться до Реєстру заяв про розстрочення, відстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу протягом операційного дня їх отримання у хронологічному порядку їх надходження.

Розстрочення, відстрочення грошового зобов'язання чи податкового боргу надається окремо за кожним податком і збором.

Договори про розстрочення (відстрочення) можуть бути достроково розірвані (п. 100.12 ПКУ):

1) з ініціативи платника податків - при достроковому погашенні розстроченої суми грошового зобов'язання та податкового боргу або відстроченої суми грошового зобов'язання або податкового боргу, щодо яких була досягнута домовленість про розстрочення, відстрочення;

2) з ініціативи контролюючого органу в разі, якщо:

- з'ясовано, що інформація, подана платником податків при укладенні зазначених договорів, виявилася недостовірною, перекрученою або неповною;

- платник податків визнається таким, що має податковий борг із грошових зобов'язань, які виникли після укладення зазначених договорів;

- платник податків порушує умови погашення розстроченого грошового зобов'язання чи податкового боргу або відстроченого грошового зобов'язання чи податкового боргу.

Розстрочення, відстрочення податкового боргу **не звільняють майно платника податків з податкової застави.**

8. Списання безнадійного податкового боргу.

Умови та порядок списання безнадійного податкового боргу визначає стаття 101 ПКУ.

Списанню підлягає безнадійний податковий борг, у тому числі пеня та штрафні санкції, нараховані на такий податковий борг.

Під терміном «безнадійний» розуміється (п. 101.2 ПКУ):

1) податковий борг платника податку, визнаного в установленому порядку банкрутом, вимоги щодо якого не були задоволені у зв'язку з недостатністю майна банкрута;

2). податковий борг фізичної особи, яка:

- визнана у судовому порядку недієздатною, безвісно відсутньою або оголошена померлою, у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом;

- померла, у разі недостатності майна, на яке може бути звернуто стягнення згідно із законом;

- понад 720 днів перебуває у розшуку;

3) податковий борг платника податків, у тому числі податкового агента, стосовно якого минув строк давності, встановлений п. 102.4;

4) податковий борг платника податків, що виник внаслідок обставин непереборної сили (форс-мажорних обставин);

5) податковий борг платника податків, щодо якого до Державного реєстру внесено запис про його припинення на підставі рішення суду;

6) податковий борг банку, щодо якого наявне рішення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб про затвердження звіту про завершення ліквідації банку або рішення Національного банку України про затвердження ліквідаційного балансу, ухвалення остаточного звіту ліквідатора і завершення ліквідаційної процедури.

У разі якщо фізична особа, яка у судовому порядку визнана безвісно відсутньою або оголошена померлою, з'являється або якщо фізичну особу, яка перебувала у розшуку понад 720 днів, розшукано, списана заборгованість таких осіб підлягає відновленню та стягненню у загальному порядку з дотриманням строків позовної давності починаючи з дня відновлення такого податкового боргу.

Органи стягнення відкликають розрахункові документи, якими передбачено стягнення пені, штрафних санкцій та безнадійного податкового боргу, списаних відповідно до ПКУ.

Контролюючі органи щокварталу здійснюють списання безнадійного податкового боргу. Порядок такого списання встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

Тема 8. Відповідальність за порушення податкового законодавства, порядок оскарження рішень контролюючих органів.

Запитання.

1. Відповідальність за порушення податкового законодавства.
2. Умови притягнення до фінансової відповідальності за вчинення порушень податкового законодавства.
3. Штрафні (фінансові) санкції.
4. Порядок нарахування та сплати пені.
5. Порядок оскарження дій посадових осіб органів ДПС.

Основні поняття: податкове правопорушення, вчинені умисно діяння, юридична відповідальність, фінансова відповідальність, триваюче правопорушення, винна особа, штрафна санкція, пеня, скарга.

1. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Відповідальніст за порушення податкового законодавства визначає глава 11 «Відповідальність» розділу 2 ПКУ.

Податковим правопорушенням є протиправне, винне (у випадках, прямо передбачених ПКУ) діяння (дія чи бездіяльність) платника податку (в тому числі осіб, прирівняних до нього), контролюючих органів та/або їх посадових (службових) осіб, інших суб'єктів у випадках, прямо передбачених ПКУ (п. 109.1 ПКУ).

Діяння вважаються вчиненими умисно, якщо існують доведені контролюючим органом обставини, які свідчать, що платник податків удавано, цілеспрямовано створив умови, які не можуть мати іншої мети, крім як невиконання або неналежне виконання вимог, установлених ПКУ та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи.

Порушення податкового законодавства та порушень вимог, встановлених іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, тягне за собою відповідальність, передбачену ПКУ та іншими законами України.

Перелік суб'єктів, які притягаються до відповідальності за вчинення податкових правопорушень визначені статтею 110 ПКУ.

Платники податків, податкові агенти, а також інші суб'єкти у випадках, прямо передбачених ПКУ, **несуть фінансову відповідальність за вчинення податкових правопорушень.**

Фізична особа - платник податку несе фінансову відповідальність за умови наявності на момент вчинення податкового правопорушення повної цивільної дієздатності.

Контролюючі органи несуть відповідальність у вигляді відшкодування шкоди особі, стосовно якої було вчинено податкове правопорушення, відповідно до статті 114 ПКУ. Контролюючі органи несуть відповідальність за вчинення податкових правопорушень посадовими (службовими) особами таких контролюючих органів.

Законні представники платників податків - фізичних осіб у разі невиконання обов'язків, визначених ПКУ, несуть фінансову відповідальність, встановлену для платників податків.

Юридична особа - платник податку несе фінансову відповідальність за вчинення податкових правопорушень її відокремленими підрозділами.

Контролюючі органи несуть відповідальність за вчинення податкових правопорушень незалежно від наявності вини.

Відповідальність за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи визначає стаття 11 ПКУ.

За порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, застосовуються **такі види юридичної відповідальності (п. 111.1 ПКУ)**:

- фінансова;
- адміністративна;
- кримінальна.

Фінансова відповідальність за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства встановлюється та застосовується згідно з ПКУ та іншими законами. Фінансова відповідальність, що встановлюється згідно з ПКУ, застосовується у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) (п. 111.2 ПКУ).

Фінансова відповідальність, що встановлюється згідно з іншими законами, контроль за дотриманням яких покладено на контролюючі органи, може застосовуватися у вигляді штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) та/або пені.

Притягнення фізичної або юридичної особи до фінансової відповідальності за податкове правопорушення не звільняє фізичну особу чи посадових (службових) осіб юридичної особи у передбачених законом випадках від юридичної відповідальності інших видів.

Притягнення фізичної або юридичної особи до фінансової відповідальності за податкове правопорушення, що передбачає встановлення контролюючими органами вини особи, не передбачає презумпції наявності вини фізичної особи чи посадових (службових) осіб юридичної особи у випадках притягнення фізичної особи чи посадових (службових) осіб юридичної особи до юридичної відповідальності інших видів та не звільняє від обов'язку її доведення в порядку, передбаченому законом.

Особа вважається такою, що вчинила правопорушення повторно, якщо вона була притягнута до відповідальності у встановленому порядку ПКУ.

Триваюче правопорушення - безперервне невиконання норм ПКУ платником податків, який вчинив певні дії чи допустив бездіяльність і не вчиняв подальших дій для його усунення до моменту виявлення такого правопорушення контролюючим органом.

2. Умови притягнення до фінансової відповідальності за вчинення порушень податкового законодавства.

Загальні умови притягнення до фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень та порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи визначає стаття 112 ПКУ.

Особа може бути притягнута до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення за умови наявності в її діянні (дії або бездіяльності) вини, крім випадків, передбачених ПКУ (п. 112.1 ПКУ).

Особа вважається винною у вчиненні правопорушення, якщо буде встановлено, що вона мала можливість для дотримання правил та норм, за порушення яких ПКУ передбачена відповідальність, проте не вжила достатніх заходів щодо їх дотримання.

Вжиті платником податків заходи щодо дотримання правил та норм податкового законодавства вважаються достатніми, якщо контролюючий орган не доведе, що, вчиняючи певні дії або допускаючи бездіяльність, за які передбачена відповідальність, платник податків діяв нерозумно, недобросовісно та без належної обачності.

Особа не може бути притягнута до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення інакше, як на підставах і в порядку, передбачених ПКУ (п. 12.4 ПКУ).

Особа не може бути притягнута двічі до відповідальності одного виду за вчинення одного і того самого податкового правопорушення.

Підставою для притягнення особи до фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення та стягнення штрафу є податкове повідомлення-рішення, що відповідає вимогам, визначеним п. 58.1 ПКУ.

Притягнення або звільнення особи від фінансової відповідальності за вчинення податкового правопорушення не звільняє її від виконання податкового обов'язку.

У разі якщо контролюючий орган не доведе, що платник податків мав можливість для дотримання правил та норм, за порушення яких ПКУ передбачена відповідальність, проте не вжив достатніх заходів щодо їх дотримання, платник податків не може бути притягнутий до відповідальності за таке порушення. Положення цього пункту застосовуються виключно в разі, якщо умовою притягнення до фінансової відповідальності за податкове правопорушення є наявність вини платника податків.

Порядок доведення обставин, за яких особа може бути притягнута до фінансової відповідальності за вчинене податкове правопорушення, в межах судового провадження визначається процесуальним законодавством.

Усі сумніви щодо наявності обставин, за яких особа може бути притягнута до відповідальності за порушення податкового законодавства та іншого законодавства, контроль за яким покладено на контролюючий орган, трактуються на користь такої особи.

Обставинами, що звільняють від фінансової відповідальності за вчинення податкових правопорушень та порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, є (п. 112.8 ПКУ):

- сплив строків давності застосування штрафів за вчинення податкового правопорушення;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою, яка діяла у відповідності до індивідуальної податкової консультації, наданої такому платнику податків у паперовій або електронній формі, за умови, що така консультація зареєстрована в єдиному реєстрі індивідуальних податкових консультацій, або до узагальнюючої податкової консультації та/або до висновку об'єднаної палати, Великої Палати Верховного Суду щодо застосування норми права, від якого в подальшому було відступлено;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою, яка діяла у відповідності до правових висновків Верховного Суду, викладених у рішенні за результатами розгляду зразкової справи, які в подальшому було змінено за наслідками перегляду Великою Палатою Верховного Суду;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) внаслідок незаконних рішень, дій або бездіяльності контролюючих органів;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) з вини банку, органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, установи - учасника платіжної системи, еквайрія (щодо податкових правопорушень, передбачених ст. 124 і 125^{-1} ПКУ);

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) з вини оператора поштового зв'язку, інформація про якого міститься в Єдиному державному реєстрі операторів поштового зв'язку, за умови виконання обов'язку, визначеного п. 49.6 ПКУ;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) внаслідок виявлення в роботі електронного кабінету технічної та/або методологічної помилки чи технічного збою в роботі електронного кабінету і визнання такої помилки/збою технічним адміністратором та/або методологом електронного кабінету або згідно з повідомленням на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або підтвердження її/його існування рішенням суду, якщо порушення були зумовлені виключно технічною та/або методологічною помилкою чи технічним збоєм у роботі електронного кабінету.

Ненарахування штрафів та/або пені за порушення, що були зумовлені виключно технічною та/або методологічною помилкою чи технічним збоєм у роботі електронного кабінету, закріплюється (реалізується) у програмному забезпеченні, яке застосовується для автоматичного розрахунку штрафів та/або пені за порушення податкового законодавства;

- самостійне виправлення платником податків з дотриманням порядку, вимог та обмежень, передбачених статтею 50 ПКУ, помилок, що містяться у раніше поданих ним податкових деклараціях та розрахунках (уточнюючих податкових деклараціях та розрахунках), за умови сплати самостійно донарахованих податкових зобов'язань та

штрафних (фінансових) санкцій (штрафів), передбачених п. 50.1 ПКУ (щодо правопорушення, передбаченого п. 123.1 ПКУ).

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) внаслідок обставин непереборної сили (форс-мажору);

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою, яка діяла відповідно до консультації з питань практичного застосування окремих норм законодавства України з питань митної справи, наданої в письмовій або електронній формі, а також до узагальнюючої консультації, зокрема на підставі того, що у подальшому такі консультації були змінені або скасовані;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою, яка діяла відповідно до наданого попереднього рішення митного органу про застосування окремих положень законодавства України з питань митної справи;

- інші випадки звільнення від фінансової відповідальності, передбачені ПКУ і Митном кодексом України.

До обставин, що пом'якшують відповідальність особи за вчинення правопорушень, належать (п. 112^{-1} ПКУ):

- вчинення діяння під впливом погрози, примусу або через матеріальну, службову чи іншу залежність;

- вчинення діяння при збігу тяжких особистих чи сімейних обставин;

- самостійне повідомлення платником податків про вчинене ним правопорушення (крім складів правопорушень, передбачених ст. 123 та 125^{-1} ПКУ).

Контролюючий орган може визнати обставинами, що пом'якшують відповідальність особи, також і інші обставини, не передбачені пунктом 112^{-1} ПКУ.

3. Штрафні (фінансові) санкції.

Штрафна санкція (фінансова санкція, штраф) - плата у вигляді фіксованої суми та/або відсотків, що справляється з осіб, що вчинили податкове правопорушення або порушення іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а також штрафні санкції за порушення у сфері зовнішньоекономічної діяльності (п.14.1.265 ПКУ).

Штрафні (фінансові) санкції (штрафи) за порушення податкового законодавства визначені статею 113 та 123 ПКУ.

Граничні строки застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) до платників податків відповідають строкам давності для нарахування грошових зобов'язань, визначеним ст. 102 ПКУ (п. 113.1 ПКУ).

Перебіг строку давності для застосування штрафних (фінансових) санкції (штрафів) зупиняється у випадках, визначених п. 102.3 ПКУ.

У разі вчинення платником податків двох або більше порушень іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, штрафні (фінансові) санкції (штрафи) застосовуються за кожне вчинене разове та триваюче порушення окремо.

Перебіг строку давності для застосування штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) відновлюється з дня, наступного за днем усунення передбачених п. 102.3 ПКУ обставин, що були підставою для зупинення його відліку (перебігу).

У разі наявності хоча б однієї обставини, що пом'якшує відповідальність, розмір штрафу становить 50 відсотків від розміру, встановленого відповідною статтею ПКУ.

У разі застосування контролюючими органами до платника податків штрафних (фінансових) санкцій (штрафів) за порушення законів з питань оподаткування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, такому платнику податків надсилаються (вручаються) податкові повідомлення-рішення.

За одне податкове правопорушення контролюючий орган може застосувати тільки один вид штрафної (фінансової) санкції (штрафу), передбаченої ПКУ та іншими законами України.

Застосування різних розмірів штрафних санкцій за порушення податкового законодавства визначені статтями 114-125 ПКУ.

4. Порядок нарахування та сплати пені.

Порядок нарахування та сплати пені визначено главою 12 розділу 2 ПКУ (ст. 129-132).

Пеня - сума коштів у вигляді відсотків, нарахована на суми податкових зобов'язань та/або на суми штрафних (фінансових) санкцій, не сплачених у встановлені законодавством строки, а також нарахована в інших випадках та порядку, передбачених ПКУ або іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи (п.14.1.162 ПКУ).

Нарахування пені розпочинається (п. 129.1 ПКУ):

- при нарахуванні контролюючим органом податкового зобов'язання у встановлених ПКУ випадках, не пов'язаних з проведенням перевірки, або при нарахуванні контролюючим органом грошового зобов'язання, визначеного за результатами перевірки, - починаючи з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати платником податків такого зобов'язання, визначеного в податковому повідомленні-рішенні згідно із ПКУ;

- при нарахуванні контролюючим органом за результатами перевірки податкового зобов'язання та/або іншого зобов'язання, контроль за сплатою якого покладено на контролюючі органи, у разі виявлення його заниження - на суму такого заниження, починаючи з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати платником податків цього зобов'язання за відповідний податковий (звітний) період, щодо якого виявлено заниження, та за весь період заниження (у тому числі за період адміністративного та/або судового оскарження);

- при нарахуванні суми грошового зобов'язання, визначеного платником податків або податковим агентом, у тому числі у разі внесення змін до податкової звітності внаслідок самостійного виявлення платником податків помилок відповідно до ст. 50 ПКУ, - після спливу 90 календарних днів, наступних за останнім днем граничного строку сплати податкового зобов'язання;

- при виявленні контролюючим органом за результатами перевірки заниження податковим агентом податкового зобов'язання при нарахуванні (виплаті) оподатковуваного доходу на користь нерезидентів або інших платників податків та/або несвоєчасної сплати, несплати (неперерахування) податковим агентом утриманих (нарахованих) податків до або під час виплати оподатковуваного доходу

на користь нерезидента або іншого платника податків - починаючи з першого робочого дня, наступного за останнім днем граничного строку сплати податковим агентом суми податкового зобов'язання, визначеного ПКУ;

- у випадку несвоєчасного повернення надміру/помилково сплачених платежів, а також несвоєчасного відшкодування сум податку на додану вартість - починаючи з першого дня, наступного за останнім днем граничного строку повернення таких коштів.

У разі скасування нарахованого контролюючим органом грошового зобов'язання (його частини) у порядку адміністративного та/або судового оскарження пеня, нарахована на таке грошове зобов'язання (його частину) або на виявлене заниження податкового зобов'язання, скасовується.

Нарахування пені закінчується (крім пені, передбаченої п. 129.1.2 та 129.1.4 ПКУ):

- у день зарахування коштів на відповідний рахунок органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів на відповідний рахунок платника податків та/або в інших випадках погашення податкового боргу та/або грошових зобов'язань;

- у день проведення взаєморозрахунків непогашених зустрічних грошових зобов'язань відповідного бюджету перед таким платником податків;

- у день запровадження мораторію на задоволення вимог кредиторів (при винесенні відповідної ухвали суду у справі про банкрутство або прийнятті відповідного рішення Національним банком України);

- при прийнятті рішення щодо скасування або списання суми податкового боргу (його частини).

Пеня нараховується за кожний календарний день порушення податкового законодавства, з розрахунку **у відсотках річних облікової ставки** Національного банку України, діючої на кожний такий день (п. 129.4 ПКУ).

Розмір пені застосовується щодо всіх платників та всіх видів податків, зборів та інших грошових зобов'язань, крім пені, яка нараховується за порушення строку розрахунку у сфері зовнішньоекономічної діяльності, що встановлюється відповідним законодавством.

Пеня не нараховується, а нарахована пеня підлягає анулюванню в таких випадках (п. 129.9 ПКУ):

- закінчення 1095 дня, що настає за днем, коли у контролюючого органу відповідно до ПКУ виникло право нарахувати пеню платнику податків;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою, що діяла у відповідності до індивідуальної чи узагальнюючої податкової консультації та/або висновку про застосування норми права Верховного Суду України;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) внаслідок незаконних рішень, дій або бездіяльності контролюючих органів, визнаних такими у встановленому законом порядку;

- вчинення діяння (дії чи бездіяльності) з вини банку, органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, установи - учасника платіжної системи, еквайрія;

- виявлення в роботі електронного кабінету технічної та/або методологічної помилки чи технічного збою і визнання такої помилки/збою технічним

адміністратором та/або методологом електронного кабінету або згідно з повідомленням на офіційному веб-сайті центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, або підтвердження її існування рішенням суду, якщо порушення були зумовлені виключно технічною та/або методологічною помилкою чи технічним збоєм у роботі електронного кабінету;

- протягом строку прийняття спадщини - на грошові зобов'язання та/або податковий борг спадкодавців;

- вчинення діяння (дії або бездіяльності) особою внаслідок введення воєнного, надзвичайного стану;

- в інших випадках, передбачених ПКУ.

Зупинення строків нарахування пені - уразі якщо в межах процедури адміністративного оскарження було прийнято рішення про продовження строків розгляду скарги платника податків понад строки, визначені ПКУ, пеня не нараховується протягом таких додаткових строків незалежно від результатів адміністративного оскарження (п. 130.1 ПКУ).

Порядок сплати пені визначає ст. 131 ПКУ.

Нараховані контролюючим органом **суми пені самостійно сплачуються платником податків.**

При погашенні суми податкового боргу (його частини) кошти, що сплачує такий платник податків, у першу чергу зараховуються в рахунок податкового зобов'язання. У разі повного погашення суми податкового боргу кошти, що сплачує такий платник податків, в наступну чергу зараховуються у рахунок погашення штрафів, в останню чергу зараховуються в рахунок пені (п. 131.2 ПКУ).

Якщо платник податків не виконує такої черговості платежів або не визначає її у платіжному документі (чи визначає з порушенням зазначеного порядку), контролюючий орган самостійно здійснює такий розподіл такої суми у порядку, визначеному п. 131.2 ПКУ.

Суми пені зараховуються до бюджетів, до яких згідно із законом зараховуються відповідні податки.

Нараховані суми пені на користь платника податку виплачуються йому в порядку, передбаченому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику.

5. Порядок оскарження дій посадових осіб органів ДПС.

Порядок оскарження рішень контролюючих органів визначені статтею 56 ПКУ та Законом України Про звернення громадян» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text)

Рішення, прийняті контролюючим органом, можуть бути оскаржені в адміністративному або судовому порядку.

У разі якщо платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визначив суму грошового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству або виходить за межі повноважень контролюючого органу, встановлених ПКУ або іншими законами України, такий платник має право звернутися із скаргою про перегляд цього рішення до контролюючого органу вищого рівня.

Скарга подається до контролюючого органу вищого рівня у письмовій або електронній формі засобами електронного зв'язку (за потреби - з належним чином засвідченими копіями документів, розрахунками та доказами, які платник податків вважає за потрібне надати з урахуванням вимог п. 44.6 ПКУ) протягом *10 робочих днів*, що настають за днем отримання платником податків податкового повідомлення-рішення або іншого рішення контролюючого органу, що оскаржується (п. 56.3 ПКУ).

Подання скарги в електронній формі засобами електронного зв'язку здійснюється платниками податків, які подають звітність в електронній формі та/або пройшли електронну ідентифікацію онлайн в електронному кабінеті.

Протягом шести місяців з дати закінчення строку (*10 робочих днів*) платник податків має право подати скаргу разом з клопотанням про поновлення пропущеного строку на подання скарги в адміністративному порядку та копіями підтверджуючих документів поважності причин його пропуску (за наявності). У скарзі може міститися клопотання про поновлення пропущеного строку на подання скарги в адміністративному порядку. Контролюючий орган вищого рівня, розглядаючи клопотання платника податків, поновлює пропущений строк на подання скарги в адміністративному порядку, якщо визнає причини його пропуску поважними.

Платник податків одночасно з поданням скарги контролюючому органу вищого рівня зобов'язаний письмово або в електронній формі засобами електронного зв'язку повідомляти контролюючий орган, яким визначено суму грошового зобов'язання або прийнято інше рішення, про оскарження його податкового повідомлення-рішення або будь-якого іншого рішення (п. 56.5 ПКУ).

У разі прийняття контролюючим органом вищого рівня рішення про відмову платнику податків у поновленні пропущеного строку на подання скарги в адміністративному порядку або порушення платником податків вимог п. 56.3 ПКУ (крім випадків, коли платником податків було подано клопотання про поновлення пропущеного строку на подання скарги в адміністративному порядку), подані платником податків скарги не розглядаються та повертаються йому із зазначенням причин повернення.

Контролюючий орган, який розглядає скаргу платника податків, зобов'язаний прийняти вмотивоване рішення та надіслати його протягом 20 календарних днів, наступних за днем отримання скарги, на адресу платника податків засобами поштового зв'язку (з повідомленням про вручення) чи електронного зв'язку або надати йому під розписку (п. 56.8 ПКУ).

Рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, та рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, прийняті за розглядом скарги платника податків, є остаточними і не підлягають подальшому адміністративному оскарженню, але можуть бути оскаржені в судовому порядку.

Не підлягає оскарженню грошове зобов'язання, самостійно визначене платником податків.

Скарга, подана із дотриманням строків, визначених п. 56.3 ПКУ зупиняє виконання платником податків грошових зобов'язань, визначених у податковому повідомленні-рішенні (рішенні), на строк від дня подання такої скарги до контролюючого органу до дня закінчення процедури адміністративного оскарження.

Протягом зазначеного строку податкові вимоги з податку, що оскаржується, не надсилаються, а сума грошового зобов'язання, що оскаржується, вважається неузгодженою.

Днем подання скарги вважається день фактичного отримання скарги відповідним контролюючим органом, а в разі надсилання скарги поштою - дата отримання відділенням поштового зв'язку від платника податків поштового відправлення із скаргою, яка зазначена відділенням поштового зв'язку в повідомленні про вручення поштового відправлення або на конверті (п. 56.16 ПКУ).

Процедура адміністративного оскарження закінчується (п. 56.17 ПКУ):

- днем, наступним за останнім днем строку, передбаченого для подання скарги на податкове повідомлення-рішення або будь-яке інше рішення відповідного контролюючого органу у разі, коли така скарга не була подана у строк, передбачений п. 56.3 ПКУ;

- днем отримання платником податків рішення відповідного контролюючого органу про повне задоволення скарги;

- днем отримання платником податків рішення центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику;

- днем звернення платника податків до контролюючого органу із заявою про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань, що оскаржувались.

З урахуванням строків давності, визначених ст. 102, платник податків має право оскаржити в суді податкове повідомлення - рішення або інше рішення контролюючого органу у будь-який момент після отримання такого рішення (п.56.18 ПКУ).

Рішення контролюючого органу, оскаржене в судовому порядку, не підлягає адміністративному оскарженню.

Процедура адміністративного оскарження вважається досудовим порядком вирішення спору.

При зверненні платника податків до суду з позовом щодо визнання протиправним та/або скасування рішення контролюючого органу грошове зобов'язання вважається неузгодженим до дня набрання судовим рішенням законної сили.

Вимоги до оформлення скарги, порядок подання та розгляду скарг встановлюється центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику (п. 56.20 ПКУ).

Оскарження рішення про відмову у реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних здійснюється у порядку, визначеному ст. 56 ПКУ з урахуванням таких особливостей (п. 56.23 ПКУ):

- скарга на рішення про відмову у реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних подається до центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику;

- скарга на рішення про відмову у реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних розглядається в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, комісією центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику, за участі уповноваженої особи

центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику;

- скарга на рішення про відмову у реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних розглядається протягом 10 календарних днів з дня отримання такої скарги центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику. Термін розгляду скарги не може бути продовженим;

- якщо вмотивоване рішення за скаргою платника податків на рішення про відмову у реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в Єдиному реєстрі податкових накладних не надсилається платнику податків протягом 10-денного строку, така скарга вважається повністю задоволеною на користь платника податків з дня, наступного за останнім днем зазначеного строку.

4. Рекомендована література.

Базова

1. Закон України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 р. № 5203-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5203-17#Text
2. Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», від 22.05.2003 № 851-IV URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/851-15#Text
3. Закон України «Про електронні довірчі послуги», від 05.10.2017 р. №2155-VIII URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text
4. Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», від 15.07.2021 р. № 1667-IX URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text
5. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань», від 15.05.2003 № 755-*IV* URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#Text
6. Методичні рекомендації щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в органах ДПС України, від 14.06 2012 р. № 516 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0516837-12#Text
7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text
8. Податковий менеджмент: навчальний посібник / А. В. Жаворонок, К. С. Шапошников, І. Я. Ткачук. Одеса: Причорноморський науководослідний інститут економіки та інновацій, 2022. 220 с. URL: https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/5011/%D0%9F%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B4%D0%B6%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%20%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87.%20%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%202022%20%281%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y
9. Положення про Державну податкову службу України від 06.03.2019р. № 227. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text
10. Порядок ведення податковими органами оперативного обліку податків, зборів, платежів та єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, від 12.01.2021р. № 5 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-21#Text
11. Порядок заповнення реквізиту «Призначення платежу» платіжної інструкції під час сплати (стягнення) податків, зборів, митних, інших платежів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, внесення авансових платежів (передоплати), грошової застави, а також у разі їх повернення, від 22.03.2023 р. № 148 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0528-23#Text
12. Порядок обміну електронними документами з контролюючими органами, від 06.06.2017р. №557 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0959-17#Text
13. Постанова «Про затвердження Порядку функціонування єдиного рахунка та виконання норм статті 35^{-1} Податкового кодексу України центральними органами виконавчої влади», від 29.04.2020р. № 321 URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/321-2020-%D0%BF#Text

Допоміжна

14. Закон Україн «Про звернення громадян», 02.10.1996 № 393/96-ВР URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text

15. Методичні рекомендації щодо приймання та комп'ютерної обробки податкової звітності платників податків в ОДПС України, від 01.04.2006р. № 171 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0171225-06#Text.

16. Лист Міністерства доходів і зборів «Про направлення доопрацьованих Методичних рекомендацій щодо встановлення загрози виникнення, накопичення або непогашення податкового боргу та проведення аналізу фінансового стану підприємств/фізичних осіб, які звертаються до органів Міндоходів для розстрочення (відстрочення) грошових зобов'язань (податкового боргу)», від 05.06.2013 № 7017/7/99-99-11-02-03-17 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v7017810-13#Text

17. Наказ Державної податкової служби України «Про затвердження документів, які регламентують діяльність ЦОП» (Примірне положення центру обслуговування платників, примірний регламент центру обслуговування платників), від 30.09.2020 р. № 537 URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0537912-20#Text

18. Положення про рух коштів єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», від 12.02.2016р. № 54 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0330-16#Text

19. Порядок взаємодії органів Державної казначейської служби України та органів Державної податкової служби України в процесі виконання державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями, від 18.07.2016р., № 621.URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1115-16#Text

20. Постанова «Про затвердження переліку обставин, що свідчать про наявність загрози виникнення або накопичення податкового боргу, і доказів існування таких обставин», від 27.12.2010 р. № 1235 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1235-2010-%D0%BF#Text

21. Nataliia Tluchkevych, Oksana Nuzhna,Tatyana Pisarenko. Management aspect of tax planning in conditions of uncertainty. *Економічний форум*. 2023. № 1(2). С. 87-93. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article/view/401/390

22. Писаренко Т.М., Тлучкевич Н.В. Обліково-аналітичні аспекти прийняття стратегічних управлінських рішень для організації податкового адміністрування на підприємстві. Економічний форум. 2023. №3. С. 82-86. URL: http://e-forum.lntu.edu.ua/index.php/ekonomichnyy_forum/article /view/420/411

23. Dalmiro Morán, Santiago Díaz de Sarralde Miguez. OVERVIEW OF TAX ADMINISTRATIONS IN CIAT COUNTRIES. Inter-American Center of Tax Administrations – CIAT. 2021. URL:https://www.ciat.org/Biblioteca/Estudios/2021_overview-TA-moran-sarralde.pdf

Інформаційні ресурси

1. Сайт Державної податкової служби України. URL: https://tax.gov.ua/
2. Сайт Верховної Ради України. Законодавство України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws.
3. Сайт Міністерства фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk.
4. Worldwide Tax Summaries Online. Corporate and individual taxes in 151 territories worldwide. URL: https://taxsummaries.pwc.com/

П 44 **Податкове адміністрування** : конспект лекцій для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти освітньої програми «Облік і оподаткування» галузі знань D Бізнес, адміністрування та право спец. D1 Облік і оподаткування денної та заоч. форм навч. / уклад. Н.В. Тлучкевич. Луцьк : ЛНТУ, 2026. 120 с.

Методичне видання складене відповідно до діючої програми дисципліни «Податкове адміністрування» з метою опанування теоретичними знаннями. Наведено мету і завдання вивчення дисципліни, програму дисципліни, теоретичний матеріал до вивчення дисципліни, рекомендовану літературу.

Призначене для здобувачів спеціальності D1 Облік і оподаткування освітньої програми «Облік і оподаткування».

Комп'ютерний набір та верстка: Н.В. Тлучкевич
Редактор: Н.В. Тлучкевич

Підп. до друку _____ 2026 р.
Формат 60х84/16. Папір офс. Гарнітура Таймс.
Ум. друк. арк. 7,5 Тираж 50 прим.

Відділ іміджу та промоції ЛНТУ
43018 м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ВІП ЛНТУ